

DE

št. **10**

Glavni urednik
Marjan Horvat

Odgovorni urednik
Ciril Brajer

Telefon: 313-942

Naročnina in prodaja:
321-255

Telefaks: 311-956

Naslov: ČZP Enotnost,
Dalmatinova 4, Ljubljana

časopis slovenskih delavcev

Ljubljana, 29. februarja 1996 • letnik 55

KOŠARICA Z VSEBINO

Na tiskovni konferenci ZSSS je **Lučka Böhm** ugotovila, da država, ki hoče voditi uspešno socialno politiko, potrebuje tudi pravšnja orodja za merjenje ravni socialne varnosti. Sem sodi tudi merjenje odrinjenosti, revščine. Žal je te vrste meter vse bolj potreben.

Njeno razčlenbo košaric življenjskih potrebščin tri- in štiričlanske delavske družine preberite na 22. strani.

SOUPRAVLJALEC

Včasih je treba po pravico na ulice, pogosto pa gre lahko tudi drugače:

ODPIRAJO SE NAM OČI

Seminarji ZSSS o soupravljanju
so v polnem zamahu –
anketa v Sindikalnem zaupniku

RAZPIŠ NOVEGA IZOBRAŽEVALNEGA SEMINARJA

stran 20

KORISTNI NAPOTKI ZA SOUPRAVLJALCE

stran 21

DE, sreda 14⁰⁰

ZAČENJAJO NAPOVEDANI STAVKOVNI VAL ZLATARJI?

Delavci Zlatarne Celje so zaradi zamude januarskih plač in neuresničevanja sanacije danes začeli napovedano stavko. Kot nam je povedal **Rudi Špes**, predsednik Skei in vodja stavkovnega odbora, bodo stavko prekinili takoj, ko jim bo poslovodstvo jamčilo izplačilo. V nasprotnem primeru bodo prisiljeni stopnjevati pritisk.

Stavkajo le proizvodni delavci, teh je še 210. Delavci dveh hčerinskih podjetij delajo, saj so plače že dobili. Zaposleni v trgovinah pa delajo, čeprav januarske plače še niso dobili, saj stavkovni odbor podjetju noče preveč škodovati.

Stavkajoči pričakujejo, da bo jutrišnja seja upravnega odbora korak k rešitvi zapletenega položaja zlatarne. Računajo, da bodo banke kot največje upnice končno začele izvajati dogovorjeni sanacijski program. Upanje na rešitev je zlatarjem zbudil minister za gospodarstvo Metod Dragonja, ki pripravlja različne ukrepe za pomoč gospodarstvu. Pomoč jim je ponudilo tudi vodstvo celjske občine.

F.K.

HUDE TEŽAVE GORENJSKIH TEKSTILCEV IN ČEVLJARJEV

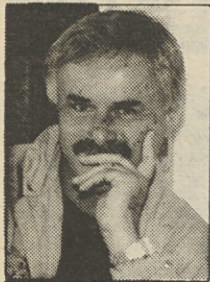
VSAK ČETRTO DELAVEC V PODRAVJU SE MORA ZA SVOJE PRAVICE PRAVDATI

stran

NAJBOLJŠI DIREKTORJI po merilih Gospodarske zbornice stran 20

KAPETAN & MARIJA K SEBI d. o. o. Novo mesto

Ravbarkomanda

Piše: Ciril Brajer

Senzacionalizem je potreben, če hoče časopis dvigniti naklado, kajti le časopis z visoko naklado lahko v svojem resnejšem komentatorskem delu ustvarja in oblikuje tudi javno mnenje.

Pulitzer

NOČNE MORE

Se vam je že kdaj zgodilo, da ste se zjutraj zbudili vsi prepoteni, tresoči se od hudih sanj, in kljub olajšanju, da ste budni in odrešeni, kar niste mogli verjeti, da so bile tisto sanje in je budnost stvarna?

In če je bila mora dolga in huda, se zjutraj še dolgo prepleta z zoro; zmedeno glavo šele mrzla prha prepriča, kaj je res in kaj ne.

Podobne občutke doživim včasih, ko se resno lotimo razprav o Delavski enotnosti. Verjetno je marsikdo doživel svojo moro ali pa morda celo lepe sanje, ko je prebiral študijske prispevke Damjana Križnika o razvoju in vlogi slovenskega sindikalnega tiska. Poglejmo le članek v prejšnji številki z naslovom »Oblast je Delavsko enotnost vedno brala s posebnim nelagodjem«.

Oživil je izkušnje Vinka Trinkausa, ki je urejal Delavsko enotnost v začetku šestdesetih let:

»Na očitke, da ne upam objavljati kritičnih člankov, sem odgovarjal, da žal še niso napočili časi svobodnega novinarstva, da ne izdajamo svojega časopisa in da ne odločamo o politiki časnika in glavnih namestitvah... Vendar pa smo si jemali pravico, da smo opozarjali na slabosti, na slabe plenumse strokovnih sindikatov, okrajnih in občinskih svetov ter sindikalnih podružnic.«

Damjan Križnik je svojo nadaljevanko o sindikalnem tisku precej vedro gledal zaključil:

»S prebojem blokad nismo uspeli vse dotle, dokler se stari reži ni začel majati že v temeljih...«

Ha! In potem naj bi se človek zbudil in si mislil, da je bila le mora. Uščipne se, fino, buden je. Svetlo je, vidi, sliši...

• Delavska enotnost naj promovira sindikate!
• Če so problemi, naj Delavska enotnost piše raje lepše, kot je res!

• Če kakšen problem v sindikatih še ni rešen, ne sme v časopis!

• Nedopustno je, da Delavska enotnost omenja druge sindikate. Tega ne sme početi ne v pozitivni ne negativni luči!

• Nedopustno je, da se na straneh Delavske enotnosti znajde kritika sindikalnih funkcionarjev!

• Vodstva sindikatov sprejemajo sklepe v imenu članstva, in jih zato Delavska enotnost ne sme kritizirati!

• Če je o kakšnem problemu v sindikatih dilema, o njej Delavska enotnost ne sme pisati, dokler ni razrešena s sklepom organa!

Če bi kaj takega danes poslušal urednik Delavske enotnosti iz omenjenih šestdesetih let, bi bil gotovo prepričan, da ga tlači mora in da mu v sanje rinejo hude seje z najtršimi partijskimi aparatčiki.

Če pa to poslušala urednik Delavske enotnosti danes? Kje naj potegne črto med sanjami in stvarnostjo?

Med drugimi morami me za povrh pesti še ta, da se sprenevedam in skrivam za prisposode o nekakšnih sanjah, zorah, stvarnostih, morah...

Zakaj ne raje odprta polemika z avtorjem zgoraj omenjenih mislih o Delavski enotnosti?

Zato, ker jih je izrekel na seji z namenom, da bi za seboj potegnil plaz podobnih očitkov. Zato, ker je namen spodletel do te mere, da so morali sejo vodeči udeleženci kot šolarje spodbujati, češ le povej ostro, kot si zadnjič, če ne, te bom poklical po imenu in boš tule ponovil... Zato, ker je bil ton seje vendarle drugačen in so o Delavski enotnosti na njej razpravljali objektivno, iskali njene prednosti in slabosti z namenom obogatiti njeno vsebino.

Zato! Občutek imam, da bi z omenjanjem posameznikov storil krivico vsem njihovim kolegom. Demokratičnost gor, pluralizem dol, odprtost sem, kresanje mnenj tja, kljub vsemu temu imam namreč občutek, da so omenjene zahteve madež, sad kaj vem kakšnih mor, in da je moja človeška pravica, če ne kar dolžnost, da tega madeža ne mečem v obraz kar povprek.

Končno pa se prebujamo vsak po svoje.

DE časopis slovenskih delavcev

Stvar je jasna. To je moj časopis. Zato ga naročam na naslov:

Priimek in ime:.....

Naziv podjetja ali ustanove:.....

Naslov:.....

Podpis naročnika:

Odgovor na odprto pismo Irene Haas Dušanu Semoliču

Kolegica Irena Haas v svojem pismu Dušanu Semoliču omenja tudi moje ime. Nikoli nisem in ne bom nasprotoval kritiki, če je ta utemeljena, saj se zavedam, da nihče ni nezmotljiv.

Zdi pa se mi skrajno nekorektno, da se na podlagi nepopolnega citata iz gradiva, ki je bilo pripravljeno za sejo organa ZSSS, poskuša diskvalificirati. Gradivo, iz katerega je omenjeni citat, je povzelo različne modele plačne politike v letu 1996, upošteva tudi predloge delodajalcev in vlade. Kaj je bilo sprejeto na organu, pa pove tekst socialnega sporazuma, ki ga predlaga ZSSS. Menim, da mora sindikat oceniti stanje in posledice in pripraviti ter uveljaviti politiko plač v korist svojega članstva. Časi, ko je sindikat sprejel le zahteve, so že zdavnaj mimo. Pogajalci na sindikalni strani morajo biti oboroženi s čim več argumenti, za njimi mora stati organizacija – tudi z vsemi oblikami pritiska, da bi se sprejete usmeritve uveljavile. Eden ali več pogajalcev nima nikakršnih pooblastil, da bi akte sprejel. To je naloga in obveznost za to pooblaščenega organa.

V omenjenem gradivu je zapisano osnovno vodilo, da so kolektivne pogodbe dejavnosti osnovni in obvezni instrument politike plač, ki jih mora spoštovati vsak delodajalec, kar je usmeritev kongresa ZSSS.

O tem, ali je kdo prebral kakšno kolektivno pogodbo, pa tale odgovor: Obstaja velika verjetnost, da je tisti, ki pripravlja tekste za celotno kolektivnih pogodb, te tudi prebral in pripravil tudi model, kako se bodo izražale plače.

Kolegica Haas, oba dobro veva, da so podjetniške pogodbe smotne in smiselne, če se poprej panožne izvajajo v celoti. Vaša jeza glede plač je po mojem mnenju upravičena, upošteva se 2,4 odstotka nižje izhodiščne plače v vašem podjetju glede na izhodiščno plačo v panožni kolektivni pogodbi.

In čisto na koncu: Poleg nespoštovanja kolektivnih pogodb je po mojem mnenju največji problem sedanja raven najnižjih plač. In temu problemu moramo posvetiti pri uveljavljanju panožnih pogodb največ pozornosti. Ne zadošča le ugotovitve, potrebni so ukrepi in nenehno prizadevanja za njihovo izboljšanje.

Brane Mišič

Mobitelespres povozil Mago

DE št. 9, 22. 2. 1996

Balkan ekspres povozil Sultana II Sultan II v preizkušeni klerikalni maniri spet laja v luno, ker očitno nima pametnejšega opravila. Poleg tradicionalnega glodanja polstoletnih zablod s Čebinami vred mu je zadisala še sindikalna kost iz juhe Evropa zdaj, ki si je nikakor ne pušti izpuliti. Poleg vsega drugega ga je v luči demokratične razsvetljenosti prešinila še ideja, da mu prišepetavajo in celo sestavljajo pravilice razni (po njegovem) »sindikalisti«.

Ne vem sicer, kakšne pravilice je navajen poslušati Sultan, preden se potopi v sanje o udbomafjski kosti, bi se pa dalo sklepati po obnovi izpod njegovega novodemokratsko zašiljenega peresa. Vsekar sam nisem niti za trenutek verjel v pravilico o Indiji Koromandiji in medu in mleku, ki se bo cedilo v demokracijo. Mleko pravzaprav se, dostikrat tudi v svinjska korita, ker ga ni komu prodati zaradi izgube trgov. O vzrokih za to pa bodo morda Mag in magi demokracije morali kakšno reči vsaj čez petinštideset let (do takrat bo menda tudi mobitel kapitalizem prevzel odgovornost za kakšno stvar namesto čebincev)! Pa mogoče kakšno tudi o kakšni brez potrebe uničen, ne samo tovarni, temveč kar celi industrijski panogi! Pa mogoče kakšno tudi o zapravljenih gozdovih in zaradi izdajalske in trapaste zunanje politike ogroženih zahodnih mejah, da o posledicah denacionalizacije niti ne govorim!

Odprto pismo Dušanu Semoliču

DE št. 9, 22. 2. 1996

Spoštovana gospa Irena Haas, najprej se Vam zahvaljujem za pismo, iz katerega izhaja Vaša skrb nad delom naših sindikatov v obrambi delavskih interesov – zlasti pravic, ki izhajajo iz kolektivnih pogodb.

Na vaša vprašanja pa naslednje: Na zadnji seji našega Sveta smo sprejeli pogajalska izhodišča Svobodnih sindikatov Slovenije za morebitni socialni sporazum za leto 1996. V teh pogajalskih izhodiščih ni nikakršnih omejitev mase plač. Smo pa zapisali naš interes za to, da se ohrani minimalna plača, to je najnižja izplačana plača, manj od katere ne sme dobiti noben zaposlen za osem ur dela. Tako želimo zaščititi socialno najbolj ogrožene delavce. 9 odstotkov zaposlenih v gospodarstvu prejema plače, katerih bruto znesek je manjši od 55.000 tolarjev. To zaščito naših članic in članov lahko žal v tem trenutku dosežemo le s pomočjo socialnega sporazuma. Preteklo leto smo to dosegali s pomočjo Dogovora o politiki plač za leto 1995. Z določitvijo minimalne plače 45.000 tolarjev smo dejansko prispevali k temu, da se je na tisoče zaposlenih, zlasti v tekstilni in usnjarski predelovalni industriji, torej tistim, ki so imeli manjšo plačo od tega zneska in živijo najtežje, vendarle izboljšala plača. Ob slabostih lanskega dogovora o plačah, na katerega Vi opozarjate, je potrebno še spomniti, da če ne bi podpisali takratnega dokumenta, ne bi bilo teh premikov pri minimalni plači in ne bi bilo sprememb v tarifnem delu splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo, to je popravljenih izhodiščne plače, boljše eskalacijske lestvice, boljšega regresa in še česa, saj vemo, da so delodajalci takrat zahtevali hkraten sprejem vseh dokumentov – ali pa nič.

No, kakorkoli že – dogovor o politiki plač je tudi v proces pogajanj za nove panožne kolektivne pogodbe posegel izrazito negativno. Prav zato, in še iz nekaterih drugih razlogov, smo letos v Zvezi svobodnih sindikatov proti takšnemu urejanju plač.

Letos želimo na področju politike plač na eni strani zavarovati najnižje plače, razumno omejiti najvišje – vse drugo pa naj bi temeljilo na kolektivnih pogodbah dejavnosti. In v ta namen ponovno zahtevamo sprejem zakona o kolektivnih pogodbah, ki bo sankcioniral nespoštovanje kolektivnih pogodb.

In kdo podpisuje dokumente in v kakšnem imenu? Verjemite mi, da to zagotovo nihče ne počne v svojem imenu. Če kaj, spoštujemo v Svobodnih sindikatih nekatera načela, ki so statutarno določena. V naši organizaciji nimamo predsedniškega sistema, zato lahko predsednik podpisuje le tisto, za kar dobi ustrezno pooblastilo. Mogoče do teh sklepov in pooblastil pridemo počasi in za nekatere prepočasi – ker je med nami dialog, tudi dialog močno različno mislečih. Toda vredno je pri tem načelu vztrajati. Na koncu, ko do odločitve vendarle mora priti, tudi takrat, kadar bi se kdo rad skril in ne prevzel te odgovornosti – odloča večina. In to večino mora spoštovati tudi predsednik.

Lep pozdrav!

Dušan Semolič

Kar se tiče sijaja resnice, pa lahko Sultanu povem, da je v Logatec že zdavnaj prišla v obliki lepo razsvetljenega spomenika domobranec, tako da bodo še pozni rodovi vedeli, kdo so bili izdajalci in koliko jih je bilo. In ta pomnik demokraciji stoji tam, kjer so tudi poglene korenine narodne izdaje – pred cerkvijo, kot je že tradicija v s soncem svobode obsijani Sloveniji!

Sicer pa si osebne dopise raznih anonimnežev bralci lahko ogledamo v kotičku nizkih strasti na predzadnji strani DE iz prejšnjega tedna. Dopisnica z ljubeznivo vsebino, objavljena v isti številki kot umotvor Sultana drugega, je bila namenjena namreč meni. Pa ni niti prva in prav gotovo tudi ne zadnja.

S Sultanom v demokracijo naprej! Za domovino, Boga in cesarja!

Tugomer Kušlan

Še nekaj o polemikah

Ne vem, kaj tako hudo obtožujočega na svoj račun je našel Martin Ivanič v mojem odgovoru Sultanu II., da se je spaval kar v frontalni obračun z mano. In to ne med Odmevi, temveč kar v svoji stalni kolumni. Če je to na račun njegove navidezne politične nevezanosti – pa naj bo! Vseeno pa, če ni on sam Sultan II., je vseeno težko razločljivo. Vsekakor pa bi bil zelo vesel, če bi bilo moje pisanje tako dobro plačano kot Lejčakovo, kar pa je žal daleč od resnice.

O intelektualni poštenosti piscev Kronologije naprednega delavskega gibanja na Slovenskem, še bolj pa tistih, ki so na tak ali drugačen način pristali na članstvo v komisiji za raziskavo zgodovine med 1929-1955, bi se dalo marsikaj reči. Dobro vem, da je bilo poročilo kompromis med različnimi pogledi članov komisije. Vendar se je treba vprašati, komu je poročilo namenjeno in kakšen je bil sploh namen dela komisije. Ali se Ivanič kot bivši sekretar zgodovinske komisije pri CK ZKS ni nikoli vprašal o tem, vsaj kot zgodovinar, če ne kot kolumnist? Ali ni bila zgodovinska znanost spet porinjena v položaj politike dekle – tokrat v druge namene kot včasih?

Da moja trditve o zaključkih v Kronologiji ni privlečena za rep, naj citiram samo drobec iz pregleda: 17. avgust – 14. oktober 1935. »V Bonačevi tovarni na Količevem pri Domžalah je bila velika stavka papirniškega delavstva. Pobudo za organiziranje stavke je dala KPJ,

skrival svojega marksističnega pričanja. Tudi članstvo v ZK sem ravno iz tega razloga vedno hvaležno zavrnil, ker je bila preveč polna materialistov – vse premalo dialektičnih. Prav zato, ker je večina tistih, ki vanjo ne spadajo, odšla in osrečila druge stranke, sem tudi postal član ZLSD. To pa je tudi edina stranka, ki dejansko in brezpogojno podpira vrednote NOB in protifašističnega boja.

Konec koncev pa o pravem namenu pisanja nove zgodovine najlepše priča pobuda za revizijo procesa proti Gregoriju Rožmanu. To dejanje je sicer vredno Antona Drobniča, ne pa slovenske države. Revizija zgodovine bo imela hude moralne in predvsem v končni fazi tudi materialne posledice za celoten slovenski narod in slovensko državo.

Prav gotovo večini članov komisije ni mogoče očitati zamlčevanja Zaloške ceste in Trbovelj, prav gotovo pa je v Državnem zboru kot naročniku poročila kar nekaj takih. In v vladi tudi. Prav zato pa bi moralo biti izhodišče leto nastanka SHS in ne šestojanuarska diktatura. Zagovorniki teze o državljanski vojni bi se morali zavedati, da so bili prav na Zaloški cesti in v Trbovljah postavljeni temelji za vsa poznejša obračunavanja, kar je nesmrtna za sluga SLS in fašistoidne desnice. Poročilo je bilo torej dejansko pisano za naprej, da bo opravilo demontažo socialne države in uvajanje kapitalizma prvotne akumulacije, kar nas spet vrača na začetek – še posebno s šolskim in denacionalizacijskim zakonom. S tem pa so spet obnovljeni vsi stari antagonizmi, ki jih skuša aktualna oblast ignorirati s tezo nekaterih zgodovinarjev o državljanski vojni in enaki krivdi. Pa ne mislim samo in v prvi vrsti na člane komisije, med avtorji Kronologije pa jih je kar nekaj.

Tugomer Kušlan, Laze 72, Logatec

Borci s povešenimi namesto z dvignjenimi glavami (II)

V dobri meri soglašam s pisanjem Milivoja Manka, ki je objavil svoje razmišljanje pod gornjim naslovom. To kar je napisal o RKC, kolaboracionistih in povratkih v nekaj neofeudalizem, je res. Toda naj se borci zgledujemo po kolaboracionistih, ki namesto da bi priznali svoje zablode in krivdo za zločine, hočejo te zločine prikriti ali zagovarjati z bojem proti komunizmu. Zatekajo se k raznim konstruktom, polresnicam in lažem, s ciljem, da bi degenerirali preteklost v uporabno sredstvo antiteze, ki v celoti satanizira NOB in obdobje do 1990. leta. Slepe in gluhe se delajo in ne vidijo niti večplastne dinamike v dogajanjih tega časa. Od boja proti okupatorju do revolucionarnih povojnih pojavov, pa vse tja do sestepta z oblasti. Za njih resnica in argumenti nimajo nobene uporabne vrednosti. Vse temelji na njihovih histeričnih reakcijah in ustvarjanju psihose linca.

Borci NOB ne povešamo glav in se ne odrekamo ciljem, za katere smo se borili. Tudi revolucijo smo sprejeli za svojo, toda le socialno revolucijo, ne pa sovjetizacije. Prav gotovo pa se nismo borili za kolhozacijo (KOZ), za dachovske procese, za gulage (Goli otok), kamor so zaprli v glavnem borce NOB. Pa tudi ne za izvensodne poboje, ne le kolaboracionistov, temveč tudi nekaterih borcev NOB (primorski padalci, ki so jih poslali v zavezniški, da so vzpostavili stik z NOV). In tudi ne za avtoritarni sistem enopartijske oblasti. To so bile napake, s katerimi večina borcev nima nič skupnega, razen tega, da jih je zagrešila stran, kateri smo in še pripadamo. Te napake obsojamo in se od njih ogradujemo.

Tudi za priznanje napak v lastnih vrstah je potreben pogum, tega (poguma) nasprotna stran ni nikoli imela. Junačili so se vedno le takrat, kadar so bili v okrilju močnejših. Sedaj pa hočejo svetu prikazati, da smo se vsi Slovenci, razen komunistov, borili na strani v vojni premaganih sil. Pravijo tudi, da so se oni borili le proti komunistom in jih pobijali. Rad bi vedel, kje so staknili več kot deset tisoč komunistov. Toliko Slovencev so pobili belo-domobranci, v to število niso všteti padli borci in tisti, ki so jih pobili okupatorji. Ko pa vemo, da je bilo ob okupaciji v Sloveniji le okrog dvesto komunistov. Na to vprašanje nihče ne zna odgovoriti.

Žarko Žbogar, Grajska 18, Piran

DE časopis slovenskih delavcev

Delavska enotnost je bila ustanovljena 20. novembra 1942 • DE-glasilo Svobodnih sindikatov Slovenije • Izdaja ČZP Enotnost, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4, poštni predal 279 • Direktor in glavni urednik: Marjan Horvat, tel. 313-942, 132-61-92, faks 311-956 • Odgovorni urednik: Ciril Brajer, tel. 131-61-63, 313-942 • Novinarji: 13-16-163 • Časopis urejajo: Marija Frančeskin (živiljska razpota), Ivo Kuljaj (Ravbarkomanda, Najpomembnejša stran), Damjan Križnik (Sindikalni zaupnik), Franček Kavčič (Sindikalni), Boris Rugelj (Na trznem prepihu), Andrej Ulaga (Kažipot), Igor Žitnik (Kultura, šolstvo), Bora Zlobec (lektorica), Brane Bombač (oblikovalec in računalniški prelom), Sašo Bernardi (fotograf) in Jožica Anžel (tajnica), tel. 313-942, 132-61-92 • Naročnina: 321-255 • Marketing: 321-255, 133-52-55 • Posamezna številka stane 230 SIT • Žiro račun: 50101-603-46834 • Tisk: Tiskarna Ljudske pravice, Kopitarjeva 6, Ljubljana • Časopisni svet: Jernej Jeršan, Edo Kavčič, Alojz Omejc, Dušan Semolič, Ciril Urek, Mira Videčnik.

Človekove pravice in svoboščine, kot so jih razglasili Združeni narodi v Splošni deklaraciji o človekovih pravicah, zajemajo politične, ekonomske, socialne aktivnosti in aktivnosti v zvezi z delovnim mestom in skupnostmi vseh delavcev, vključno s kovinarji, ter so temeljni pogoj za sindikalne pravice. Individualne in kolektivne delavske pravice je težko podpirati in varovati, če niso zagotovljene in spoštovane človekove pravice.

Ker so človekove pravice in svoboščine osnovne in neodtujljive pravice človeških bitij, se morajo priznavati ne glede na politični, ekonomski in socialni status držav ali teritorijev.

Vendarle je res, da se osnovne človekove pravice kršijo v velikem številu držav, še posebej v državah v razvoju, navzlic njihovi mednarodni obvezi, to je ratifikaciji mednarodnih dogovorov o spoštovanju človekovih pravic.

Napadi in grožnje segajo celo dlje od človekovih pravic. Spodkopavajo se socialni dosežki, ki so si jih priborila sindikalna gibanja s kolektivnim pogajanjem in drugimi sredstvi. Sistem kolektivnega pogajanja je resno ogrožen. To velja še posebej za industrijsko razvite države v zadnjih letih; ključni krivec za to pa je proces globalizacije svetovnega gospodarstva.

Čeprav globalizacija sekundarno učinkuje na delavske in sindikalne pravice, bi lahko tesnejša povezava med različnimi gospodarstvi v svetu kot rezultat globalizacije zagotovila možnosti za razvoj pravic in svoboščin in socialnih dosežkov. V sindikalnem gibanju se moramo boriti proti neomejeni konkurenci na račun delavskih in sindikalnih pravic ter socialnih in ekoloških standardov, ker taka vrsta konkurence ne bo nudila nikakršnih socialnih in gospodarskih obetov za prihodnost. Namesto tega taka konkurenca spodkopava pomen in vrednost sindikalnega gibanja, in kapitalistično gospodarstvo slabi pogoje za njegov obstoj.

ČLOVEKOVE PRAVICE TEMELJ ZA SINDIKALNE PRAVICE

Pomemben korak je bil storjen na 28. Svetovnem kongresu IMF leta 1993 z akcijskim programom. Ta je poleg drugih aktivnostih zastavil tudi »boj za osnovne sindikalne pravice« kot eno najpomembnejših aktivnosti IMF in njegovih članic.

Na osnovi akcijskega programa za obdobje 1993-1997 je treba analizirati sedanjí položaj človekovih in delavskih pravic. IMF-ove prioritete je treba natančno definirati in izdelati program za izvedbo akcij.

DELAVSKE IN SINDIKALNE PRAVICE

Človekove pravice kot osnova za delavske in sindikalne pravice

Delavske pravice vključujejo človekove pravice, sindikalne pravice in tudi socialne dosežke, ki so jih izborili sindikati. Soodnosnost, vzajemna zveza med človekovimi, delavskimi in sindikalnimi pravicami, je v tem, da brez sindikalnih pravic ni možna izpolnitev človekovih pravic, brez osnovnih človekovih pravic pa ni pogojev za delavske in sindikalne pravice.

Človekove pravice, sindikalne pravice in socialni dosežki

Če se hočemo lotiti problemov delavskih pravic in izdelati ustrezne programe za akcije, se moramo izogibati obravnavi človekovih pravic, sindikalnih pravic in socialnih dosežkov kot enega sklopa vprašanj. Potrebno je napraviti natančno ločnico med človekovimi pravicami, sindikalnimi pravicami in socialnimi dosežki, ki so si jih izborili sindikati. Vendar je res tudi, da natančna ločnica med človekovimi in sindikalnimi pravicami ni vedno možna, ker so sindikalne pravice integralni del človekovih pravic. Če nekatere človekove pravice, navedene v Osnovni deklaraciji ZN o človekovih pravicah in tesno vezane na delovno življenje, uvrstimo med sindikalne pravice, lahko človekove pravice, sindikalne pravice ter socialne in gospodarske dosežke, ki so jih izborili sindikati, definiramo takole:

človekove pravice:

- individualne in državljanske pravice
- delo in plačilo
- čisto okolje
- izobraževanje
- določilo minimalne starostne meje za zaposlitev
- enake možnosti

individualne in kolektivne delavske pravice:

- varni in zdravi delovni pogoji in ukrepi za varstvo pri delu
- svobodna izbira zaposlitve, vključno s pravico ne delati
- minimalna plača in dostojen življenjski standard
- pravica do organiziranja
- pravica do stavke

socialni dosežki:

- informiranje in zastopanje pri delu ter industrijskem in državnem odločanju
- usposabljanje in preusposabljanje
- boljši pogoji zaposlitve, kot npr. višje plače in benefikcije, krajši delovni čas, sigurnost delovnega mesta

DELAVSKE PRAVICE SO OGROŽENE

Čeprav je sindikalno gibanje veliko doseglo s svojim bojem za priznanje človekovih in sindikalnih pravic in za pogoje zaposlovanja, so te že izbojevane pravice v vse bolj globaliziranem svetu vedno bolj ogrožene zaradi političnih in gospodarskih pritiskov. Ogrožene so, ponekod bolj, drugod manj, v veliko državah, ne samo v državah v razvoju, tudi v industrijsko razvitih državah, v državah v tranziciji in v državah s socialističnimi tržnimi gospodarstvi.

Vzroki za ogroženost

Politični in ekonomski pritiski

V vse bolj konkurenčnem svetovnem gospodarstvu ima veliko vlad, še posebej v državah v razvoju, za prioriteto gospodarski razvoj. Zato daje nesprejemljivo nizko težo izboljšanju človekovih in sindikalnih pravic ter pogojev zaposlovanja. Veliko vlad trdi, da so delavske pravice ena od izbir v procesu industrijskega razvoja. V industrijsko razvitih državah poteka v zadnjih nekaj letih neprestana diskusija in celo poskusi tako političnih krogov kot delodajalcev, kako bi se zmanjšala raven delavskih pravic, ki so jih izbojevali sindikati, da bi se dosegla večja konkurenca in ohranila delovna mesta.

Mednarodne finančne institucije

Mednarodne finančne institucije, na primer Mednarodni denarni sklad in Svetovna banka, s svojimi programi pritiskajo na države, ki so od njih prejele sredstva, da bi spremenile ekonomsko in socialno politiko, kar vodi k slabšanju delavskih pravic. Tudi multinacionalne družbe se borijo za prodor v te države.

Sindikalno gibanje je v procesu internacionalizacije teh tržišč odrinjeno na stran.

Globalizacija

Globalizacija, za katero je značilno prosto gibanje kapitala in povečanje regionalne in svetovne trgovine, pomeni resno grožnjo delavskim pravicam.

Razmere v posameznih skupinah držav

V državah v razvoju diktatorske vlade in delodajalci pogosto kršijo delavske pravice. V veliko državah v razvoju so vlade protisindikalni delodajalci in ne spoštujejo delavskih pravic. Legitimno izvajanje delavskih pravic pogosto naleti na pritiske vlad in delodajalcev v obliki umorov, mučenja in odpuščenja z delovnih mest. Multinacionalke se hitro širijo v države, kjer delavske pravice niso spoštovane in je delovna sila poceni.

Ko mednarodne institucije, kot sta Mednarodni denarni sklad in Svetovna banka ponujajo kredite, vsiljujejo državam, ki jim jih odobrijo, take pogoje, da med drugim žrtvujejo delavske pravice. Gospodarstvo v veliko azijskih državah se je izboljšalo, ker niso posvečali ustrezne pozornosti socialnim vidikom.

V industrijsko razvitih državah, kot je Velika Britanija, so konzervativne vlade pod vplivom neoliberalizma spremenile zakone tako, da so zmanjšale ali odpravile že uzakonjene delavske pravice in uničile sindikalno gibanje. Delodajalci so spodbujeni s protisindikalno zakonodajo, sprejeli še bolj agresivne protisindikalne ukrepe. V Združenih državah Ame-

rike delovna zakonodaja v veliko državah dovoljuje podjetjem, da delavce, ki so stavkali nadomestijo, z novimi zaposlenimi. Ker se globalizacija gospodarstva še nadaljuje in mednarodna konkurenca še večja, obstaja nevarnost, da bodo delovna mesta delodajalci prenesli iz držav in regij, kjer so delavske pravice dobro zaščitene, v tiste države in regije, ki ne spoštujejo delavskih pravic, in je zato v njih delovna sila poceni. Najti moramo korenine tem izzivom, da bomo lahko definirali cilje glede na pogoje, s katerimi se soočajo sindikati v različnih državah ali regijah.

V državah v tranziciji so delavske pravice ogrožene z deregulacijo trga, privatizacijo državnih podjetij in ostrimi racionalizacijskimi ukrepi multinacionalke, ki so kupile lokalna podjetja.

V državah s socialističnim tržnim gospodarstvom se delavske pravice še naprej kršijo. Multinacionalke drviyo v države, kot sta Kitajska in Vietnam, kjer je kršenih veliko delavskih pravic. Države stremijo k izboljšanju gospodarstva in se ne brigajo toliko za delavske pravice. Sindikalno gibanje je bolj ali manj izključeno iz procesa internacionalizacije treh tržišč.

Da bi lahko izdelali ustrezen akcijski program za delavske pravice, moramo poznati sedanje razmere v zvezi s človekovimi in sindikalnimi pravicami ter socialnimi dosežki v različnih predelih sveta, to je v državah v razvoju, v industrijsko razvitih državah, v državah v tranziciji in v državah s socialističnim gospodarstvom.

Države v razvoju so: Latinska Amerika: Brazilija, Kolumbija, Gvatemala, Peru; Azija: Indonezija, Malezija, Koreja, Kitajska, Indija, Pakistan; Afrika: Gana, itd. Industrijsko razvite države so: Avstralija, ZDA, Velika Britanija, Nemčija...

Države v tranziciji so: Madžarska, Romunija, Slovenija...

Države s socialističnim gospodarstvom so: Kitajska, Vietnam...

Gradivo Mednarodne zveze kovinarjev je za objavo pripravil SKEI

(Nadaljevanje prihodnjic)

HUDE TEŽAVE GORENJSKIH TEKSTILCEV IN ČEVLJARJEV

Številna tekstilna in čevljarstva podjetja z Gorenjske so v začetku letošnjega leta napovedala nova odpustanja presežnih delavcev, nekatera pa bodo verjetno morala kar v stečaj. O tem, kako je mogoče pomagati ogroženim delavcem, smo se pogovarjali z Mileno Sitar, novoizvoljeno sekretarko območne organizacije ZSSS za Gorenjsko. Po njenih ugotovitvah je pritisk na delavce čedalje večji, saj delodajalci v zameno za izpolnjevanje kolektivne pogodbe zahtevajo čedalje večji obseg in rezultate dela. Z novo tehnologijo in organizacijo dela bi nedvomno dosegli več kot s pritiski na delavce, je prepričana Sitarjeva.

Prav te dni se je 47 zaposlenih iz blejskih Vezenin znašlo na spisku presežnih delavcev. Podjetje v večinski lasti Andorja iz Nove Gorice izvaja postopek prisilne poravnave s finančno reorganizacijo po razveljavitvi 51. člena zakona o stečaju, prisilni poravnavi in likvidaciji. Med presežnimi delavci so tudi invalidi, ki so delovno sposobnost izgubili na delovnem mestu in ne zaradi poškodb kje drugje, pravi Sitarjeva. Sklep o presežnih delavcih je skupščina podjetja sprejela tri dni pred objavo odločbe ustavnega sodišča o razveljavitvi že omenjenega 51. člena. Sekretar Vezenin Jaka Por je presežnim delavcem sicer obljubil možnost porabe letošnjega dopusta, zanj naj bi prejeli tudi sorazmerni del regresa, vendar bodo ostali brez odpravnin in normalnega odpovednega roka. Za njihov položaj je seveda odgovoren zlasti državni zbor, ki

kljub opozorilu ustavnega sodišča dve leti ni uredil odpustanja v prisilnih poravnah skladno s zakonom o delovnih razmerjih.

Kot nam je povedala Milena Sitar, se bo vseh 47 delavcev pritožilo na sklep, ki jih uvršča med presežne delavce. Pri tem pa jim bo nudila strokovno pomoč pravna služba Območne organizacije ZSSS za Gorenjsko.

Težave so tudi v tržiščem BPT, ki je pred leti že bil v stečajnem postopku. Vodstvo podjetja napoveduje nove presežne delavce, nekateri pa omenjajo celo novi stečaj. Sitarjeva misli, da se poslovodstvo preveč ukvarja s stranskimi bajpas zadevami, pre malo pa skrbi za proizvodnjo in prodajo.

Prezadolžena je tudi Gorenjska predilnica iz Škofje Loke. Poslovodstvo se je odločilo za oblikovanje profitnih centrov, ki naj bi zelo kmalu omogočili ukinitvev nedonosne proizvodnje.

Tekstilna tovarna iz Zapuž je po prehodu v Sklad dobila že četrto poslovodstvo. Pred časom so vseh 350 delavcev poslali na zavod, zatem pa jih nazaj zaposlili le 100. Proizvodni program so bistveno skrbili, ohranili so le oddelek metražnega blaga.

V stečaju je tudi Čevljarstvo Ratitovec iz Zeleznikov, kjer so delali zelo dobre čevlje za gozdarje, vojake in še koga. Potonili so zaradi slabega vodenja v zadnjem obdobju. Za nakup podjetja se zanima eden od zasebnikov. Bivšim zaposlenim pa bo območna organizacija skušala pomagati tako, da jih bo zastopala pred stečajnim sodiščem, računajo pa tudi na naklonjenost stečajnega upravitelja.

Zaposleni v Almiri so po dolgem času začeli prejemati st odstotne plače. Njihov sindikat se pogaja še za 40-urni delovnik, zdaj delajo po 42 ur in tudi ob sobotah. Delavke morajo dopust nadoknaditi z nadurami, ki pa so plačane. Vse so zelo utrujene in nezadovoljne, pravi Sitarjeva, saj so stoodstotne plače še vedno nizke in premajhen motiv za to, kar vodstvo zahteva od delavk. Direktor in njegov namestnik pa nikoli ne gresta mednje.

Modena iz Tržiča (bivša Novost) naj bi šla v prisilno poravnavo, saj je prezadolžena. Zdej

Milena Sitar, novoizvoljena sekretarka območne organizacije ZSSS za Gorenjsko.

životari s prodajo premoženja in z lon posli.

Uspešna podjetja na Gorenjskem so le IBI, Alpina, Konfekcija Triglav in Gorenjska oblačila. Najboljša je verjetno Alpina, kjer so zaposleni po za slugi sindikata dobili tudi delavskega direktorja. Rešil se je tudi bivši Alples, iz katerega sta nastali dve samostojni podjetji, vendar lesarje ne gre veliko bolje kot tekstilcem in čevljarjem, pravi Sitarjeva.

Franček Kavčič

Sindikat upokoјencev Slovenije

SODELOVANJE S HRVAŠKIMI KOLEGI

Prejšnjo sredo, 21. februarja, je vodstvo republiškega odbora sindikata upokoјencev Slovenije obiskala delegacija Sindikata upokoјencev Hrvaške, ki so jo sestavljali Ivan Maričić, svetovalec za marketing v tem sindikatu, Ana-Janja Grubar, članica glavnega odbora in predsedstva ter predsednica odbora za mednarodno dejavnost sindikata, ter primarij dr. Herma Kraus Delpin, članica odbora za mednarodno dejavnost in članica glavnega odbora predsedstva sindikata.

Predstavnike hrvaškega sindikata upokoјencev in vodstvo republiškega odbora Sindikata upokoјencev Slovenije je na pogovor sprejel predsednik ZSSS Dušan Semolič. Seznanil jih je z gmotnim in socialnim položajem slovenskih upokoјencev ter s stališči ZSSS do sprememb pokojninske zakonodaje, ki sedaj najbolj vznemirja slovenske upokoјence. Obema sindikatoma je na koncu zaželel uspešno sodelovanje.

Vodstvo republiškega odbora sindikata upokoјencev Slovenije je s predstavniki Sindikata upokoјencev Hrvaške izmenjalo izkušnje s področja organiziranosti, načina delovanja, načina financiranja sindikata ter s sistemsko zakonodajo.

Sindikat upokoјencev Hrvaške je bil ustanovljen avgusta 1992 in je zelo dejaven. Nekateri izmed njegovih bogatih izkušenj bi lahko Sindikat upokoјencev Slovenije prenesel tudi na naša tla. Sindikat upokoјencev Hrvaške je tudi strokovno dobro organiziran. Pri njem delujejo odbori za posamezna vprašanja (za vprašanja pokojnin, za zdravstvo, za socialno varstvo in humanitarno pomoč, za gospodarstvo, za mednarodne odnose, za organizacijska in finančna vprašanja). Sredstva za delovanje tega sindikata prispeva tudi pokojninski sklad. Delegacija Sindikata upokoјencev Hrvaške je zain-

teresirana tudi za sodelovanje z območnimi odbori Sindikata upokoјencev Slovenije.

V drugi polovici letošnjega leta se bo vodstvo RO Sindikata upokoјencev Slovenije srečalo s hrvaškimi sindikalnimi kolegi v Zagrebu.

Ustanovljen je območni odbor sindikata upokoјencev na Ptuj

V petek, 23. februarja, sta se predsednik Sindikata upokoјencev Slovenije Ivan Kramer in sekretarka tega sindikata Vanda Rešeta udeležila ustanovne konference območnega odbora sindikata upokoјencev na Ptuj.

Ustanovne konference se je poleg delegatov udeležilo tudi večje število gostov. Izvoljeno je bilo vodstvo območnega odbora, člani območnega odbora in nadzorni odbor. Predsednik območnega odbora je postal Edi Kupčič, njegov namestnik pa Feliks Bagar. Oba sta dolgoletna sindikalna aktivista.

Sprejete so bile programske usmeritve za delo območnega odbora o njegovi organiziranosti in delovanju.

Predsednik Sindikata upokoјencev Slovenije Ivan Kramer ter sekretarka Vanda Rešeta sta prisotne seznanila z organiziranostjo in delovanjem republiškega odbora sindikata upokoјencev. Odgovarjala sta tudi na vprašanja o spremembah pokojninske zakonodaje, sodelovanju z drugimi upokoјenskimi organizacijami in na druga.

Člani ustanovne skupščine so zahtevali, naj republiški odbor sindikata upokoјencev Slovenije sproži pred Ustavnim sodišče Republike Slovenije spor v zvezi s spremembo 160. člena pokojninskega zakona, ki se nanaša na usklajevanje pokojnin, ter v zvezi s sprememba mi določb pokojninskega zakona, ki se nanašajo na kapitalski sklad.

Vanda Rešeta

VS AK ČETR TI DELAVEC V PODRAVJU SE MORA ZA SVOJE PRAVICE PRAVDATI

Služba pravne pomoči pri območni organizaciji ZSSS za Podravje je v lanskem letu nudila pravno pomoč 17.675 članom. Samo v stečajnih postopkih in v postopkih prisilne poravnave in likvidacije je služba pravne pomoči pri tej območni organizaciji zastopala 14.233 delavcev. Poleg tega je zastopala 2240 delavcev v individualnih delovnih sporih in 1202 delavca v skupinskih delovnih sporih.

Vseh članov Svobodnih sindikatov je v Podravju okoli 75.500. Pravno pomoč je v lanskem letu potrebovalo kar 24,3 odstotka članov, kar pomeni, da se jih mora skoraj četrtina za uveljavitev svojih pravic pravi dati na sodiščih.

Delovni spori na sodiščih trajajo praviloma več let. Po besedah sekretarke območne organizacije ZSSS v Podravju Vekoslave Krašovec je neresenih še več kot 17 tisoč sporov, v katerih pravice delavcev zastopa služba pravne pomoči območne organizacije sindikata. Enajst sporov, ki še niso

rešeni, so delavci sprožili že pred letom 1990.

Delodajalci namerno zavlačujejo delovnopravne spore

Po besedah Krašovec je glavni problem ni neučinkovitost sodišč; marsikdaj delodajalci na vse načine zavlačujejo postopke, nekaterih postopkov pa tudi objektivno ni mogoče hitreje rešiti. Število delovnopравnih sporov in dolgotrajni postopki na sodiščih vsekakor niso v ponos naši pravni državi. Velik problem je tudi, da se marsikateri delodajalec ne zmeni za pravomočno sodbo oziroma odločbo sodišča. V tem primeru prizadeti delavci s pomočjo sindikalnih odvetnikov predlagajo sodišču izvršbo, vendar pa do nje zaradi najrazličnejših razlogov velikokrat ne pride.

V kakšnih sporih se člani najpogosteje zatečejo po pomoč k službi pravne pomoči pri območni organizaciji ZSSS za Podravje? Ta služba je lani za-

stopala 985 delavcev v postopkih zaradi prikrivanja plač, 269 delavcev zaradi neizplačane odpravnine, 313 delavcev zaradi neizplačane regresa, 138 delavcev zaradi neustrezne preazporeditve, in zaradi nezakonitega prenehanja delovnega razmerja 557 delavcev. Poleg tega so sindikalni odvetniki zastopali 641 delavcev, ki sodijo, da so bili nezakonito opredeljeni kot začasno ali trajno presežne delavce. 136 delavcev je na sindikatu poiskalo pomoč, ker so se znašli v disciplinskem postopku, 38 pa se jih pravda zaradi priznanja poškodb pri delu. Služba pravne pomoči zastopa tudi blizu 200 invalidnih delavcev, ki jim delodajalci ali država kratijo pravice. Zadnje čase pa je manj takšnih sporov, ki so bili včasih zelo pogosti. Tako so se za pravice iz naslova inovacij so se s pomočjo službe pravne pomoči lani pravi dali samo trije člani, v zvezi s stanovanjskimi zadevami pa 17 članov.

Stečajni postopki se vlečejo več let

Izmed delavcev, ki jih služba pravne pomoči pri območni organizaciji ZSSS za Podravje zastopa v stečajnih postopkih ter v postopkih prisilne poravnave, jih 2009 čaka na zaključek stečajnega postopka in na poplačilo svojih terjatev že šest let, 364 pet let, 1272 štiri leta, 670 tri leta, 4598 delavcev dve leti in 5320 eno leto. Ni si težko predstavljati, kako delavci, ki so ob stečaju ostali brez dela in brez kakršnekoli odpravnine, nestrno čakajo na poplačilo terjatev. Kdaj bo stečajni postopek končan, pa jim sindikalisti ne morejo povedati, saj to ni odvisno od sindikata.

Vse kaže, da delodajalci v Mariboru in Podravju čedalje manj spoštujejo delovnopravno zakonodajo, saj se mora iz leta v leto več delavcev na sodiščih boriti za uveljavitev svojih pravic. Številnim sporom, konfliktom in nespoštovanju delavskih pravic bi se bilo mogoče izogniti, če bi bila bolj učinkovita inšpekcija dela in drugi državni organi.

T. K.

TAMOVCI SO ZOPET OSTALI BREZ PLAČ

Čeprav je šestindvajseti dan v mesecu po Tamovi podjetniški kolektivni pogodbi zadnji dan za izplačilo plač za pretekli mesec, tamovci na začetku tega tedna še vedno niso dobili januarskih plač. Uprava si je prizadevala, da bi na osnovi državnega poročila od treh bank (SKB, NLB, NKBM) dobila 600 milijonov tolarjev kreditov, vendar ji to doslej ni uspelo. Za januarske plače potrebuje Tam okoli 370 milijonov tolarjev, preostanek pa bi namenili proizvodnji.

V januarju so v Tamu ustvarili preko 800 milijonov tolarjev realizacije, podobno pa pričakujejo tudi v tem mesecu. Predsednik

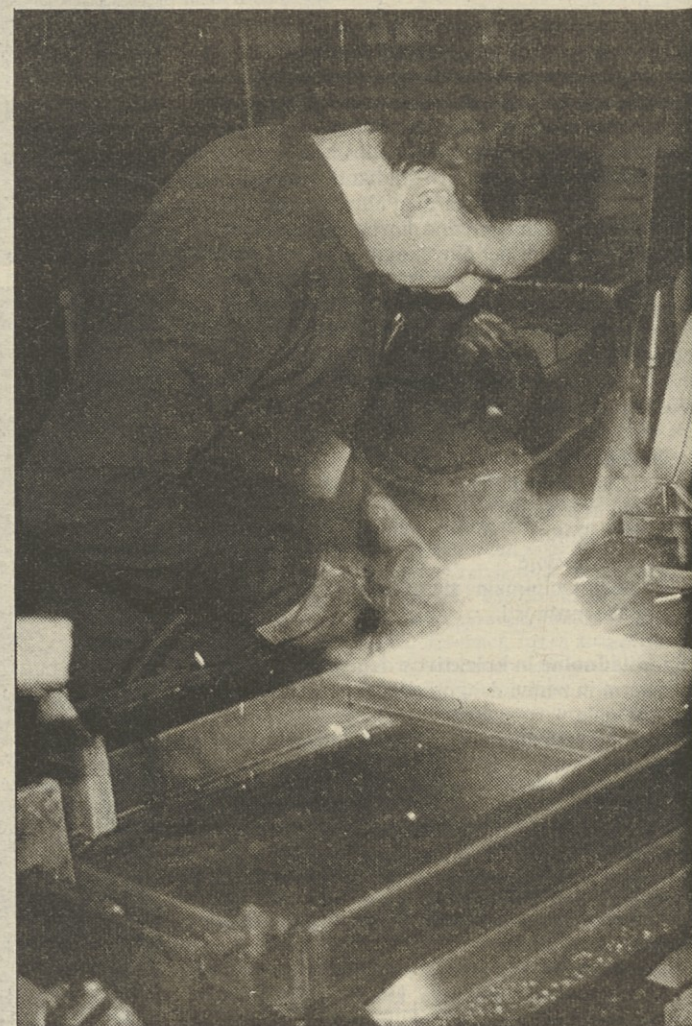
uprave Janez Lah je napovedal, da bo Tam sklenil sporazum z neko švicarsko banko za financiranje poslov v Švici v višini 300 milijonov mark. V teh dneh naj bi Lah v Švici podpisal pogodbo za izdelavo avtobusov za 40 milijonov mark.

V četrtek bo predvidoma Tam obiskal minister za gospodarske dejavnosti Metod Dragoinja, ki naj bi se pred koncem tedna o nadaljnji usodi podjetja pogovarjal tudi s premierom dr. Janezom Drnovškom. Konec tedna se bo predvidoma sestal tudi upravni odbor Tama.

Predstavniki sindikata kovinske in elektroindustrije v Tamu ter predstavniki ne-

odvisnega sindikata se pogajajo z vodstvom in zbirajo vse potrebne informacije za odločitev o svojih nadaljnjih ukrepih. Po besedah sekretarja Skei v Tamu Zvonka Slane ni bila stavka nikoli cilj tega sindikata, pač pa samo sredstvo za doseg ciljev, če pogajanja niso bila uspešna. Tamovi sindikalisti še vedno upajo, da bodo zaplet z izplačilom januarskih plač rešili s pogajanjem. V teh prizadevanjih sta oba sindikata v podjetju usklajena, zavedata pa se tudi velike odgovornosti, ki ju imata za socialno varnost blizu tri tisoč delavcev in njihovih družin.

T. K.

Denar za še eno plačo Tamovih delavcev bodo mogoče kje našli. Bojimo pa se, da dela že zmanjkuje.

SANACIJA PALOME JE NA DOBRI POTI

Vršilec dolžnosti direktorja Paloma iz Sladkega Vrha Zvezdan Žlebnik je javnost nedavno tega seznanil z najpomembnejšimi številkami iz zaključnega računa za leto 1995 in z dosežanimi rezultati sanacije tega podjetja. Celotni lanski prihodek v Palomi je znašal 10,5 milijarde tolarjev, izguba pa 3,3 milijarde. Podatki kažejo, da je Paloma v drugi polovici leta pod novim vodstvom znatno uspešneje poslovala kot v prvi polovici leta. V prvih šestih mesecih lanskega leta je ustvarila 5 milijard tolarjev celotnega prihodka in 2,3 milijarde izgube, v drugi polovici leta pa 5,5 milijarde tolarjev celotnega prihodka in samo milijardo izgube. Lanskoletni celotni prihodek v Palomi je bil skoraj 10 odstotkov večji kot leta 1994. Kar 7,2 mi-

lijarde celotnega prihodka je Paloma ustvarila z izvozom v dvajset držav Evrope, Afrike in Azije.

Od lanskega novembra naprej je tekoče poslovanje Palome pozitivno. K temu je prispevala tako ureditev odnosov z dobavitelji in kupci kakor tudi racionalizacija poslovanja v podjetju, čeprav ta še zdaleč ni končana.

Sedaj ima Paloma že toliko naročil, da jih mora selekcionirati. Zasedenost zmogljivosti v proizvodnji papirja je 80-odstotna, v proizvodnji papirne konfekcije pa 100-odstotna. Samo januarja letos so ustvarili več kot milijardo tolarjev prihodka, v kratkem pa nameravajo mesečni prihodek povečati na 1,1 do 1,3 milijarde tolarjev. Uspešno so sklenjeni tudi pogovori z največjimi upniki. Z bankami je vodstvo podjetja sklenilo spo-

razum o reprogramiranju 5 milijard starih obveznosti za pet do deset let z do triletnim moratorijem. Vodstvo podjetja, sindikat Pergam in delavski svet so sklenili socialni sporazum. Če bo s tem soglašala Agencija Republike Slovenije za prestrukturiranje in privatizacijo, bodo delavci 1,5 milijarde svojih terjatev spremenili v lastninski delež podjetja.

Zaradi povečanega obsega proizvodnje v Palomi sedaj ne razmišljajo o trajno presežnih delavcih. Zvezdan Žlebnik je zagotovil, da doslej ni bil odpuščen še niti en delavec, podjetje je samo ponudilo možnost sporazumne prekinitve delovnega razmerja za ustrezno odpravnino. To možnost je doslej izkoristilo 67 delavcev, zanima pa se za to še 123 delavcev. Ker Paloma

vsem delavcem, ki so se odločili za sporazumno prekinitve delovnega razmerja, plačuje odpravnino iz tekočega poslovanja, se število zaposlenih zmanjšuje postopoma.

Paloma še ni dobila odgovora na svojo pritožbo zoper sklep Agencije Republike Slovenije za prestrukturiranje in privatizacijo o prenosu družbenega premoženja Palome v Sklad Republike Slovenije za razvoj. Za nadaljnjo sanacijo podjetja po besedah Zvezdana Žlebnika niti ni tako bistveno, ali bo lastnik Palome republiški razvojni sklad ali ne. Ne glede na to, kdo bo lastnik podjetja, bo nadaljnja sanacija zahtevala prestrukturiranje proizvodnje in poslovanja.

Paloma bo nadaljevala privatizacijo skladno z zahtevami Agencije za prestrukturiranje in privatizacijo ter preverjala možnosti za dokapitalizacijo podjetja. K dokapitalizaciji bodo po Žlebnikovih zagotovilih povabljeni samo tisti dobavitelji in kupci, ki jih s Palomo povezujejo dolgoročni in strateški interesi.

Tomaž Kšela

So stavke res Vodovnikov privilegij?

Piše: Franček Kavčič

Litostrojka stavka je bila, čeprav jo je Skei napovedal po veljavnih stavkovnih pravilih, vseeno predmet različnih spekulacij. Ne mislimo le na politike in novinarske kolege, ki so še istega dne, ko je združena lista odšla iz vladne koalicije, začeli opozarjati na politične stavke. S politiziranjem se je znova izkazal tudi predsednik KNSS-Neodvisnost France Tomšič.

Ta je nam in drugim medijem po končani stavki poslal uradno izjavo, s katero je skušal pojasniti nesodelovanje tega sindikata v stavki. Najprej je zapisal, da sta oba sindikata, ki delujeta v Litostroju, s poslovanjem podpisala dogovor o izplačilih plač do konca tekočega meseca. Tik pred drugim soglasjem o lastninjenju naj bi Skei samovoljno odstopil od dogovora. V številnih drugih podjetjih, kjer plače še bolj kasnijo, pa Skei stavk ni organiziral.

V nadaljevanju se Tomšič sprašuje, zakaj Skei ni hotel sodelovanja med sindikatom in skupne stavke. Obtožbe na Vodovnikov račun, ki temeljijo na zgodovini litostrojke stavke leta 1987, namenoma izpuščamo. V zaključku izjave pa Tomšič pravi, da je pravi vzrok stavke v Litostroju generalni direktor Jože Duhovnik, ki ni pravilno politično opredeljen.

Izjavo smo pripisali osebno Francetu Tomšiču, ne pa njegovi sindikalni centrali, zaradi njene podpredsednice Alenke Orlove, ki je v TV Žarišču prvi dan stavke povedala, da v primeru kršenja pravic po kolektivni pogodbi delavci smejo stavkati, torej je to pravico priznala tudi litostrojčanom. Odgovor zasluži tudi Tomšičeva opazka, da je Skei začel stavkovno gibanje tik pred drugim lastninskim soglasjem. Verjetno je z njo hotel povedati, da je Skei skušal onemogočiti lastninjenje z dokapitalizacijo, ki ga še vedno ponuja Jože Duhovnik, predsednik koncerna Litostroj. Očitek je več kot neutemeljen, saj Skei takšnemu lastninjenju sploh ni nasprotoval, o njem so dokazano spekulirali le strankarski šefi.

Sindikaliste moti, ker je Tomšič je s svojo izjavo znova prekršil nepisano pravilo, da se sindikati, če že ne morejo sodelovati, ne smejo napadati. Po obsodbah skoraj vseh stavkovnih gibanj v organizaciji Svobodnih sindikatov in po iskanju prednosti za svojo sindikalno centralo v nekooperativni sindikalni sceni se je odločil še za neposreden napad na legitimno stavko Skei koncerna Litostroj, ki ga ne vodi Albert Vodovnik, ampak Marjan Pirc. Zakaj se je, čeprav to pravilo nedvomno dobro pozna, vseeno odločil za napad na Vodovnika, ve le on sam ali tisti, ki mu poteze narekujejo. Nam se zdi, da se je skušal braniti pred novim poskusom svoje odstranitve s predsedniškega položaja. V ozadju bi lahko bila stranka, ki jo je Tomšič začel ustanavljati prav v Litostroju in kasneje postal njen prvi predsednik. Ko je ta položaj prepuštil prihajajočemu Jožetu Pučniku, mu je Demos poveril razbijanje takratnih notnih in za zmogovalko na volitvah premočnih sindikatov. Prav zato je brez članstva ustanovil nove edine demokratične sindikate, tako jih sam imenuje, ki jih danes poznamo pod imenom KNSS-Neodvisnost. Kot nam je povedal Marjan Pirc, to novo demokratično sindikalno centralo zdaj zapuščajo tudi redki Litostrojci delavci, ki jih je Tomšič pred petimi leti prepričal, da bo pri njem vse drugače.

Vsem, ki bi mislili, da bramo le absolutno pravico zaposlenih do stavke, moramo povedati, da se zavedamo relativnosti te pravice, saj se ji delavci zelo pogosto odpovedujejo. Nenazadnje je to dokazalo tudi vodstvo Skei v Litostroju, saj je stavko prekinilo in počakalo na izplačilo zamujenih plač, za preostanek lanskoletnega regresa pa so pripravljene čakati še kakšen mesec. Kot so povedali člani stavkovnega odbora ministru Metodu Dragonji, stavke namreč niso sprožili le zaradi navidez malenkostne zamude izplačil, ampak zaradi čedalje večje negotovosti, ki verjetno korenini v manipuliranju z zaposlenimi v tem koncernu. Izrazili so velik dvom o dobrem vodenju tega podjetja, ki se je reševalo z odpuščanjem delavcev in prodajo družbenega premoženja. Delavcem, ki so se pet let vsemu odpovedovali, zaradi tega ne gre nič boljše, je pred ministrom povedal Stane Pugelj. Litostroj je že porabil avanse za rekonstrukcijo Dravskih elektrarn, na nove kredite torej ne more računati, je stavkovnemu odboru, ki ga je poslovanje prepričalo, da država Litostroju ne pomaga niti približno toliko kot Tamu, povedal minister Metod Dragonja. S tem je dodal le še kamenček v mozaik, ki dokazuje, da je bil Litostroj v zadnjih letih slabo voden, čeprav je vse niti v rokah držal le en sam človek, ki zdaj ponuja dokapitalizacijo, s katero bi postal večinski lastnik.

Pripravljenost za stavko seveda ni odvisna le od želja in naročil Vodovnika ali kakšnega drugega manj pomembnega sindikalista. Stavke v sedanjem obdobju, ko smo še vedno na poti v kapitalizem, so namreč odvisne zlasti od stisk zaposlenih in njihove prestrašenosti. Zaposleni v Litostroju niso prestrašeni nič bolj in nič manj kot tisti v Tamu, ki stavkajo prav vsak mesec, čeprav z njimi namesto enega samega človeka manipulira kar državna oblast, ki ni sposobna izvajati niti v državnem zboru izglasovane sanacije. Stavkovne navade litostrojčanov so se oblikovale že v obdobju, ko je Tomšič skušal razbijati monopol ene politične stranke, ker je verjetno že vedel, da je moč v strankah, ne pa v sindikatih.

Sindikat delavcev trgovine Slovenije

USPEŠEN SEMINAR V RADOVLJICI

Dvodnevni seminarja v Sindikalnem izobraževalnem centru v Radovljici, bil je sredi prejšnjega tedna, se je udeležilo kar 45 predsednikov sindikatov večjih trgovskih podjetij in sekretarjev območnih odborov sindikata. Tiste, ki so se pozno prijavili, so morali celo zavrniti, nam je povedal sekretar sindikata Sandi Bartol. V 14 urah so predavatelji predstavili sedem zanimivih tem. Zbrano so ohranili prav do konca drugega dne, ko so jim predavali kolegi, člani predsedstva ZSSS.

Vprašanja udeležencev seminarja so po Bartolovih besedah pokazala dokajšnje poznavanje plačnega sistema in delovne pravne problematike ter presenetljivo veliko zanimanje za soupravljanje.

Državni sekretar v ministrstvu za ekonomske odnose in razvoj Davorin Valentinčič je predaval o položaju in razvojnih možnostih trgovine. Povedal je, da se trgovina v Evropi združuje, pri nas pa drobi. V Evropi se zmanjšuje delež specializiranih trgovin, povečuje pa se število in ponudba velikih nakupovalnih centrov. Zanimivo je, da je v naši trgovini zaposleno 13 odstotkov vseh zaposlenih, ravno toliko kot v drugih evropskih deželah.

Na vprašanje, kakšen je odnos države do tujih trgovcev, je Valentinčič povedal, da jih načelno podpira, saj prinašajo novo kakovost. Država pa ne more pristajati, da bi imeli ugodnejše možnosti poslovanja kot domači trgovci. S tem je odgovoril na očitke nekaterih udeležencev, češ da tujcem ni treba kupovati zemljišč, da ne plačujejo davkov in da ne spoštujejo naše zakonodaje in kolektivnih pogodb.

Valentinčič je opozoril, da bi naša trgovina lahko prodajo povečala za dvajset odstotkov, kolikor bi lahko prodala na bivše jugoslovansko tržišče, ki se nam znova odpira.

Valentinčič je izrazil pripravljenost za pogovor o boljši ureditvi delovnega časa trgovcev. Sindikat si namreč že dalj časa prizadeva za ureditev delovnega časa, ki bi delavcem omogočil pravico do dnevnega in tedenskega odmora skladno z zakonodajo in mednarodnimi konvencijami. V sindikatu bi radi rešili tudi delo-

vni čas dežurnih trgovin, ki je pri nas preveč prepuščen posameznim trgovcem.

Z Jano Uran, pomočnico glavnega republiškega inšpektorja za delo (predavala je o vlogi inšpekcije), so se udeleženci dogovorili za poseben protokol o medsebojnem sodelovanju, ki naj bi določil položaj in pristojnosti sindikata. Na ta način bi presegli pogosto prakso, ko inšpektorji pošiljajo zaposlene na

sindikat, češ da bo le-ta lažje kaj naredil kot oni.

Udeležba na seminarju in njegov potek sta po Bartolovem mnenju dokazala povečano navezanost na sindikat in identifikacijo z njim. Medtem ko so sindikalisti izražali zaupanje v sindikat, pa so bili kritični do države in njenih institucij. In še to, ko jim je Dušan Semolič obrazložil cilje in vsebino socialnega sporazuma, ni v zvezi s tem ZSSS prav

nihče kritiziral. To lahko pomeni le, da sindikata trgovcev Zveza ne utesnjuje pri uresničevanju njegovih ciljev.

Na seminarju so poleg že omenjenih predavali še: Janez Zeni (o strategiji plačne politike), Milan Utroša (o soupravljanju), Gregor Miklič (o svetih delavcev in reševanju sporov z delodajalci) in Brane Mišič (o delavskem delničarstvu).

Franček Kavčič

Člani svetov delavcev in drugi delavski predstavniki! Sindikalni zaupniki! Kadrovski delavci in pravniki v podjetjih!

Končno bomo lahko ustregli vašim željam in zadostili vašim potrebam po praktično uporabni strokovni literaturi s področja uveljavljanja novega sistema sodelovanja delavcev pri upravljanju podjetij. V založbi ČZP Enotnost in študijskega centra za industrijsko demokracijo »Studio participatis« je izšel

SPLOŠNI PRIROČNIK ZA DELAVSKO SOUPRAVLJANJE

Napisala sta ga Mato Gostiša in Gregor Miklič. Namenjen je ljudem iz prakse za prakso. Vsebuje preko 200 strani predpisov s celotnim besedilom zakona o sodelovanju delavcev pri upravljanju, navodil za vodenje volilnih in drugih postopkov, obrazcev, vzorcev splošnih aktov (poslovnik sveta delavcev, participacijski dogovor, statut, dogovor o oblikovanju sveta delavcev, kapitalsko povezanih družb, dogovor o medsebojnih razmerjih med sindikatom in svetom delavcev), priporočil in odgovorov na najbolj pereča odprta vprašanja praktičnega uresničevanja zakona. Obsega 35 poglavij v 5 delih, ki nosijo naslov: 1. del - Predstavitev sistema delavske participacije, 2. del - Kako aktivirati sistem delavske participacije v podjetjih, 3. del - Pristojnosti in način dela sveta delavcev, 4. del -

Avtonomna pravna ureditev delavske participacije z vzorci splošnih aktov, 5. del - Aktualne dileme in vprašanja v zvezi z uresničevanjem zakona.

Imeti bi ga moral prav vsak novoizvoljeni član sveta delavcev, predstavnik delavcev v nadzornem svetu in delavski direktor, sindikalni zaupniki pa bodo brez njega težko učinkovito izpeljali akcijo za izvolitev sveta delavcev in vzpostavitev drugih mehanizmov delavskega soupravljanja v svojem podjetju ter se kasneje tudi aktivno vključili v njegovo delovanje. Novosti je namreč preveč, prav v tako tudi odprtih vprašanj. Zato bo priročnik lahko dobrodošel pripomoček tudi pravnikom in kadrovskim delavcem, ki se z uveljavljanjem zakonskega sistema delavske participacije ukvarjajo na strani delodajalcev (podjetij).

Cena priročnika je 6.900 SIT, naročite pa ga lahko pri ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, Ljubljana.

Javni poziv predsedniku vlade dr. Janezu Dmrovšku, ministrstvu za ekonomske odnose in razvoj ter ministrstvu za gospodarske dejavnosti

Sindikat kemične, nekovinske in gumarske industrije Slovenije je 22.2.1996 na redni seji republiškega odbora razpravljal o gospodarskem položaju dejavnosti. Sindikat je zaskrbljen zaradi izjemno težkega položaja steklarske industrije in v tej še posebej Steklarne Rogaška Slatina. Gre za dejavnost, ki je delovno intenzivna in dosega visoko stopnjo neto izvoza; to posebej velja za omenjeno steklarno, ki izvažata več kot 80 odstotkov svoje proizvodnje na zahtevno ameriško tržišče in je zaradi neusklajenih tečajnih gibanj, zlasti v razmerju do ameriškega dolarja, v izredno slabem gospodarskem položaju. V tej steklarni je zaposleno preko 1.800 ljudi, ki so svoj delež za premostitev težav prispevali že z notranjimi ukrepi, kot so dosežena večja produktivnost, zmanjšanje števila neproduktivnih delovnih mest, in kar je bilo za delavce najtežje,

tudi z znižanjem plač za več kot 15 odstotkov pod izhodiščno raven, določeno s kolektivno pogodbo za to dejavnost. Da je položaj te dejavnosti res slab, potrjuje tudi naslednji podatek: povprečna neto plača v gospodarstvu Republike Slovenije za obdobje januar - november 1995 je 71.374 tolarjev, v podskupini predelave nekovin, kamor sodijo steklarne, pa znaša za enako obdobje 64.509 tolarjev.

Poudarjamo, da je podjetje locirano na nerazvitem območju in bi moralo biti deležno ugodnosti v skladu s predpisi o enakomernem regionalnem razvoju.

Ne pišemo Vam zato, ker je to moderno, ampak zato, ker so se zaradi makroekonomskih gibanj in medvalutnih razmerij nekatera podjetja znašla v položaju, ki se ne da izboljšati z nobenimi še dodatnimi notranjimi ukrepi. Ne zanikamo nekaterih že sprejetih ukrepov za sanacijo razmer, v katerih so se znašli neto izvozniki in delovno intenzivne dejavnosti (zmanjšanje prispevne stopnje), žal pa moramo ugotoviti, da so bili zaradi makroekonomskih učinkov ti ukrepi za nekatere, med temi je tudi Steklarna Rogaška Slatina, preveč splošni in premalo učinkoviti. Za rešitev problema, pred katerim se je znašla steklarska industrija, bi bilo potreb-

no zavzeti mikroekonomski pristop, kakršnega so že deležna nekatera podjetja v tekstilni in kovinski industriji.

Zato od Vas, gospod predsednik, ter vlade in resornih ministrstev, pričakujemo dodatne ukrepe:

1. da se preko slovenske izvozne družbe zaogotovijo beneficirane obresti za izvozne kredite;
2. da se začasno in brezobrestno odloži plačilo prispevkov in davkov iz plač;
3. da se izdajo garancije Republike Slovenije za najeta posojila, s katerimi bi podjetja steklarske industrije vrnila zapadle anuitete in s tem ublažila težak likvidnosti položaj.

Prepričani smo, da so ti ukrepi nujni in skladni z usmeritvami vlade o zaščiti delovnih mest za proizvodnjo, ki ima trg in s tem tudi perspektivo.

Najpoudarimo, da smo v sindikatu z mnogimi odrekani in ohranjanjem socialnega miru prispevali svoj delež k ohranitvi podjetja, zato pričakujemo hitre in učinkovite ukrepe.

Lep pozdrav!

Janez Justin, predsednik sindikata KNG

Sindikalna lista

Prvi del

februar 1996

1. Dnevnice
– cela dnevica (nad 12 do vključno 24 ur odsotnosti) 3.500,00
– polovična dnevica (nad 8 do 12 ur odsotnosti) 1.750,00
– znižana dnevica (od 6 do 8 ur, če se potovanje začne dve uri pred začetkom delovnega časa in konča dve uri po njem) 1.218,00
2. Kilometrini (od 7. 6. 95 dalje) 23,00
3. Ločeno življenje 42.422,00
4. Prenosišče - Povračilo stroškov prenočevanja do višine zneska po predloženem računu, ki ga odobri delodajalec
5. Regres za prehrano 10.605,00

Drugi del

V drugem delu objavljamo povprečno plačo za obdobje oktober–december 95 kot osnovno za uveljavljanje pravic iz neposredne skupne porabe. Povprečna plača v preteklih treh mesecih v gospodarstvu Slovenije znaša 68.128 SIT.

1. Jubilejne nagrade
– za 10 let 35.370,00
– za 20 let 53.056,00
– za 30 let 70.741,00
2. Nagrada ob upokojitvi 212.223,00
3. Solidarnostne pomoči 70.741,00
Vir: Zavod RS za statistiko Strokovna služba ZSSS

Opomba:

Objavljena višina nagrade ob upokojitvi je rezultat kolektivnega pogajanja. Sprejeta sprememba uredbe Vlade RS o stroških, ki se priznavajo kot odhodek (Ur. l. RS, št. 7/95), pa omogoča to nagrado do višine treh bruto plač v gospodarstvu RS.

Dohodnina 95

Popravek

Povprečna letna plača zaposlenih v Republiki Sloveniji za leto 1995 znaša 1.343.952 SIT, ne pa 1.434.952 SIT, kot smo pomotoma objavili v prejšnji številki DE. Za napako, do katere je prišlo med pretipkavanjem, se vam lepo opravičujemo.

Uredništvo

KAJ DELAJO

V republiških odborih

Sindikat komunalnega in stanovanjskega gospodarstva

Na treh frontah

Podjetje Varnost Mengeš d.d. je že dalj časa v težavah zaradi nelikvidnega poslovanja. Naporavne opravljene storitve in izguba vplivajo seveda tudi na plače. Zato so zaposleni že večkrat zaprosili območno organizacijo za pomoč in posredovanje. Sedaj so ponovno opozorili na neizplačilo celotnega regresa za letni dopust, nizke plače in neizvajanje kolektivne pogodbe. Ko sva s sekretarko območja Arnušev obiskala to podjetje, nama je direktor pojasnjeval, da imajo težave in močno konkurenco, da pa plače redno zagotavljajo in da so o zmanjšanih regresu in drugih nadomestilih dogovorjeni z delavci. Ker je ta dogovor veljal za leto 1994, smo zahtevali ponovno preverjanje te pripravljenosti. Če bodo letos ob zaključnem računu izkazali ostanek dohodka, ga morajo nameniti za izplačilo preostanka regresa za leto 1995. Res pa je tudi, da je v Varnosti sindikat slab organiziran, saj je vanj vključenih le 20 odstotkov zaposlenih, da delavci niso dovolj informirani in bo potrebno takoj izpeljati vse postopke za izvolitev sveta delavcev.

V Novi Gorici se je sestal območni odbor za severno Primorsko in obravnaval predlog organiziranosti, oblikovan na posvetu ZSSS. Povezovanje Posočja, Vipavskega in Idrije je bilo podprto, mnenja pa so bila različna o neprofesionalnem vodenju območne organizacije. Želijo strokovno in organizacijsko močnejši profesionalni kader, kar pa sedanje finančno stanje ne omogoča.

V tem mesecu sem se udeležil dvodnevne 1. kongresa gospodarskih javnih služb komunalnih dejavnosti v Portorožu v organizaciji Svetovalnega centra, GZS - Združenja za varstvo okolja in Ministrstva za okolje in prostor. V razpravi sem opozoril na pogoje dela in podprl nujnost izobraževalnega sistema za potrebe na tem področju ter opozoril na problematiko pogajanj in sprejemanja panožne kolektivne pogodbe.

Miloš Mikolič, sekretar

V območnih organizacijah

Celje

Koristen posvet

Čeprav je bilo v zadnjih dveh letih izpeljanih veliko oblik izobraževanja o lastniškem preoblikovanju podjetij in sodelovanju delavcev pri upravljanju, smo se s predsedniki sindikatov podjetij dejavnosti KNG, SDGD in Sinles na Celjskem dogovorili za skupni delovni posvet o tej problematiki. Predsedniki se namreč v praksi srečujejo s številnimi težavami in vprašanji, predvsem pa z različnimi tolmačenji, ki zadevajo zlasti nove razmere in vloge organov upravljanja v lastniško preoblikovanih družbah.

Edinega uvodničarja, razlagalca in pojasnjevalca odprtih vprašanj, člana predsedstva ZSSS Gregorja Mikliča, smo dodobra namučili, saj je bila »radovednost« neizmerna. Največ govora je bilo o tem, kako aktivirati svete delavcev, kako spremljati nadzor nad delom delavskih predstavnikov v organih družbe in kakšno naj bi bilo sodelovanje sindikata s svetom delavcev. Kar zadeva lastniško preoblikovanje, pa je bilo največ vprašanj namenjenih vlogi in pristojnostim »časasni« organov upravljanja, vsebini statuta delniške družbe in strukturi delničarjev.

Ker je bilo posvetovanje v Celju (v prostorih Cinkarne), torej blizu vsem predsednikom našega območja, je bila udeležba zelo dobra. Celodnevno sodelovanje predsednikov v razpravi je pokazalo, da je tovrstno izobraževanje še kako dobrodošlo, po zaslugi predavatelja takšnega kova, kot je Gregor Miklič, pa brez dvoma tudi koristno.

Milica Dabanovič, sekretarka

Velenje

Prvenstvo Gorenja v veleslalomu

Na prvenstvu Gorenja v veleslalomu na Pungartu je nastopilo 78 tekmovalcev – delavcev Gorenjevih podjetij in njihovih družinskih članov. Najboljši v številnih kategorijah so si priborili diplome športnega društva Gorenje, najboljša ekipa in družina pa pokal.

REZULTATI – ženske, do 15 let: 1. Mojca Višnjar 36,07, 2. Uršnik 52,50, 3. Ana Obreza 53,55; **od 15 do 20 let:** 1. Mojca Presečnik 40,65, 2. Sotošek 42,35; **od 20 do 30 let:** 1. Goršek Cesar 36,07, 2. Francka Veršec 36,52, 3. Lea Mogilnicki 41,25; **od 30 do 40 let:** 1. Škornik 42,35, 2. Tanja Presečnik 44,60, 3. Marija Pušnik 45,25; **od 40 do 50 let:** 1. Klosternik 38,90, 2. Ana Ducman 42,05, 3. Jan 43,15; **nad 50 let:** 1. Marija Mogilnicki 48,65, 2. Suhadolnik 61,85; **moški – do 15 let:** 1. Goršek 40,00, 2. Peter Globočnik 40,08, 3. Vaupotič 40,68; **od 15 do 20 let:** 1. Igor Višnjar 36,85, 2. David Globočnik 41,97; **od 20 do 30 let:** 1. Mirko Meža 31,05, 2. David Ducman 32,85, 3. Aleš Pušnik 32,90; **od 30 do 40 let:** 1. Jani Obreza 32,15, 2. Stropnik 32,55, 3. Urban 32,58; **od 40 do 50 let:** 1. Franc Višnjar 33,37, 2. Ivan Ducman 36,88, 3. Slivar 37,60; **nad 50 let:** 1. Jure Veršec 32,60, 2. Zorko 33,05, 3. Alojz Meža 36,07; **ekipno:** 1. Hladilno-zamrzovalni aparati (Pušnik, Ducman, Meža, Obreza, Krenker, Gostenčnik); **družine:** 1. Ducman 111,58, 2. Škornik 120,62, 3. Sotošek 124,50, 4. Suhadolnik 134,19, 5. Pušnik 136,83.

H. J.

sindikalni

Seminarji o soupravljanju so v polnem zamahu

ODPIRAJO SE NAM OČI

Minule dni se je v sindikalnem izobraževalnem centru v Radovljici končal drugi izmed spomladanskih izobraževalnih seminarjev o soupravljanju za člane svetov delavcev. Na seminarjih predavajo domači strokovnjaki, ki so se izobrazili lani s pomočjo nemških poznavalcev tega področja. Nekaterim udeležencem seminarja smo zastavili dvojne vprašanje: kako ocenjujejo kakovost in potrebnost tovrstnega izobraževanja ter ali poznajo novo strokovno prilogo v časniku DE o soupravljanju, in kaj menijo o njej.

Drago Kolar, rudarski tehnik iz Rudnika Trbovlje-Hrastnik, nam je odgovoril takole: »S seminarjem sem zelo zadovoljen. Dobil sem vpogled v meni slabo poznano področje, ki je precej drugačno od nekdanjega samoupravljanja. Zdi se mi, da bodo sveti delavcev delovali bolj iz opozicije, medtem ko so bili delavski sveti bolj neposredno pri odločanju. Z znanjem, pridobljenim na seminarju in seveda s pomočjo literature, ki smo jo dobili, bomo lažje soodločali, bodisi pritrdjevali ali nasprotovali vodstvu podjetja. Pri nas imamo svet delavcev od prvega januarja letos, zato kakih posebnih izkušenj še nimamo. O strokovni prilogi o soupravljanju v Delavski enotnosti pa smo slišali na seminarju. V podjetju je pač tako, da časopis dobijo sindikalni zaupniki, drugi delavci mu sledimo bolj od daleč. Zato dose-danjih dveh prilog še nisem prebral. Menim pa, da bi bila takšna oblika strokovne pomoči članom svetov delavcev koristna. Ker vem, da so v zakonu o soupravljanju podjetja dolžna zagotoviti nekaj sredstev za izobraževanje in informiranje članov svetov delavcev, bi bilo dobro, če bi člani sveta delavcev in tudi člani nadzorne-ga sveta iz vrst delavcev dobivali to prilogo oziroma časopis.«

Cvetka Lešnjak je članica sveta delavcev lendavske Nafta. O seminarju pravi takole: »Čeprav pri nas svet delavcev deluje že dve leti, nam znanja iz soupravljanja vseeno primanjkuje. Tu vidim, kako nova je ta tematika za nas, kako malo poznamo pravice, ki jih lahko zaposlenim zagotovimo prek zakona o soupravljanju. Zato

je takšen seminar zelo koristen, še zlasti, ker v njem sodelujemo v živo, zastavljamo vprašanja, debatiramo. Nejasnosti izginjajo, dvomljive stvari postajajo razumljive. Iz našega podjetja smo se seminarja udeležili vsi člani sveta delavcev. O prilogi Delavske enotnosti o soupravljanju lahko rečem le to, da sem zanj zvedela včeraj, tu na seminarju. Časopis žal dobivajo le sindikalni zaupniki, vendar pa ga bomo poskusili zagotoviti tudi za svet delavcev.«

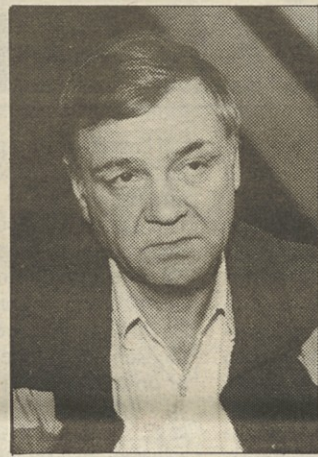

Jurij Dolenc je v Alplesu, Lesni program d. o. o., predsednik sveta delavcev: »V podjetju nas je 200 zaposlenih, svet delavcev pa ima deset članov in ga imamo od novega leta dalje. Prav zdaj sprejemamo pravilnik o delovanju sveta. S kakovostjo seminarja sem zadovoljen, saj je dovolj strokoven in konkreten. Za določene pristojnosti sveta delavcev do zdaj sploh nismo vedeli. Sem pa na seminarju sam, čeprav smo mislili, da se ga bo lahko udeležil še predsednik našega sindikata, ki je tudi član sveta delavcev. Toda direktor je odobril izobraževanje samo enemu. O prilogi v Delavski enotnosti o soupravljanju lahko rečem samo to, da je še nisem videl, ker časnik berem samo občasno. Se mi pa zdi, da je takšna priloga lahko zelo koristna in, časnik bi kajpak kazalo naročiti tudi za svet delavcev.«

Karel Florjanc je član sveta v Cementarni Trbovlje: »Svet smo izvolili pred pol leta, vendar še ne deluje, ker Cementarna še ni delniška družba. Na seminarju, ki mi je močno odprl oči in razširil vpogled v pravice in obveznosti

delavcev v soupravljanju, mi je najbolj všeč, da so predavatelji resnično prizadevni. Čeprav je seminar zgoščen na tri dni in delamo po ves dan, so predavanja tako zanimiva, da nekako pozabiš na utrujenost. Zlasti še, ker tudi sami sodelujemo z vprašanji. Posebej me je pritegnilo predavanje o novi kakovosti varstva pri delu, ki ga zakon o soupravljanju zagotavlja. Delavsko enotnost pa v službi skorajda redno prebiram, le da zadnje čase manj in zato nove rubrike nisem zasledil. Sem pa zanj slišal na seminarju in na svetu delavcev se bomo dogovorili za naročnino.«

Albin Hribar je predsednik sveta delavcev v trboveljski Cementarni: »Iz Cementarne smo na seminarju štirje člani sveta delavcev, poleg naju s Florjancem še predsednik sindikata in en sindikalni zaupnik, ki je tudi član sveta delavcev. V svetu delavcev, šteje devet članov, je kar pet sindikalnih zaupnikov. Sindikat pa bomo vključili tudi v nadzorni svet: če bo ta štel devet članov, o tem se v podjetju prav zdaj

odloča, ne bo problema, imeli v njem tri člane, bo osem, bomo vanj predsednika sveta delavcev, predsednika sindikata. V podjetju lahko le ponovim besede, ker sem tudi zadovoljen. O strokovni prilogi v vašem časniku pa rečem, da bi bila za članov delavcev dobrodošla način obveščanja in izobraževanja.«

Povprašali pa smo tudi od predavateljev, Gregor Miklič, kaj meni o »Radovljici«: »Dobro je, da udeleženci seminarja izkonkretno vidijo, kaj se koncept in iz podjetij, kjer soupravljanje na različnih stopnjah razvoja. Tako se pridobijo izkušnje drugih, sklepajo stva, ki so lahko kasneje zaradi izmenjave izkušenj konkretnih vprašanj. Meni bi bilo zelo dobro, viti klub predsednikov svetov delavcev, članov nadzornih svetov iz delavskih vrst in direktorjev.«

Kavliji 22, 23, 24

Sekretarka ekonomsko-socialnega sveta Valerija Sila nam je poslala naslednja tolmačenja k Dogovoru o politiki plač in drugih prejemkov zaposlenih v gospodarstvu in njegovim spremembam in dopolnitvam:

Tolmačenje št. 22

Delodajalci lahko v letu 1996 izplačujejo plače na podlagi rezultatov poslovanja v letu 1995 v skladu s 4. točko Dogovora o politiki plač in drugih prejemkov zaposlenih v gospodarstvu, le v okviru ugotovljenega pozitivnega poslovnega izida v letu 1995.

Ne glede na morebitno ugotovljeno in še neizkoriščeno priložnost za povečanje plač na podlagi rezultatov za določeno leto 1995 so torej povečanja plač iz tega naslova v letu 1996 mogoča le ob ugotovljenih pozitivnih rezultatih za leto 1995.

Kot podlago za izplačilo povečanih plač delodajalci predložijo izpolnjen obrazec št. 5 s podpisom odgovorne osebe.

Tolmačenje št. 23

Pri izplačilu plač po 2. točki Dogovora o spremembah in dopolnitvah Dogovora o politiki plač in drugih prejemkov zaposlenih v gospodarstvu se smiselno uporablja tolmačenje ekonomsko-socialnega sveta št. 21, kar pomeni, da se mesečno povečanje plač lahko povečajo največ za 10 odstotkov.

Če delodajalci pri izplačilu plač za mesec januar 1996 niso razpolagali s podatki o poslovnem izidu za leto 1995, mogoče povečanje plač v višini 10 odstotkov za mesec januar 1996 izplačati najkasneje s povečanjem plač v višini 10 odstotkov za mesec februar 1996.

Tolmačenje št. 24

Dokler ne bo višina regresa za letni dopust v letu 1996 določena v ustreznem aktu, se regres za letni dopust v letu 1996 izplačuje v višini, določeni v veljavnih aktih (dogovorni kolektivne pogodbe).

*Erik Kos,
direktor banke kadrov Made
iz Maribora*

SLOVENCİ SE NA TRGU DELOVNE SILE ŠE VEDNO OBNAŠAMO KOT KMEČKE NEVESTE

"Mladim svetujem, naj se odločijo za študij, ki je čimbolj kreativen. Predlagam jim tudi, naj študij čimprej končajo, poleg študija pa naj se vključijo še v usposabljanje, ki ga narekuje trg delovne sile. Posebej pomembno je, da se učijo tujih jezikov, dela z računalniki, poslovnega komuniciranja in marketinga, seveda pa se morajo po študiju še dodatno usposablјati v svoji stroki ter obiskovati sejme in mednarodne simpozije, da so na tekočem z novostmi."

PANORAMA

NOVI SOCIALIZEM

"Zgodba o uspehu nas zato morda šele čaka, če bomo zmožni raven politične kulture, pravne in socialne varnosti izboljševati. Po načinu, kako se evropske države lotevajo sanacije, bo to prej mogoče s soodločanjem kot s konflikti. Torej s solidarnostjo in novosocialističnimi prijemi, ne z vračanjem h grobem kapitalizmu prvotne akumulacije."

ZAČETEK NOVEGA OBDOBJA?

Kljub temu, da se menjalniški tečaji zopet normalizirajo in se vedno bolj približujejo stanju, ki je vladalo do lanskega poletja, ni nobenih posebnih razlogov za optimizem. Banka Slovenije je objavila podatek, da je lansko leto znašal primanjkljaj v trgovinski bilanci 163 milijonov dolarjev.

KOLPA REKA, KI IMA DVE MAČEHI

ZDAJ PA JEZIK ZA ZOBE IN UBOGAJTE ME!

"Zato so takšni dogodki, kot so stavke, demonstracije študentov in upokojencev ter podobno, le nasprotovanje tajni in vsiljivi aroganci demokratičnih pravil igre oblastnikov. Če bi vlada in njene institucije zares bile na strani državljanov, bi te dogodke jemala kot potrpežljivo raziskovanje in razgaljanje politične in gospodarske korupcije, napačnega vodenja in upravljanja. Preprosto bi oblastniki lahko dojeli, da se stvari navezujejo na staro maksimo ameriških 'brskalcev po gnoju'."

Drnovškovi (vnaprejšnji) strahovi

Zadnjič je predsednik vlade dr. Janez Drnovšek na Ptuj izjavil, da je še veliko vprašanje, ali bo prišlo do dogovora med sindikati, delodajalci in vlado o plačah in splošnem socialnem sporazumu. »Nekatere napovedi, zlasti sindikatov so takšne, da ne kažejo na veliko volje za doseg sporazuma. V tem trenutku je zelo težko odgovoriti na to, ali bomo prišli do dogovora ali ne. Lahko pa zatrdim, da je vlada pripravljena, da bo skušala storiti vse, da ponovno pridemo do dogovora o plačah in tudi socialnega sporazuma. Ocenjujem, da je to pomemben element splošne socialne stabilnosti v državi. Škoda bi bilo, če bi zaradi predvolilnih razlogov nekateri sindikati, tudi zaradi političnih vplivov, povzročili oziroma prekinili to uspešno dogovarjanje, ki smo ga začeli...« je dejal, dr. Drnovšek. Ni jasno, zakaj premier že na samem začetku (letošnjega) socialnega dogovarjanja seje pesimizem in (vnaprej) za neuspeh krivi »nekateri sindikate« in »predvolilne razloge«. Vsekakor bi bilo bolje, če bi prepričljivo pojasnil, zakaj je socialne partnerje tako lahkotno izključil iz letošnjega sporazumevanja o proračunu.

Kaj je, denimo, narobe z izhodiščem, ki ga je dal za socialno sporazumevanje predsednik zveze svobodnih sindikatov Slovenije Dušan Semolič? Kot piše Republika, je Semolič na nedavni tiskovni konferenci dejal, da so Svobodni sindikati za socialni sporazum, »vendarle ne za kakršnegakoli«.

»Ker je socialni sporazum izraz skupnega interesa socialnih partnerjev za učinkovit gospodarski razvoj in povečanje zaposlenosti, izboljšanje socialne in pravne varnosti ter kakovosti delovnih in življenjskih pogojev, naj bi bil namen letošnjega sporazuma povečati gospodarsko rast, zmanjšati brezposelnost in ohraniti sedanjo realno raven plač. Na teh osnovah naj bi dosegli stabilnejše pogoje za učinkovit gospodarski in družbeni razvoj, meni Semolič. ZSSS predlaga, da bi sočasno s socialnim sporazumom vlada in predstavniki delojemalcev in delodajalcev podpisali separat o zaposlovanju. ZSSS namreč meni, da bi do konca letošnjega leta brezposelnost morala zmanjšati za deset odstotkov. V separatu naj bi natančneje opredelili tudi sankcije zoper zaposlovanje na črno. Na področju plač naj bi odpravili dosedanj dogovor o politiki plač, ki je po mnenju sindikata nepotreben administrativni akt. Nadomestilo naj bi ga kolektivne pogodbe, ki jih morajo kot osnovni in obvezni pripomoček pri določanju plač spoštovati vsi delodajalci. Sindikat se zavzema tudi za povečanje minimalnih plač. Minimalna plača naj bi po novem znašala 55 tisoč tolarjev bruto. V Sloveniji je še vedno devet tisoč delavcev, ki za polni delovni čas prejema manjšo plačo od 55 tisoč tolarjev, to pa ne omogoča dostojnega preživetja, je poudaril Semolič. Za najvišje plače pa predlagajo, da se letos ne povečujejo oziroma da se dejanska izplačila delavcem z individualnimi pogodbami vežejo na rezultate poslovanja in dobiček. ZSSS tudi predlaga, da bi pripravili poseben zakon, ki bi določil enotne zneske dnevnice, kilometrine in regresov za vse zaposlene v državi...« (Republika, 17. februarja 1996)

Medtem ko predsednik vlade vnaprej krivi »nekateri« sindikate za morebiten nepodpis socialnega sporazuma za letos, pa je predsednik združenja delodajalcev Miran Goslar izjavil, da je vladni osnutek socialnega sporazuma, ki je enak kot sporazum za lansko leto, »popolnoma nesprejemljiv«. Dejajle, da je boljše osnova za pogajanja njihov predlog oziroma predlog sindikatov, kjer pa se bo treba še uskladiti zlasti glede številke...

Referendumske manipulacije »napačni« volivci

V Sloveniji se očitno uveljavljajo nove »teorije« o referendumih in (ne)sposobnosti volivcev, da bi se na njih »prav« odločili.

Zahtevo za razpis naknadnega referenduma o potrditvi zakona o osnovni šoli (zlasti njegovega 17. člena, ki uvaja obvezni nekonfesionalni predmet o verstvih in etiki) je kolumnist Dnevnika Vlado Miheljak pospremil z različnimi strahovi. Polemizira s tistimi, ki so zakonsko možnost za razpis referenduma poskušali uporabiti, ne pa s tistimi, ki naj bi (po kolumnistovem mnenju) z zakonom o referendumu omogočili »demontažo parlamentarne demokracije«.

»Kaj naj bi referendum dokazal in pokazal,« sprašuje Miheljak. »Kakršnekoli pomisleke že smo mnogi izražali ob uvajanju tega, na konflikte obsojenega predmeta, je državni zbor vodil popolnoma legitimni postopek in ga legitimno zaključil s potrditvijo šolske zakonodaje in seveda posledično tudi z uvedbo nekakega novega verouka v šole. Če skušamo z ljudskim referendumom zrušiti odločitve državnega zbora, mu jemljemo legitimnost njegove zakonodajne oblastne funkcije. S tem pa – naj se sliši še tako pretirano – pravzaprav silimo v demontažo parlamentarne demokracije. Vse ljudski referendum je racionalen takrat, ko parlament ne more prevzeti kakšne kompleksne odgovornosti ali presojte. Referendum kot kroekitivni parlamentarnega odločanja je nevarna igra. Prav tako kot je – mimogrede povedano – nevaren in perverz referendum, ki ga je napovedal Drnovšek in na katerem naj bi o spremembi ustave, ki bo ugodila italijanskim in evropskim zahtevam,

odločili volivci neposredno. Takšnemu referendumu se je treba odločno upreti, saj želi vlada preložiti odgovornost za možne posledice katastrofalne zunanje politike...«

Referendum je za nekoga vsekakor vselej nevarna igra. Je pa sestavni del (in normalna) možnost demokratske igre. Zato ga ni mogoče kar tako izločiti (ali zlorabljati), predvsem pa ne proglašati za »demonterja« parlamentarne demokracije.

Povsem nov pogled na vlogo referenduma v slovenski družbi je prispeval komentator Družine Branko Rozman. Zanj referendum o »ideoloških vprašanjih« v Sloveniji ne prihajajo v poštev, »dokler ne bodo pri ljudeh povsem izginile posledice petdesetletnega partijskega pranja možganov.« Takšno stališče seveda temelji na ponavljajoči se tezi v tem cerkvenem listu, da se slovenski volivci nasploh »napačno« odločajo, ko dajejo svoj glas na volitvah »napačnim« strankam in za »napačne« politike. Sicer pa Rozman ob ideji za razpis referenduma, na katerem naj bi se Ljubljanci odločali o usodi Kardeležev in Kidričevega spomenika v Ljubljani, sprašuje: kdaj je partijska oblast spraševala ljudi o podiranju cerkva, kapelic in svetih znamenj? Torej – tudi brez referenduma se ve, kako je treba delati...

Komentator Dnevnika pa je te dni obudil spomin na dokazano slovensko nezaupanje do referendumskega odločanja. »Pred dvema letoma so na referendumu državljani in državljanke jasno izrazili svojo večinsko skepsu do spreminjanja občinskih meja, parlament pa potem te njihove volje ni upošteval, češ da je šlo zgolj za posvetovalni referendum...«

Čaščen in osovražen

Kranjski župan Vitomir Gros je dobil za svoje nedavno nasilno zaprtje kranjske upravne enote presenetljivo veliko povsem nasprotujočih si ocen.

Komentator Dela se sprašuje, »koga predstavlja in zastopa Vitomir Gros – državo, občino, Kranjčane, samega sebe ali vse skupaj? Glede na njegov antagonistični, na trenutke malodane sovražno odnos do države bi lahko sklepali, da je državni aparat v Kranju nekakšen tujek, ki mora celo plačevati, da ga občina in župan sploh trpita. Grosov teater z varnostniki (ki so preprečili delovanje upravne enote – op. p.) ima na prvi pogled celo zaslonbo v zakonu o lokalni samoupravi, ki občino dosledno ločuje od države. Vendar se lokalna samoupravna lahko »dogaja« samo znotraj države, medtem ko za državo ni nujno, da ima lokalno samoupravo. Občine in župan so navsezadnje »udje« skupnega ustavnega sistema z vojsko, policijo in vsem tistim uradništvom, ki načenja živce kranjskega župana. Drugače povedano, Gros ni zgolj lokalna samouprava, je vsaj posredno tudi predstavnik države v svojem okolju, kar bi se vsekakor pokazalo v izrednih razmerah, kot so vojna, naravne nesreče itd. ali pa bi – če bi se, denimo, Slovenija spopadla z Avstrijo – vrli Vitomir razglasil, da to zanj in za kranjske občane preprosto ne velja in bi Kacinove enote kratkoma izgnal iz občine? Kranjski župan se je torej izkazala kot nezrel, nedorasel zaupanemu mu položaju. Dejstvo je, da je v ponedeljek, 19. februarja oškodoval predvsem občane, ki so ga volili, saj jim je odtegnil pomembno »storitev« – državo. V tork mu je, hvala bogu, prav ta država preprečila, da bi nadaljeval škodljivo početje... Skratka. Gros je po naši presoji zagrešil vsaj prekršek, če že ne kaznivo dejanje...«

Komentator Slovenca pa piše: »Čeprav se z vsem, kar znani slovenski župan počenja, mogoče ne da strinjati, pa mu je treba pritrčiti v tem, da postaja ravnanje slovenske vlade zares nevzdržno. Sama je predlagala zakonsko ureditev, s katero je novim slovenskim občinam dodelila ali odvzela pravice, zdaj pa te ureditve, čeprav ima v svoji sestavi tudi posebnega ministra, ki naj bi se ukvarjal z lokalno samoupravo (beri: občinami), ne spoštuje... Morda bo kdo skomignil z rameni in dejal, da se je Vitomir Gros v svojem ravnanju prenačil, vendar je treba jasno poudariti, da je storil samo to, kar bi morala storiti slovenska javnost: od državnih in vladnih voditeljev zahtevati, da se v Sloveniji določila zakonov spoštujejo in izvajajo, saj se komaj porojeni demokraciji nihče nima pravice posmehovati. Če sedanji državni in vladni voditelji tega ne želijo spoštovati, naj se iz političnega življenja umaknejo.«

Grosove maske

Kar nekaj komentatorjev je Grosovo »ukrepanje« povezovalo s pustom in njegovim vplivom. »Pust očitno na nekatere vpliva kot polna luna,« piše Delo. »Le tako si lahko razlagamo 'nemir', ki se je v teh dneh polotil kranjskega župana Vitomirja Grosa, znanega po tem, da nam vsako leto priredi kak karneval...«

Komentator Dnevnika pa pravi: »Če kranjskega župana nočemo dojemati kot klovn, ki se resda grobo, a vendarle v pustni šegi šali, tako na račun pravne države kot tudi na račun ljudi, ki so svoje uradne opravke z oblastjo morali preložiti na kakšen drug dan, potem moramo ugotoviti, da je Vitomir Gros vsaj tri maske. Prva je ministra Kovačiča, ki da je videz, da reforma lokalne samouprave – mimogrede, niso redki, ki tako kot poslanka ZLSD Mateja Kožuh Novak menijo, da je bila to naša največja norost – poteka po predvidenih poteh... Še enkrat, čeprav bi nekoliko nesrečno izbranimu primeru, je padla tudi maska pravne države... Vitomir Gros se je na drugi strani prepričal, da odločenost oblasti v podobi policijskega ministra, kako si ne bo dovolila 'pustnega norčevanja' na svoj račun, ni bila maska... Treba je reči, da je padla tudi ena od Grosovih larf... Gros namreč ni le župan,

marveč tudi predsednik stranke, ki ves čas trdi, da deluje v interesu ljudi, toda izbral je način 'jest nis'm po žup prplavov', ki je najprej in najmočnejše udaril prav po njih.«

Drnovškov in Križmanov »pustni čas«

Predsednika vlade dr. Janeza Drnovška so ob njegovem obisku ptujskih pustnih prireditelj novinarji vprašali, kako komentira izjave mariborskega župana o organizirani zaroti zoper Maribor, ki naj bi bila vsebovana v nekakšnem skrivnem načrtu Puščava. Drnovšek je dejal, da so te izjave »pustno naravnane«.

Mariborski župan dr. Križman se je odzval z ostrim odprtim pismom, v katerem ugotavlja, da »podcenjevanje in aroganca, ki izhajata iz izjave Janeza Drnovška kažeta na staro Shakespearjevo misel: 'Za bogove smo, kar so muhe za objestne dečke'. Čas, ko država z zakonom o krajevni samoupravi krši evropsko listino ter se tako centralizira, da zdaj županom grozi prek svojih represivnih ustanov, je čas skrivnih združb pod državnim varstvom.

Ali je uničenje Maribora načrtno ali nenačrtno, sploh ni bistveno, bistveno je to, da je do tega prišlo in da ne mislimo več mirno gledati te izsušene struge, ki ji snobovstvo ne priznava pravice do tega, da bi vanjo spet spustili vodo.

Dejstva, ki potrjujejo moje navedbe, med drugim objavljene tudi v dnevnem časopisu Večer, Dnevnik, Republika in Slovenske novice, pa so naslednja: Mesto Maribor je v obdobju 1989 – 1995 izgubilo v gospodarstvu 32.898 delovnih mest. Mesto Maribor ima danes ob 140.000 prebivalcih 16 tisoč brezposelnih in 37 tisoč upokoencev. V gospodarstvu ustvarja Maribor le še 40 odstotkov vrednosti, ki jo je ustvarjal pred šestimi leti. Povprečna plača na zaposlenega je v Mariboru 10 odstotkov pod republiškim povprečjem. Zaostanek Maribora v javni porabi na prebivalca je bilo v obdobju 1989 – 1995 v primerjavi z Ljubljano povprečno 25 odstotno. Število gostov je v mestu v enem letu padlo za štiriinpolkrat (iz 154 tisoč v letu 1989 na 34 tisoč leta 1994). Podatki, ki jih je pripravilo ministrstvo za okolje in prostor septembra 1995 kažejo, da v Mariboru živi desetak več gospodinjstev na robu revščine kot znaša slovensko povprečje...«

Podatki, ki jih našteva župan Križman so res vznemirljivi. Toda mariborski župan zadnji čas javnosti ni bombardiral z njimi, ampak s svojimi tezami o domnevni ljubljansko – avstrijski zaroti proti Mariboru in na te njegove trditve se je v Ptuj odzval premier Drnovšek. Ko gre za to pa seveda ni vseeno, če nekdo (še zlasti pa župan) trdi, da je uničenje Maribora načrtno.

Na tovrstni preciznosti očitno vztrajajo tudi predstavniki mariborskih sodišč, ki jih je župan dr. Križman v svoji nedavni izjavi povezal s kriminalnim podzemljem. Sodišča zahtevajo za župana kazenski pregon, v katerem naj bi župan dokazal te svoje trditve. Župan pa bi se zdaj rad s sodniki samo pogovarjal in jim »pojasnil«, kaj je pravzaprav mislil. Sodniki so takšno »pogovarjanje« odbili.

Komentator Dnevnika opozarja na »smešnost« Križmanovih navedb, da naj bi »nekateri avstrijski gospodarstveniki v sodelovanju z določenimi slovenskimi političnimi krogi načrtno uničevali mariborsko gospodarstvo, zato da bi na ta način dobili poceni delovno silo za tovarne na avstrijskem Štajerskem in Koroškem... Dr. Križman očitno ne ve, da se Avstrija trenutno otepa z dokaj visoko stopnjo brezposelnosti, tako da bi ji uvoz poceni delavcev z južga povzročil politične probleme, za nameček pa nekaj južneje od Maribora živijo ljudje, ki so pripravljeni delati za še manj denarja kot Štajerci – da seveda ne govorimo o tem, kako je kar nekaj bolj ekonomičnih načinov, s katerimi se da priti do poceni delovne sile, kot je zarotniško uničevanje celih regij v sosednjih državah... Zato župan dr. Križman v zgodovini ne bo ostal zapisan samo po tem, da ga včasih rad udarniško da na zob, ampak tudi po tem, da pripoveduje bombastične zgodbe, ki jih vsaj za zdaj ni dokazal.«

Papež – dobrodošel in zaželen

Ob nedavnem srečanju slovenskega predsednika Milana Kučana in slovenskih škofov je bilo izrečenih kar nekaj lepih besed in medsebojnih komplimentov.

Po Kučanovem mnenju je bilo srečanje s člani Slovenske škofovske konference priložnost za odkrit in kritičen pogovor med predstavniki države in cerkve, povezan s papeževim obiskom v Sloveniji. Po njegovem mnenju si obe strani prizadevata, da bo obisk uspešen tako v državnem kot pastoralnem delu. Ljubljanski nadškof in slovenski metropolit dr. Alojzij Šuštar je poudaril velik pomen srečanj s predsednikom države. Po njegovem prepričanju se cerkev zaveda posebnega poslanstva, ki naj bi ga imela v sleherni družbi, tudi v slovenski državi. Njeno poslanstvo naj bi bilo predvsem v spodbujanju ljudi, da v sebi začnejo spremembe, ki so potrebne za nastop drugačne družbe...

Posamezni časopisi (ne vsi) so tudi poročali, da je predsednik Kučan dejal, da je papežev obisk v »našem skupnem interesu« in da smo »skupaj odgovorni, da se ob tem pomembnem državniškem obisku Slovenija pokaže kot dobra gostiteljica, v kateri se bo gost počutil zaželenega.« Kučan misli, da so »polemike okoli stroškov za ta obisk skregane z načeli gostoljubnosti in lepega vedenja, predvsem pa strpnosti do verujočih; k nam namreč ne prihaja

samo državni poglavar, temveč tudi vrhovni poglavar Katoliške cerkve,« je dejal Milan Kučan. Glede urejanja odnosov med državo in Cerkvijo pa je predsednik države menil, da poteka počasneje, kot bi lahko, in se zavzel za nadaljnji dialog med državo in Cerkvijo, ob upoštevanju ustavnih določil in mednarodnih aktov. Je zgolj naključje, da kritičnih opomb predsednika Kučana ne račun polemik v zvezi s stroški papeževnega obiska in glede urejanja odnosov med državo in Cerkvijo ni objavil Slovenec, ki se sicer najbolj vztrajno uvkarja z »dokazovanjem« nerazumevanja slovenske države za urejanje odnosov s Cerkvijo in vprašanj, povezanih s papeževim obiskom.

Iz časopisov ni razvidno, ali je predsednik Kučan v pogovoru s slovenskimi škofi kritično apostrofiriral nekatere tendenčne pojave, zahteve in pritiske, ki jih je zaznal v zvezi s papeževim obiskom in cerkvenih krogih, ki prav tako ne ustvarjajo ustreznega ozračja za papežev obisk.

Dr. Bajt – polemično, dosledno

Akademik prof. dr. Aleksander Bajt je te dni praznoval svojo 75-letnico. Ob tej priložnosti je njegov dolgoletni sodelavec prof. dr. Jože Mencinger zapisal, da njegova znanstvena resnica ni bila odvisna od števila privržencev ali razmišljanja oblasti. »Profesor Bajt ni podlegel evforijam ob prehodu v nov gospodarski sistem, ob osamosvojitvi in približevanju Slovenije EU; opozarjal je na gospodarsko ceno in posledice celo tedaj, ko to ni bilo najbolj popularno; z znanstveno poštenostjo si je pridobil tudi spoštovanje tistih, ki mislijo drugače... Poznavanje gospodarskega mehanizma in dolgoletne izkušnje profesorja Bajta bo Slovenija pri ustvarjanju gospodarskega sistema in v gospodarski politiki nedvomno še potrebovala. Njegovih kritičnih misli ne kaže zanemariti ne glede nato, ali so nam všeč ali ne.«

Tako dr. Jože Mencinger. Prof. dr. Aleksander Bajt vsak dan potrjuje takšno svojo pozicijo. V enem izmed svojih zadnjih intervjujev (za Mladino) je dejal, da naš »današnji cilj ne more biti absolutna stabilizacija, to je lahko le dolgoročni cilj. In to je bistveno. Naš cilj mora biti predvsem proizvodnja. Tu ne bom popustil... Kakorkoli bo naredila ekonomska politika, če bo delala še takšne neumnosti, našemu gospodarstvu je usojena dolgoročna uspešnost. Prej ali slej bomo dosegli avstrijsko in italijansko raven gospodarske uspešnosti s takšno ali drugačno ekonomsko politiko. To ne bo uspešnost politike, ampak predvsem uspešnost in sposobnost naših ljudi. Danes imamo ugodno izobrazbeno strukturo ljudi in sloj medžerjev, ki ga leta 1945 ni bilo. Tedaj sem bil mnenja, jaz s še svežo diplomno pravne fakultete. Danes je ogromno ljudi, ki se spoznajo na gospodarstvo in so tehnično izobraženi. Glede dimenzij »zgodb« o uspehu« pa naslednje. Z osamosvojitvijo smo padli na okoli 6 tisoč dolarjev družbenega proizvoda na prebivalca. Danes smo nekaj pri 7 tisoč dolarjih. Ko bomo dosegli najvišjo raven, ki smo jo imeli v preteklosti, bomo prišli na 9 tisoč dolarjev. Še vedno nam manjka dvatisoč dolarjev, da bomo dosegli socialistično učinkovitost. Leta 1985 sem izračunal, da bi bil lahko naš potencialni družbeni proizvod glede na obstoječo proizvodno zmogljivost že v letu 1980 nekaj več kot dvakrat večji od dejanskega. To pomeni, da bi morali imeti glede na kapitalistično produktivnost ne 9 ampak 28 tisoč dolarjev družbenega proizvoda na prebivalca. To je tisto, akr smo potencialno z našimi investicijami že dosegli. In ko bomo presegli ta prag, bomo lahko govorili o zgodbi o uspehu. Vprašanje pa je, kdaj bo do nje prišlo.«

Pripravi: J. K.

Po več stoletjih ponovno

PROTESTANTSKI KATEKIZEM na Slovenskem.

Knjiga s 500 stranmi kot
– dialog med posameznikom in religijo,
– med teologijo in humanistično znanostjo in
– med Cerkvijo in družbo.

Dodatek v Protestantsem katekizmu prinaša:

– vse predgovore v delih slovenskih protestantskih piscev v sodobnem slovenskem knjižnem jeziku (Trubar, Dalmatin in prekmurski protestantski esej),
– fotografije vseh slovenskih evangeličanskih cerkva s temeljnimi zgodovinskimi podatki.

Založnika sta ČZP Enotnost in Evangeličanska cerkev v Sloveniji. Cena knjige je 10.000 SIT. Možnost plačila v dveh obrokih: prvi ob prevzemu knjige in drugi s položnico naslednji mesec.

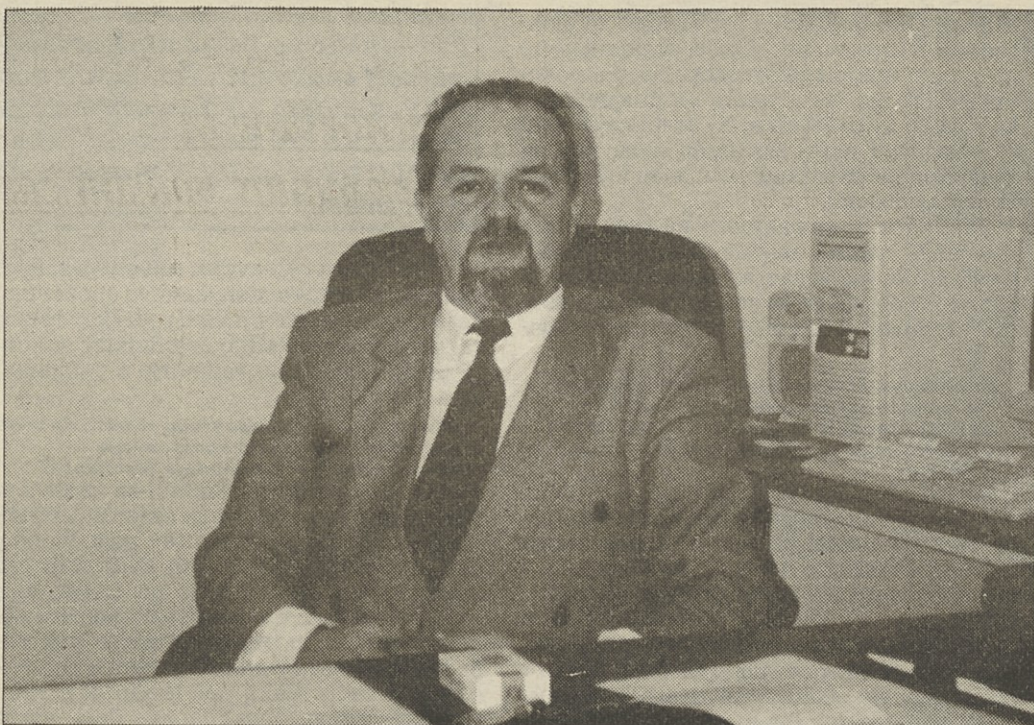
Naročilo pošljite na naslov ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4. Knjigo naročite lahko tudi po telefonu 061/321-255, 061/1310-033 in po faksu 311-956.

ODMEVI

DOGODKI

Erik Kos, direktor banke kadrov Made iz Maribora

Trg dela v Mariboru je specifičen. V mestu je več strokovnjakov, kot je delovnih mest zanje. Dobra in slaba podjetja se med seboj najbolj razlikujejo po kakovosti kadrov. Pri delu s kadri se porajajo nove izkušnje. Ali bi bilo smotrno preseliti nekatere državne ustanove iz Ljubljane v Maribor? Povprečno uspešno podjetje mora v Sloveniji letno ustvariti na zaposlenega delavca 70 tisoč mark bruto dohodka, v Nemčiji pa 220 tisoč mark. Slovenska podjetja bodo morala dvigniti produktivnost dela ali zmanjšati število zaposlenih. Bo leta 2000 v Sloveniji stopnja brezposelnosti zares od 16 – 18-odstotna? To je le nekaj vprašanj in poudarkov iz govora z magistrom Erikom Kosom, direktorjem prve zasebne banke kadrov "Made" v Mariboru.

SLOVENCICI SE NA TRGU DELOVNE SILE SE VEDNO OBNAŠAMO KOT KMEČKE NEVESTE

Večina Slovencev

še ni dojela, da pri nas že

obstaja trg delovne sile •

Delodajalci iščejo

strokovnjake s širokim

znanjem • Trenutno so najbolj iskani ekonomisti za opravljanje zahtevnih finančnih del, delodajalci jim nudijo mesečno od 190 do

300 tisoč tolarjev neto plače • Če delodajalec potrebuje kredit, gre v banko, če potrebuje dobre kadre, mora v banko kadrov •

Pozitivne izkušnje z delovanjem klubov za iskanje zaposlitve

Panorama: Ali smo Slovenci že dojeli, da trg delovne sile obstaja in deluje? Se je večina ljudi že vživela v to, da na trgu delovne sile prodajajo samo delovno silo?

Kos: Delojemalci velikokrat težko sprejemajo dejstvo, da je človek v tržni ekonomiji le ena od prvih poslovnih procesa, poleg kapitala in proizvodnih sredstev seveda. Kot vsak drug trg je tudi trg delovne sile razpet med ponudbo in povpraševanjem. V tem trenutku, ko še vedno traja proces razpadanja velikih poslovnih sistemov, je na področju ponudbe mnogo kadrov, ki so bili ozko strokovno specializirani in obvladajo omejena področja delovnih opravil, po drugi strani pa delodajalci na trgu iščejo generaliste, ker se odpirajo delovna mesta v glavnem v majhnih in deloma srednje velikih podjetjih. V teh podjetjih pa potrebujejo ljudi, ki imajo širša delovna znanja in ki obvladajo več področij poslovnih ali proizvodnih opravil v podjetju.

Slovenci se dejstva, da v tržni ekonomiji, na katero vsi prisegamo, deluje tudi trg delovne sile, očitno še ne zavedamo. Posledica tega je, da se ljudje zelo počasi prilagajajo povpraševanju na trgu delovne sile. To pomeni, da se mnogo ljudi premalo dodatno usposablja in izobražuje. Le redki želijo spoznati svoje delovne zmožnosti, večina pa svoj osebni razvoj še vedno prepušča naključjem. Človek bi mislil, da se povpraševanju na trgu delovne sile ne prilagajajo dovolj delavci z nižjo izobrazbo, vendar velja to v veliki meri tudi za višje in visoko izobražene kadre. Sliši se komaj verjetno, vendar je res: danes je denimo izredno težko najti ekonomista, ki bi lahko opravljal v majhnem podjetju hkrati posle računovodje in finančnika.

Skratka, povprečen Slovenec se na trgu delovne sile obnaša kot kmečka nevesta: na trg da svojo ponudbo (to pomeni, da se prijavljuje na zavodu za zaposlovanje), nato pa živi v upanju, da se bodo delodajalci kar pulili zanj. Če dela nekaj časa ne dobi, pa upa, da se bo slej kot prej že vse samo uredilo. Vendar se danes na trgu delovne sile nič več ne uredi samo po sebi.

Panorama: Verjetno je še težje razumeti, kaj je in kakšno vlogo ima na trgu delovne sile banka kadrov. Kako bi pojasnili njeno vlogo? Kaj konkretno počne banka kadrov Made?

Kos: Banka kadrov Made ni, kakor nekateri mislijo, zasebna oblika zavoda za zaposlovanje, pač pa je ustanova, ki je namenjena delodajalcem. V Združenih državah Amerike imajo takšne banke kadrov, ki nudijo

delodajalcem množico podatkov o razpoložljivih kadrih, že skoraj celo stoletje. Če delodajalec potrebuje kredit, gre v banko, če potrebuje ustrezne kadre, pa mora nujno v banko kadrov. Resni podjetniki ne iščejo kreditov preko oglasov v dnevnem časopisu, zato ni prav nobenega razloga, da bi iskali ustrezne kadre z oglasi, ki so marsikdaj objavljeni celo med osmrtnicami. Na takšen način se ustreznih kadrov, ki so v naših razmerah skoraj najpomembnejša prvina poslovnega procesa, danes ne da več najti. Dobra in slaba podjetja se pri nas med seboj najbolj razlikujejo po kakovosti kadrov.

Naša banka kadrov ima bogato evidenco o kadrih iz celotne Slovenije, tako zaposlenih kot nezaposlenih. Poudariti moram, da temeljito proučimo strokovni in delovni razvoj vsakega člana, ki se vpiše v banko kadrov Made (vsak kandidat ob vpisu izpolni obsežen vprašalnik, ki vsebuje številna vprašanja o izobrazbi, delovnih izkušnjah, ambicijah, željah, pripravljenosti za dodatno usposabljanje itd.). Članom naše banke nato svetujemo, kaj je zanje koristno, in jim pomagamo planirati kariero. Trenutno deluje v Sloveniji devet informacijskih pisarn naše banke kadrov, kjer se je ob strokovni asistenci mogoče v našo banko tudi vpisati. Poleg Maribora, kjer je sedež banke kadrov Made, so te pisarne še v Velenju, Žalcu, Celju, Slovenskih Konjicah, Slovenski Bistrici, Ptuj, Ormožu, Murski Soboti in Gornji Radgoni. Naše informacijske pisarne so locirane bodisi pri ljudskih univerzah ali v podjetniških svetovalnih centrih.

Poleg banke kadrov imamo razvit tudi kadrovsko informacijski sistem, v katerega je vključenih okoli 120 podjetij in obrtnikov iz vse Slovenije. Zanje iščemo ustrezne kadre, kadar jih potrebujejo. Seveda pa se na nas občasno obračajo tudi številni drugi delodajalci, ki niso člani našega sistema.

Panorama: Ali se ljudje sploh upajo priti k vam, če se ve, da iščete boljše in bolj

zanimivo delo tudi že zaposlenim? Delavec se lahko dandanes namreč pošteno zameri delodajalcu, če le-ta zve, da si išče novo oziroma boljše plačano službo, ali ne?

Kos: Poslovni partnerji naše banke so na eni strani delodajalci, na drugi strani pa delojemalci. Verjetno ni treba posebej poudarjati, da mora zaradi tega biti naše delo izjemno diskretno. Zato naši podatki iz banke kadrov niso direktno dostopni delodajalcem, kar pomeni, da delodajalec ne more brskati po naših evidencah. Ker se zavedamo pomena diskretnosti, v treh letih našega obstoja z razkrivanjem osebnih podatkov, ki nam jih zaupajo ljudje, nismo imeli nobenega problema.

Še posebej visoko stopnjo diskretnosti zahtevajo od nas kadri, ki so že zaposleni in iščejo nove delovne izzive. Očitno se pri nas tudi nekateri delodajalci še niso navadili na trg delovne sile in ne znajo zadržati ustreznih kadrov - namesto tega užaljeno reagirajo, ko slišijo, da delavec ali strokovnjak odhaja drugam. V razvitem svetu pa je vsakemu delodajalcu jasno, da ima tako rekoč vsak delojemalec svojega agenta, ki mu nenehno išče bolj zanimivo ter bolje plačano delo.

Tu in tam pa se celo zgodi, da kateri od delodajalcev od nas zahteva, naj mu najdemo ustrezen kader, mi pa vemo, da ima za zasedbo določenega delovnega mesta ustreznega človeka že zaposlenega. Saj poznate tisti slovenski pregovor, ki pravi, da je sosedov kruh vedno boljši, ali ne? V takšnih primerih delodajalcu diskretno predlagamo, naj iskanje razširi na že zaposlene in nam s tem omogoči, da mu za zasedbo delovnega mesta predlagamo notranjega kandidata.

Po naših izkušnjah se tega, da bi delodajalec izvedel, da si iščejo novo zaposlitev, najbolj bojijo delavci in strokovnjaki v majhnih zasebnih podjetjih. V velikih sistemih tega strahu ni.

Panorama: Slovenci veljamo za skromne ljudi, saj celo naš pregovor pravi, da je skromnost najlepša čednost. Ali ljudje pri nas na trgu delovne sile sploh znajo za

ustrezno ceno prodajati svoje delo?

Kos: Skromnost je lepa čednost v zasebnem življenju, na trgu delovne sile pa je neproduktivna. Velik del Slovencev ne zna predstaviti svojih sposobnosti, kaj šele da bi s svojimi kvalitetai agresivno nastopali pred delodajalci.

Strinjam se z ugotovitvijo, da pri nas ljudje pravzaprav neznajo svojega dela prodajati po ustrezni ceni, pač pa se tudi v zvezi s tem obnašajo kot kmečke neveste. Res pa je, da pri nas trg delovne sile še ne deluje tako dolgo, da bi se na njem lahko realno ovrednotil vsak posameznik.

Panorama: Ali povprečen Slovenec velikokrat v svoji delovni dobi menja službo zato, da bi naredil kariero, ali se raje ravna po pregovoru, da je boljši vrabec v roki kot golob na strehi?

Kos: Največji problem pri Slovencih je majhna mobilnost. V razvitih državah ni nič nenavadnega, če ljudje iščejo zaposlitev v krogu 150 kilometrov od svojega doma, zato imajo večje možnosti za prezaposlitev. Pri nas pa se ljudje niso pripravili voziti v službo dlje od dvajset kilometrov, zato so tudi prezaposlitvene možnosti temu ustrezno manjše.

Po naših ugotovitvah povprečni Slovenec menja službo največ tri do štirikrat v

življenju, vendar se tudi to zadnje čase spreminja. V razvitem svetu menjajo ljudje službo povprečno sedem do osemkrat. Verjetno pa je problem tudi v tem, da se beseda kariera pri nas povezuje s karizmom oziroma stremuštvo. V svetu je pojem kariera sinonim za strokovni, delovni in osebnostni razvoj vsakega posameznika. Zato si v razvitem svetu pravzaprav vsak delavec, ne glede na to, kje in kaj dela, prizadeva, da bi naredil kariero oziroma da bi dosegel osebni razvoj.

"Slovenci se dejstva, da v tržni ekonomiji, na katero vsi prisegamo, deluje tudi trg delovne sile, očitno še ne zavedamo. Posledica tega je, da se ljudje zelo počasi prilagajajo povpraševanju na trgu delovne sile. To pomeni, da se mnogo ljudi premalo dodatno usposablja in izobražuje."

Panorama: Ukvarjate se tudi z usposabljanjem brezposelnih, da bi se lahko ponovno vključili na trg delovne sile. Ali je veliko ljudi brezposelnih tudi zaradi tega, ker se preprosto ne znajdejo na trgu delovne sile? Kakšne so vaše izkušnje s klubi brezposelnih za iskanje zaposlitve?

Kos: Čeprav so v nekaterih strokovnih krogih dvomili o smiselnosti ustanavljanja klubov za iskanje zaposlitve, dosedanje izkušnje kažejo ravno nasprotno. Pri delu klubov za iskanje zaposlitve smo v Sloveniji izkoristili izkušnje, ki jih imajo v zvezi s tem v Veliki Britaniji, Združenih državah Amerike in deloma v Nemčiji. Dobro je, da na tem področju nismo poskušali sami iznajti smodnika, kakor je sicer pri nas velikokrat v navadi, saj bi potem še vedno polemizirali o konceptu dela teh klubov.

Naše izkušnje z delovanjem klubov za iskanje zaposlitve so zelo pozitivne. V delo klubov se sedaj vključujejo zlasti nezaposleni kadri od pete stopnje naprej, ki so bili že dalj časa nezaposleni in so že začeli izgubljati upanje, da se bodo lahko ponovno zaposlili. Tem kadrom so klubi za iskanje zaposlitve vrnili samozavest in zaupanje v svoje sposobnosti, kar je največ vredno. Tako se bo na trgu delovne sile oziroma v procesu dela obdržalo veliko strokovnih in drugih kadrov, ki bi sicer pristali na družbenem obrobju.

Klubi pa so zanimivi tudi za delodajalce, saj lahko hitro pridejo do informacij o tem, kaj trg delovne sile ponuja. Žal delodajalci to možnost še premalo izkoriščajo.

Panorama: Kaj pa svetujete delavcem, ki so težje zaposljivi? Imajo pri nas dovolj možnosti za dodatno izobraževanje, prekvalifikacijo in podobno? Ali med težje zaposljivimi delavci obstaja interes za dodatno izobraževanje?

Kos: Po zadnjih podatkih Republiškega zavoda za zaposlovanje je okoli 40 odstotkov

Nadaljevanje na naslednji strani

Nadaljevanje s prejšnje strani

nezaposlenih delavcev težje zaposljivih. Razlogov za to je več: nekateri nimajo končane osnovne šole, drugi so starejši od 40 let, tretji imajo omejeno delovno zmožnost in podobno. Možnosti za dodatno izobraževanje, usposabljanje in prekvalifikacije, ki brezposelnim odpirajo vrata za vrnitev v svet dela, je pri nas dovolj, velikokrat manjka le pripravljenosti. To ugotavljamo vsak dan pri svojem delu.

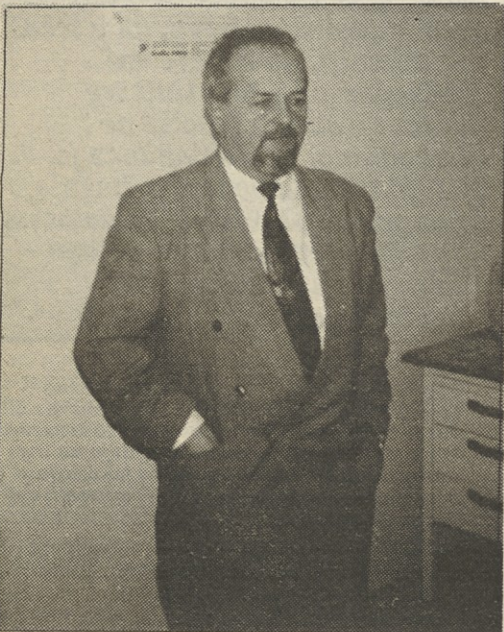
"Naše izkušnje z delovanjem klubov za iskanje zaposlitve so zelo pozitivne. V delo klubov se sedaj vključujejo zlasti nezaposleni kadri od pete stopnje naprej, ki so bili že dalj časa nezaposleni in so že začeli izgubljati upanje, da se bodo lahko ponovno zaposlili. Tem kadrom so klubi za iskanje zaposlitve vrnili samozavest in zaupanje v svoje sposobnosti, kar je največ vredno."

Panorama: Kakšne pa so sedaj razmere na trgu delovne sile v Sloveniji? Po kakšnih kriterijih delodajalci najbolj povprašujejo? Kakšne cene veljajo na trgu dela za tiste delavce oziroma strokovnjake, ki ne prejema plač po kolektivni pogodbi?

Kos: Trenutno podjetja najbolj iščejo strokovnjake za opravljanje najbolj zahtevnih finančnih poslov. Gre za ekonomiste z diplomom, magisterijem ali doktoratom, ki imajo pri opravljanju zahtevnih finančnih del že izkušnje. Takšnim kadrom nudijo podjetja od 190 do 300 tisoč tolarjev mesečne neto plače ter različne druge ugodnosti. Kljub temu pa se mnogi sposobni finančniki ne radi odločajo za opravljanje zelo zahtevnih del, ker se bojijo odgovornosti.

V manjših podjetjih trenutno najbolj iščejo komercialiste. Njihove osnovne plače so relativno nizke in se vrtijo okoli 50 tisoč tolarjev. Vendar pa prejemajo komercialisti določen odstotek od sklenjenih poslov, zato sposoben komercialist zlahka zasluži mesečno neto od 150 do 200 tisoč tolarjev.

Prav tako so na trgu delovne sile zelo iskani diplomirani pravniki s pravosodnim izpitom, ki lahko zastopajo podjetja na sodišču.

Delodajalci jim nudijo mesečno neto plačo od 200 tisoč tolarjev navzgor in razne druge ugodnosti.

Manjše pa je povpraševanje po strokovnjakih, ki organizirajo proizvodnjo - torej po strokovnjakih tehniških strok.

Delodajalci pa se dandanes ne zadovoljijo več samo z diplomom, pač pa cenijo tudi izkušnje.

Med delavci s poklicno izobrazbo najlažje najdemo zaposlitev mizarji, varilci ter v sezoni železokrivci, tesarji in še nekateri drugi gradbeni delavci.

Panorama: Ali obstajajo razlike med trgov delovne sile v Sloveniji in na Stajerskem oziroma v Mariboru? Velikokrat je mogoče slišati, da Mariboru primanjkuje strokovnjakov. Je to res?

Kos: Resnica je ravno obratna. Vsekakor je trg dela v Mariboru specifičen. Srečujemo se s strukturnimi neskladji, saj v štajerski regiji danes ni povpraševanja po razvojnih, tehnoloških, raziskovalnih, družboslovnih in nekaterih drugih kadrih, ki tvorijo vrh v piramidi vodenja družbe in gospodarstva.

V Mariboru ne primanjkuje strokovnjakov, pač pa jih je trenutno glede na zaposlitvene možnosti celo preveč. Na podlagi naših analiz tako na primer ne vidimo zaposlitvenih perspektiv za več kot 20 magistrskih znanosti, ki so člani naše banke kadrov. Prav tako ne vidimo v Mariboru perspektive za vrsto strokovnjakov in doktorjev znanosti s področja strojništva, tekstilne

in kemijske industrije ter elektro in elektronske industrije. Slabe zaposlitvene možnosti imajo tudi družboslovni strokovnjaki. To ne velja toliko za mlajše strokovnjake in začetnike, ki so pripravljeni sprejeti tudi manj zahtevna dela, pač pa za strokovnjake z izkušnjami, ki so v življenju že nekaj dosegli.

Vsekakor bi se razmere na trgu dela v Mariboru znatno uredile, če bi v Sloveniji prišlo do decentralizacije nekaterih državnih funkcij. Pobude za to so že bile dane, vendar jih doslej država še ni resno obravnavala.

Panorama: Iz dosedaj povedanega lahko razberemo, da se delodajalci na banko kadrov obračajo predvsem takrat, kadar problemov ne morejo rešiti tako, kakor so navajeni.

Kos: Točno! Razvoj trga dela pa bo delodajalce slej kot prej privedel do spoznanja, da morajo iskati za vsa delovna mesta ustrezne kadre in ne samo za posamezna vodstvena oziroma specifična delovna mesta, kakor je sedaj v navadi. Delodajalci so sami morda še sposobni oceniti strokovni in delovni razvoj ter sposobnosti posameznika, nikakor pa ne morejo oceniti osebnostnih sposobnosti kandidatov. Osebnostne sposobnosti delavcev pa so za delodajalca še kako pomembne, saj je od njih odvisno, kakšen odnos bo imel delavec do dela, do ciljev podjetja, do delovnih sredstev in materiala, do strank, do sodelavcev in podobno. Kako pomemben je osebnostni razvoj za vsakega človeka, Japonci naučijo že v vrtcu, pri nas pa mnogi o svojem osebnostnem razvoju sploh ne razmišljajo. Tudi delodajalci se premalo zavedajo pomena osebnostnih sposobnosti delavcev in strokovnjakov, ki jih zaposlujejo, za uspešno delo in poslovanje podjetja.

Panorama: Ali se delodajalci pri nas zadovoljijo z informacijami o izobrazbi in delovnih izkušnjah kandidatov, ali v postopku izbire kandidatov za zaposlitev iščejo tudi druga priporočila?

Kos: Zelo malo je takšnih podjetij, ki bi hotela spoznati celovito podobo o kandidatu, ki vključuje tudi oceno prejšnjih delodajalcev. Reference, brez katerih si v razvitem svetu sploh ne znajo predstavljati kadrovanja, so zaenkrat pri nas še nekaj neprijetnega. Razlog tiči v tem, da si tudi delodajalci med seboj ne zaupajo. Na področju kadrovanja pri nas še ni pravega profesionalnega pristopa. Izjeme so morda investicijske družbe, ki pred izbiro in zaposlitvijo strokovnjaka temeljito preverijo njegove reference. Očitno se te družbe že zavedajo svoje vloge in odgovornosti. V marsikaterem dobrem podjetju pa reference iščejo, ker v glavnem zaposlujejo samo mlade strokovnjake, ki so šele končali šolanje, čeprav v razvitem svetu skrbno zbirajo reference tudi za mlade kandidate.

Panorama: Verjetno imate izkušnje tudi s tujimi delodajalci pri nas. Kakšna je v tem pogledu razlika med podjetji, kjer imajo večinski delež tujci, in domačimi podjetji?

Kos: Tujci poznajo vlogo banke kadrov in se zato pogostejše obračajo na nas kot domači podjetniki, vendar pa se tujci zadovoljijo le s pripravo seznamov kandidatov za določeno delovno mesto, v nadaljnji kadrovski postopek izbire pa raje pritegnejo kadrovske svetovalce iz svoje države. Tujci menedžerji natančno vedo, kakšne kadre za določeno delo potrebujejo in iščejo. Zato se s kandidati tudi izčrpno pogovorijo ter celovito ocenijo njihov osebni

"Mladim svetujem, naj se odločijo za študij, ki je čim bolj kreativen. Predlagam jim tudi, naj študij čimprej končajo, poleg študija pa naj se vključijo še v usposabljanje, ki ga narekuje trg delovne sile. Posebej pomembno je, da se učijo tujih jezikov, dela z računalniki, poslovnega komuniciranja in marketinga, seveda pa se morajo po študiju še dodatno usposablјati v svoji stroki ter obiskovati sejme in mednarodne simpozije, da so na tekočem z novostmi."

razvoj kot sintezo strokovnega, delovnega in osebnostnega razvoja. Problem pa nastopi takrat, kadar njihovi kadrovski svetovalci pri naših ljudeh iščejo vrednote - ekonomske, kulturne in socialne - iz svojega lastnega okolja. Vendar je to že druga zgodba, saj v Sloveniji ne morejo najti Nemcev ali Angležev. Pri nas je denimo težko najti že menedžerja, ki bi pri vodenju podjetja izhajal iz »socialne«.

Panorama: V javnosti velja prepričanje, da je spoštovanje naše delovnopravne zakonodaje na psu. Je temu res tako? Ali imate v vaši banki kadrov v tem pogledu slabše izkušnje z iskalci zaposlitve ali z delodajalci?

Kos: Vsekakor imamo tudi mi nekaj slabih izkušenj. Zato mora vsak delodajalec, ki z našo pomočjo išče kadre, podpisati izjavo, da je njegov zahtevek resnično ljuben in da bo izpolnil vse objavljenе elemente iz objave oziroma razpisa delovnega mesta. Prav tako morajo podobno izjavo napisati delojemalci,

"Trenutno podjetja najbolj iščejo strokovnjake za opravljanje najbolj zahtevnih finančnih poslov. Gre za ekonomiste z diplomom, magisterijem ali doktoratom, ki imajo pri opravljanju zahtevnih finančnih del že izkušnje. Takšnim kadrom nudijo podjetja od 190 do 300 tisoč tolarjev mesečne neto plače ter različne druge ugodnosti."

ki za točnost vseh svojih navedb jamčijo s podpisom. Pri tem delojemalce opozorimo, da je navajanje neresničnih podatkov razlog, zaradi katerega lahko delodajalec zakonito prekrine delovno razmerje z delojemalcem.

Panorama: Kaj bi bilo treba storiti, da bi se razmere na področju spoštovanja delovnopravne zakonodaje izboljšale?

Kos: V zakonskem smislu so zadeve jasne. Znani so postopki za sklenitev delovnega razmerja, za sklenitev pogodbenega dela in za urejanje drugih statusnih razmerij. Stvari se zapletejo pri tistih, ki bi zadeve morali kontrolirati. Menim, da inspekcije še vedno raje kontrolirajo družbena podjetja in tista zasebna podjetja, kjer so stvari v redu. Tako pač lahko govorijo o velikem obsegu opravljenega dela, slabosti in nepravilnosti pa ostajajo na obrobju. Vendar bodo inspekcije prej kot slej morale začeti odigravati svojo vlogo. Spoštovanje delovnopravne zakonodaje bo namreč predpogoj za naše približevanje Evropi.

Naša banka opravlja kadrovske inženiring za nekatera podjetja v celoti, in to na osnovi letne pogodbe. V teh podjetjih nimajo nobenih problemov s spoštovanjem delovno pravne zakonodaje, saj mi pripravljajo

"Trenutno podjetja najbolj iščejo strokovnjake za opravljanje najbolj zahtevnih finančnih poslov. Gre za ekonomiste z diplomom, magisterijem ali doktoratom, ki imajo pri opravljanju zahtevnih finančnih del že izkušnje. Takšnim kadrom nudijo podjetja od 190 do 300 tisoč tolarjev mesečne neto plače ter različne druge ugodnosti."

mo vse sklepe, pogodbe o zaposlitvi in druge odločbe, sklepe in akte s kadrovskega področja tako, kakor to velevali zakoni. Tista podjetja, ki nimajo svojih kadrovskih delavcev, bi dejansko morala opravljanje kadrovske funkcije zaupati strokovnjakom izven podjetja. Konec koncev urejanje kadrovskih in statusnih vprašanj ni tako enostavno, da bi to lahko brez slabih posledic za podjetje delali za to neusposobljeni ljudje.

Panorama: Planiranje kariere ima pri nas v glavnem še vedno negativn predznak - tako pri delavcih kot pri delodajalcih, vaša banka kadrov pa ljudem pomaga planirati kariero. Kako to usklajujete?

Kos: Planiranje osebnega razvoja oziroma kariere bo slej kot prej spremljalo življenje vsakega izmed nas. S tem se moramo sprijazniti. Prav tako moramo premagati negativni prizvok besede kariere in jo jemati predvsem kot razvoj sposobnosti posamez-

strategije gospodarskega razvoja, so še posebej prizadeti mladi. Kaj jim svetujete, ko vas sprašujejo, za kakšen poklic oziroma študij bi se odločili? Kako naj mladi ljudje v teh negotovih časih planirajo svojo kariero?

Kos: Mladim svetujem, naj se odločijo za študij, ki je čim bolj kreativen. Predlagam jim tudi, naj študij čimprej končajo, poleg študija pa naj se vključijo še v usposabljanje, ki ga narekuje trg delovne sile. Posebej pomembno je, da se učijo tujih jezikov, dela z računalniki, poslovnega komuniciranja in marketinga, seveda pa se morajo po študiju še dodatno usposablјati v svoji stroki ter obiskovati sejme in mednarodne simpozije, da so na tekočem z novostmi.

Mladi, ki se odločajo za študij, se morajo zavedati, da časi, ki prihajajo, ne bodo naklonjeni kadrom z visoko izobrazbo, če ne bodo tudi pri delu zares inovativni in izredno ustvarjalni. Privatni delodajalci strokovnjakom ne bodo plačevali diplom, pač pa jih bodo plačevali glede na njihov dejanski prispevek k uspešnosti podjetja. Neuspešni in neustvarjalni kadri z višjo in visoko izobrazbo bodo ostali brez perspektive in možnosti zaposlitve tudi na nižjih delovnih mestih, saj jih bodo tam prekašali delavci, ki se bodo za določena dela poklicno usposobili. Skratka, odločitev za akademski poklic bo čedalje bolj povezana z rizikom, saj tistim, ki niso izrazito nadarjeni, ne bo prinesla željenih rezultatov. Zato ne bodo storili slabo tudi tisti mladi ljudje, ki se bodo čim hitreje poklicno usposobili in vključili v delo ter se nato naprej dodatno izobraževali in usposablјali.

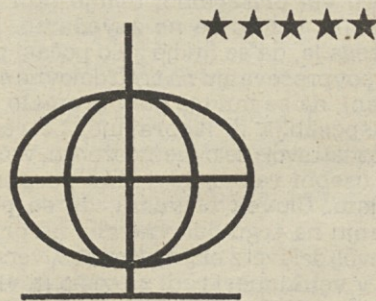
Panorama: Morda za konec še prognoza: kaj se bo po vašem mnenju pri nas dogajalo na področju zaposlovanja do leta 2000? Ste v zvezi s tem optimist ali pesimist?

Kos: Vsak delodajalec, ki išče kadre preko naše banke kadrov, mora navesti svoje reference. Zgodilo se je že, da smo mu na osnovi podatkov o njegovem letnem prometu ter drugih parametrov novo zaposlovanje odsvetovali. Ta trenutek je namreč pri nas mejna vrednost letnega bruto prihodka na zaposlenega delavca, ob katerem podjetje še lahko pozitivno posluje, v katerikoli panogi najmanj 47 tisoč mark letno. Še lani je znašala le 45 tisoč mark. Za povprečno uspešnost pa bi moralo imeti podjetje v Sloveniji letno vsaj 70 tisoč mark bruto dohodka na zaposlenega. V Nemčiji denimo povprečno uspešno podjetje ustvarja letno 220 tisoč mark bruto dohodka na zaposlenega.

To pomeni, da bomo z uporabo standardov, ki vejajo za doseganje poslovnih ciljev v Evropi, morali pri nas bodisi dvigniti produktivnost dela za 80 odstotkov ali pa zmanjšati število zaposlenih za okoli 30 odstotkov.

Verjetno se bo po končanem procesu tranzicije produktivnost pri nas povečala za 30 do 40 odstotkov, stopnja brezposelnosti pa bo znašala 16 do 18 odstotkov. Ali je moja napoved optimistična ali pesimistična, pa naj presodi vsak sam. Mislim, da je realna.

Tomaž Kšela

PULSAR d.o.o.

**POOBlašČENA DRUŽBA
ZA UPRAVLJANJE VZAJEMNIH
SKLADOV IN INVESTICIJSKIH DRUŽB**

CETRIFIKATE ZBIRAMO do 31. 3. 1996

**Vlagateljem nudimo del provizije
v višini 0,8 % v gotovini.**

Informacije:

061/13 13 325 ali 062/224 756 ali 066/38 401

Ljubljana, Dalmatinova 2

Piše: Martin Ivanič

SISTEM, KI SMO SI GA IZBRALI

Nazadnje smo zgornjo misel lahko slišali na Pop TV v pogovoru s pisateljem in državnozborskim poslancem Tonetom Partljičem. Ne nameravam razpravljati o tej oddaji, vendar pa se ne morem upreti skušnjavi, da izrazim svoje navdušenje nad gostom. Še zlasti mislim na Partljičevo odkrito, morda komu politično celo navno neposrednost.

Ko je v omenjenem pogovoru beseda nanesla na socialne razmere in na vprašanje, ali Partljiča kot poslanca ljudje nadlegujejo tudi s prošnjami, da bi za njih kaj posredoval, je poslanec izrazil razumevanje za stiske ljudi, vendar pa povedal mnenje, da pač živimo v sistemu, katerega smo si izbrali (itd.). Seveda ne želim v zvezi s tem polemizirati predvsem s Partljičem, kajti po eni strani on res ne sodi med neposredne arhitekta sedanjega političnega sistema, po drugi pa je tudi res, da "smo si ga nekako izbrali". Hočem pa problematizirati priljubljeno demagoško frazo, da so si ljudje nekaj izbrali, da so sami odločili...

Obči napredek nam je prinesel to spremembo, da nam ne vladajo več po milosti božji, temveč po volji ljudstva. Nekoč je ta mučna sprememba pomenila velikanski napredek. Še sčasoma pa se je izkazalo, da se zna oblast vedno neverjetno uspešno pri-

lagajati neizogibnim spremembam in poiskati način, kako naj ostane čimbolj neomejena z dejansko voljo ljudstva.

Ce čas od "ukinitve" vladanja (samo) po milosti božji nekoliko poenostavimo, ugotovimo, da sta nam na voljo pravzaprav samo dva modela: parlamentarna (večstrankarska) demokracija ali pa monopolni enostrankarski, se pravi dejanski diktatorski politični sistem. Sam sicer ne sodim med pristaše teze o tem, da je bil jugoslovanski politični sistem po 1945. čista diktatura, bil pa je enostrankarski in v mnogih pogledih nasilen in avtokratski. Resnici na ljubo smo imeli v obdobju prve Jugoslavije (1918-41) večstrankarski parlamentarni sistem. Znano pa je, kakšna je bila njegova dejanska demokratičnost, in najbližje resnici je oznaka, ki jo zanj uporabljajo zgodovinarji: navidezni ali psevdoparlamentarizem.

Nobenega dvoma ni, da je vsak parlamentarizem kot oblika vladavine bolj ali manj psevdoparlamentarizem. Tudi naš sedanji Vsekakor pa smo Slovenci, če se omejimo samo na zadnjega pol stoletja, preizkusili dva sistema, ki se sicer med seboj močno izključujeta, oba pa se sklicujeta na voljo ljudstva.

Na prvi pogled tema dvema sistemoma ne bi mogli najti skupnega imenovalca, saj sta

v temelju, kot rečeno, izključujoča. Oba svojo legitimnost utemeljujejo z voljo (torej vsaj s podporo) ljudstva, v resnici pa oba z njo do določene mere utemeljeno manipulirata.

Ce hočemo soditi pošteno, ne smemo prezreti, da sta oba modela, ki smo ju doslej v teh petdesetih letih skusili, v precejšnji meri nastala nenaravno, v svojevrstnem prevratniškem in s tem evforičnem (precej bolj čustvenem kakor razumskem) vzdušju. Ni mogoče dvomiti, da je tako partijska monopolna in revolucionarno nasilna oblast 1945. in pozneje iz številnih razlogov uživala znatno podporo, politično in siceršno, slovenskega prebivalstva. Pri razlogih ima navadno največjo težo razočaranje s prejšnjim (dotedanjim) in upanje na boljše in lepše novo. To novo pa predvsem arhitekti novega reda spontano iskreno in deloma tudi premišljeno (torej že nekoliko demagoško) z izjemno močno propagandno podporo slikajo v prav raskih barvah. Ljudje, enkrat naveličani vojne in trpljenja, drugi neučinkovitosti, nedoslednosti in tudi skorumpiranosti režima, pa silno radi sanjajo v rožnatih barvah. Morda je to zgolj posledica nenehne hrepenenja po lepšem življenju, a takšnim obljubam smo in bomo še dolgo nasledili. Kdo med nami se ne spomni, kakšne upe nam je s svojo vedro samozavestjo (resda kratak čas) zbujal jugoslovanski premier A. Marković!

Partljiču je torej treba dati prav: bili smo vsega siti, apatični, polni razočaranj nad vsemi reformami in bebavimi obljubami infantilnega državno-političnega vodstva SFRJ. In jasno je, da smo želeli in "izbrali" novi, sedanji sistem. Opevani plebiscit o samostojni in neodvisni Sloveniji vsekakor ni bil

samo izraz želje po slovesu od neke države, marveč tudi od nekega nerodovitnega in nesvobodnega državnega režima.

Toda, lepo prosim! Pojdimo gledat politične govore in obljube vseh barv v tista "prevratna" leta tam od 1989 dalje, pa bomo lepo videli, da so voditelji ljudem bodisi lagali ali pa se niti njim ni sanjalo, v kaj se v resnici podajamo, ko smo se nagovarjali, da je čas za skok z jugoslovanske socialistične barke ne glede na to, kakšna je voda. V glavnem voditelji razen močne želje o tem, da hočemo(jo) proč, niso imeli kaj dosti pojma. Tisti, ki se jim je lahko sanjalo o težavah in so o tem vsaj polglasno mrmrali, so obveljali za slabe Slovence. Deloma pa so voditelji zavestno lagali; še enkrat moram spomniti na Janšev primitivni napad na zgodovinarja J. Pleterškega, ki je tedaj opozarjal na italijanski vidik osamosvojitve.

Nekaj je popolnoma jasno, kadar govorimo o tem, kako so ljudje izbrali določeno oblast ali politični sistem: Čeprav še tako radi otročje sanjarijo v mavričnih barvah, si nikoli nihče ne želi slabšega položaja, kot ga že ima. Res je, razlikovati moramo med celotnim položajem in posameznimi vidiki ali usodami. Res je, da smo hoteli spremembe, ki nas bodo bolj zbližale z naprednim in demokratičnim svetom. Toda država je razglasila tri načela: demokracijo, zakonitost in pravičnost, ki bi morala blažiti anomalije, do katerih prihaja v življenju. Pa se jih predvsem politični voditelji, ki so ljudstvo zapeljevali v "izbrani sistem", najmanj držijo. Tega ne kaže pozabljati - zlasti tedaj ne, kadar oblastniki tarnajo, da nimamo dovolj ljudi za odgovorne položaje.

arena

Piše: Boža Gloda

Tone Rop

Ministrski novinec gospod Tone Rop je slovenskemu vesoljstvu sporočil, da je minister dober, če dela štiriindvajset ur na dan. Tako smo sedaj lahko presrečni, da imamo ministra, ki niti za trenutek ne pozabi, da je minister.

To spominja na šalo iz partijskih časov, ko je sekretar rekel novospredanemu članu, da je za partijca najvažnejše, da

BUDNEŽ

je vedno buden. In ko se je čez teden dni novopečeni partijec majal naokrog kot mesečnih in ga je njegov sekretar nadrl, zakaj je tako skrokan, ga je novopečenec jecljav spomnil, da mu je vendar rekel, naj bo vedno buden.

Gospod Rop je najbrž bral tudi Orwella iz zvedel, da Veliki brat nikoli ne počiva, ker mora vse slišati in vedeti, saj sicer ne bi mogel biti Veliki brat. Tako sedaj ni jasno, ali si gospod Rop tudi današnjo oblast predstavlja kot veliko bratovščino, ki mora biti štiriindvajset ur na preži, če hoče veljati za dobro.

Ce pa je gospod Rop bral tudi ameriška sociologa Petra in Hulla, bi se morda spomnil, da se kakovost dela pogosto prikriva s količino, kar pomeni, da se s količino dela poskuša dajati vtis kakovosti.

Prav nič ni treba verjeti tistemu, ki misli, da mora biti štiriindvajset ur na dan v službi domovine, pa naj se piše Rop ali Pop, da bo veljal za dobrega uradnika. Dober uradnik mora postoriti tisto, za kar je odgovoren, in to kakovostno in v najkrajšem možnem času, pa če je to v eni ali petih ali desetih urah na dan. Ko to naredi, pa naj gre mirno domov ali na sprehod, da bo spoznal, da poleg oblasti obstaja v državi tudi civilno življenje, to je tisto, ki ga živijo navadni ljudje.

Od človeka, ki je politično deformiran s politiko, si ne moremo obetati kaj veliko v korist civilne družbe, pač pa le velike doze avtokracije, partitokracije in podobnih administrativno-birokratskih režimskih pridobitev. Nič od tega seveda ne gre očitati gospodu Ropu, ki je šele postal minister, saj bo v svoji štiriindvajseturni budnosti najbrž našel kaj časa tudi za take vrste razmišljanj.

Žarko Petan

Vse kaže, da je politika hudo nalezljiva zadeva, saj se zdi, da prijemlje zaradi nje nespečnost tudi glavnega intendanta slovenske nacionalne televizije gospoda Žarka Petana. Oni dan smo ga namreč lahko poslušali, kako je razlagal svojo skrb, da je v ozadju komercialnih televizij na slovenskem politika in da se bodo te televizije najbrž

NESPEČNEŽ

pokazale za politične. Zakaj gospoda Petana tako zelo skrbi politika na komercialnih televizijah, sploh ni jasno. Gospod Petan bi se namreč moral ukvarjati s »svojo« televizijo, ki je politična od glave do pete, to je od sveta do časnikarjev; ne vseh seveda, Bog blagoslovi tiste, ki se ne pustijo politizirati.

Tudi ni jasno, zakaj je gospod Lev Kreft svoj poslanski večer namenil nacionalni televiziji, ko pa se je tam toliko govorilo o komercialnih televizijah, predstavnikov le-teh pa tam ni bilo, ker menda niso bili povabljeni. Zlobneži so že začeli šušljati, da so to predpriprave na zasedbo nekaterih visokih stolčkov na nacionalni televiziji in da si je nacionalna morala začeti delati samoreklamo, ker ima, odkar se je pojavila POP TV, kar nekaj težav z gledanostjo.

Se pred nekaj meseci je gospod Petan dajal vtis, da ga komercialne televizije prav nič ne skrbi, ker da imajo po nekaj minut informativnega programa, nekaj slabega športa in podobne manjvredne zadeve. Sedaj je, kot kaže, obrnil ploščo. Toda kar zadeva njegovo skrb za morebitno političnost konkurence, bi bilo zelo koristno, če bi začel pometati najprej pred svojim pragom, če bi začel na glas razmišljati o strokovnosti in profesionalnosti dela na nacionalni televiziji, ko gre za posredovanje političnih sporočil in obravnavanje političnih tem.

Ce bi nacionalka to obrt dobro obvladala, ji ne bi bilo treba, z gospodom Petanom na čelu, skrbeti zaradi političnosti konkurentk. Gledalstvo pač ni tako neumno, da ne bi opazilo, katera televizija se obnaša navijaško in katera objektivno in nevtrarno, zaradi peščice navijaško obdelanih gledalcev pa si res ni treba na nobeni televiziji beliti las.

Pa vendar gospodu Petanu tokrat gre palec gor. Prisluzil si ga je s skrbjo, kaj dela konkurenca, kar je dober znak, da utegne nacionalna TV postati boljša, kot je.

Piše: Jože Smole

IZSELJEVANJE

Daytonska določitev Sarajeva za glavno mesto muslimansko-hrvaške federacije ni bila dobro premišljena. To se vidi že po množičnem izseljevanju Srbov.

Ameriška diplomacija je očitno izhajala iz predpostavke, da skupne države z imenom Bosna in Hercegovina preprosto ni možno obnoviti. Kajti popolnoma jasno je, da Sarajevo kot glavno mesto muslimansko-hrvaške federacije ne more učinkovito delovati kot upravno središče republike Bosne in Hercegovine. Iz preproste razloga, ker ena od treh nacionalnih skupnosti, srbska, na to ne bo pristala.

Hudi zapleti v Mostarju so opozorili tudi na šibkost muslimansko-hrvaške federacije. Mnogi menijo, da je to umetna tvorba, ki ne more zaživeti. In

če se sesuje, bodo posledice zelo hude. Na to je še posebej opozoril Richard Holbrooke, glavni arhitekt daytonske zgradbe.

Kljub besednim zagotovilom je očitno, da prav nobena stran ne spoštuje daytonskega sporazuma v celoti. Sklicuje se samo na tiste določbe, ki ji ustrezajo, vse druge krši pa. Muslimanske oblasti so nedavno aretirale nekaj Srbov, ki sploh niso na seznamu vojnih zločincev. S tem so grobo prekršile obveznost zagotavljanja svobodnega gibanja ljudi. Prav tako ščitijo Homeinijeve iranske teroriste na svojem ozemlju. Hrvaške oblasti so sistematično delovale proti evropskemu upravitelju Mostarja Hansu Koschniku in grobo nasprotovali vzpostaviti skupne uprave v tem nesrečnem mestu na Neretvi. Srbske oblasti

imajo še naprej skladišča orožja na razmejitvenem področju in po aretaciji dveh visokih oficirjev, osumljenih za vojne zločine, zagroze s prekinitvijo stikov z Iforjem. Nedavno srečanje Tudmana, Izetbegovića in Miloševića, ki ga je izsillila ameriška diplomacija, ne bo bistveno spremenilo obnašanja sprtnih strani.

Takoj po rimskem sestanku sta Karadžić in Mladić, ki sta upravičeno osumljena vojnih zločinov, spodbujala Srbe v Sarajevu k množičnemu izseljevanju. Izkoristila sta njih strah pred muslimansko-hrvaško policijo in jim dopovedovala, da se jim zelo slabo piše. Pri tem sta očitno predvidevala, da se bo s poročanjem o množičnem izseljevanju Srbov in s pretresljivimi televizijskimi posnetki razpoloženje mednarodne javnosti spremenilo. Množični pobji naj ne bi bili več v središču pozornosti. Onadva pa bi si kot predstavnika »ogroženega srbskega naroda« tako rešila kožo.

Izjave vodilnih ljudi Iforja, da bodo zagotovili varnost Srbov v Sarajevu, niso kaj veliko zalegle. Po zadnjih podatkih se je večina prebivalcev srbske narodnosti izsillila.

Določila daytonskega sporazuma o preganjanju vseh vojnih

zločincev in o tesnem sodelovanju z mednarodnim sodiščem v Haagu so jasna. Toda vodstvo Nata ne ve, kako v sedaj ukrepati proti glavnim pobudnikom in organizatorjem zloglasnega etničnega čiščenja, kot sta na primer Karadžić in Mladić. Iz izjav uradnih predstavnikov Pentagona se da razbrati, da se resno bojijo, da bi njihova nasilna izročitev mednarodnemu sodišču v Haagu povzročila ponovno divjanje srbske vojske z nepredvidljivimi posledicami. Totem bolj, ker je baje Slobodan Milošević jasno opozoril Washington, da v primeru aretacije Radovana Karadžića in Ratka Mladića ne bi mogel več obvladovati bosanskih Srbov. Zanimivo je, da beograjski uradni mediji niso posvetili velike pozornosti množičnemu izseljevanju Srbov iz Sarajeva in tega sploh niso propagandistično izkoristili, tako kot so to počeli doslej. Največje publicitete je danes deležno obnavljanje gospodarskih in političnih odnosov ZR Jugoslavije z zahodnimi državami. Predsednik Milošević se očitno zaveda, da si ljudje v Srbiji želijo predvsem izboljšanja svojega gmočnega položaja in jih nacionalistična ideja o »veliki Srbiji« vse manj moti.

pa je manj jasno, zakaj jo v pertrificirani obliki podtika svojim uglednim strankarskim tovaršem. V svoji zgodbi nam pove, v katero smer so se podale razvitejšie države pri izvajanju javnih storitev, in se nato paradigmatično povrne k sultanatu, imenovanemu Klinični center. Na kratko pojasni poglavitna določila novega ustanovnega akta, še posebej tista o decentralizaciji, notranji racionalizaciji in osebnih odgovornosti direktorja za ekonomsko uspešnost zavoda, ki da lahko odslej pričakuje bolj učinkovito podporo zastopnikov države v svetu oziroma upravnem odboru, češ da več kot to skupina inovatorjev v okviru sedanjega zakona o zavodih in delovne zakonodaje ni mogla storiti. Zavaruje se tudi pred morebitnimi manj optimističnimi rezultati pričujoče reorganizacije Kliničnega centra - in modro prevladi odgovornosti na t. i. zagovornike sultanata oziroma na njihove sposobnosti za preporod načina razmišljanja. Ker smo vse to nekoč že slišali in še vsak dan doživljamo kot uporabni javnih storitev, nam iz pragmatičnih razlogov ne preostane nič drugega, kakor da po begnemo iz tega političnega seraja.

stranka, kar je svojevrstni paradoks, če slovensko politično prizorišče opazujemo strogo pragmatično.

Videti je, kakor da samo nas lahko doleti nesrečno naključje, kajti nekdanji soustvarjalec nesmiselnega zakona o zavodih spet osrečuje našo javnost s povsem novim, revolucionarnim načinom razmišljanja pri delovanju javnih zavodov v Sloveniji, čeprav sam zakon menda do danes ni razrešil nobene večje zadrege na tem področju. Ta jezikavi liberalni prvak danes dokazuje, kako je sedanjemu političnemu vrhu v nekaj letih uspelo zabiti še tisto malo tržne usmerjenosti in javnih zavodih, kolikor jo je pač ostalo v zadnjih letih prejšnjega režima, in njihovo dejavnost znova povrniti pod nezamenljivo okrilje proračuna, kjer tudi sam po svojem položaju lahko marsikaj postori. Njegov kramljanje o nastajanju novega ustanovnega akta Kliničnega centra zveni simpatično, vendar ne more prikriti dejstva, da o nerazčiščenih pojmi v glavah vodilnih politikov govori v drugi osebi - izraz slovite osebne skromnosti, kar je popolno nasprotje njegovega siceršnjega sporočila. Seveda je razumljivo, da slabo pozna marksistično teorijo, pri čemer

Piše: Branko Zihnerl

SESIPANJE JAVNIH ZAVODOV ALI BEG IZ SERAJA

Kdor pristaja na pragmatizem v političnem življenju, mora sprejeti tudi klasično domnevo, da so praktične posledice kriterij verodostojnosti teoretskih spoznanj in političnih podmen. Če torej ostro nasprotujoča si stališča na verbalni ravni vodijo do praktično enakih rezultatov, potem so razlike med njimi zgolj navidezne in prepri pravzaprav nima nobenega smisla. In nasprotno, o samem predmetu za izbiro po merilih praktične učinkovitosti, vrednosti za izboljšanje kakovosti življenja ljudi, smemo govoriti šele takrat, ko politične obljube vodijo do različnih ciljev. Seveda ta misel ne more izčrpati celotnega pojma, ki ga označujemo kot pragmatizem, lahko pa se do-

takne nekaterih skrajno anti-intelektualističnih potez in lastnosti propagatorjev tega nazora na Slovenskem, ne da bi se pri tem ozirali na avtentične vsebine pragmatizma onstran Atlantika. Kajti predvolilni čas bo zagotovo pokazal, kje se začneja izenačevalna politična demagogija, o kateri se razumniki navadno ne prepirajo, in kje tistih nekaj strateških vprašanj, kjer je hkrata udeležba intelektualcev in strokovnjakov, ne glede na njihove strankarske opredelitve, pogostoma usodnega pomena. Da se bodo v javnosti spet pojavljale polemike o izgubljenih priložnostih, nakazujejo že sedanji nastavki agitacijskih verbalizmov - celo o tem, katera je najbolj levičarska

KOLPA REKA, KI IMA DVE MAČEHI

»Ne morem si kaj, ampak onkraj Gorjancev, onkraj tega hribovitega, oblega zidu, ki je svojčas skupaj z Vojno krajino pomenil zadnjo obrambo turškim naletom proti severu, onstran kjer se odpre sončna belokranjska deželica, vse druge občutke in znanja zmeraj znova preplavi en sam mogočen vtis – spet tisti o neštetosrediščnosti slovenskega sveta. Res vidim zelenega Jurija in bleščeče bele platnene noše, slišim zvonke Župančičeve verze, noge same zaplešejo v kolo 'za lepo Anko', vonjam tudi trpki, pa vendar prijazni in topli duh streljnikov, celo vrele in staroslavne metliške gasilce z vsemi mestnimi požari nosim v glavi.«

Eden izmed 65-ih jezov. Ker ga ne potrebujejo več za mlin ali žago, počasi raspada in dobiva podobo naravnega jezua.

obnovljene hiše, mnoge so ohranile stavbarski slog prvotnih, izmenjujejo s propadajočimi starimi, ki pa kljub svoji zanemarjenosti vzbujajo nostalgije občutke. V nekaterih vaseh ima tako človek povsem napačen občutek, da gre za obnovo, ki je povezana tudi z ekonomskim *raison d'être*, pa žal ni tako.

Pravzaprav to niti ne bo tako slabo, če se bodo vasi spremenile v počitniška naselja. Povsod pa zagotovo ne bo tako.

Je turizem zares čarobna beseda?

Turizem je gotovo lahko ena izmed rešitev, vendar pa je vprašanje, bo to čarobna beseda, ki bo lahko rešila vse težave.

Ljudje se v zadnjih nekaj letih navajajo na Obkolpe kot zanimivo in na novo odkrito turistično destinacijo, vendar pa so pogoji za razvoj te gospodarske veje za zdaj slabi. Tako vsakoletna sezona traja le od maja do oktobra, potem pa tudi ta dejavnost zamre. Poglejmo nekaj največjih naravnih in drugih zanimivosti, ki kažejo na to, da bi lahko turistična dejavnost močno poživila življenjski utrip krajev.

Začnimo pri Oslinici, ki zadnja leta gosti vse več obiskovalcev. Tu je razvoj turizma šel najdlje. Podjetni gostilničar Kovač gostom ponuja hrano, pijačo in seveda prenočišča, za zabavo pa še tenis, jahanje in rafting po Kolpi. Tu je mogoče tudi kampirati. To je seveda svetla izjema. Oslinica je tudi upravno središče najmanjše slovenske občine.

Pot se od Oslinice vije proti Petrini. Na poti se nizajo naselja, kot so Ribjek, Ložec, Grintovec, Bosljiva Loka in Mirtoviči. V Ribjeku je izjemno lepa in dokaj dobro obnovljena podružnična cerkev svetega Egl-

Tako je v knjigi Zakladi Slovenije Belo krajino opisal dr. Matjaž Kmecl in pri bralcu zagotovo zbudil nostalgijo razmišljanje o enem izmed najbolj obrobni delov Slovenije. Od Hrvaške ga loči reka Kolpa. Pravzaprav ne loči, saj je Kolpa, kot hlebec kruha, po dolgem prerezana na dvoje – na slovensko in na hrvaško polovico. Ta rez se vleče vzdolž vseh 118 kilometrov njene poti skozi kolpsko dolino, torej območja kjer je reka naravna in administrativna meja med državama. Kolpa je sicer tretji največji protik Save in je od izvira do sotočja dolga 292 kilometrov. Od sotočja s Čabranko do sotočja s Kamernico je obmejna reka. V tem delu se imenuje Kolpa, pred tem delom in po njem pa pa Kupa.

Kolpa je torej reka, ki pripada dvema državama, ima torej dve materi. Morebiti sta prav zato, ker sta dve, obe mačehi.

Daleč od oči, daleč od srca

Potovanje ob Kolpi človeka hitro prepriča, da se ob njej nekaj dogaja, da se je ob njej pred kratkim zgodilo nekaj, kar je močno poseglo v mirno in zaspano življenje v njenem porečju. Pa ne da bi človek zaznal nekaj, kar imenujemo propulziven razvoj kraja. Prej gre za občutek, kot da bi se dogajalo nekaj, kar naj bi odpravljalo posledice sprememb.

In teh je bilo kar nekaj. Nekoč se je cesta ob reki vila malo na tej, malo na oni strani, zdaj pa je ob vsakem prečkanju reke tabla z napisom, da gre za državno mejo. Ljudi je to zmedlo le za hip. Takoj so začeli graditi cesto, vsak po svoji strani. Tako zdaj pogled na reko z vzpetin kaže nenaravno podobo. Reka je padla v tesen objem dveh cest; na slovenski skoraj v celoti asfaltirani, na hrvaški skoraj v celoti makadamski.

»Cesto smo si morali narediti sami in na silo, sicer bi bili še bolj odrezani od sveta,« so nam povedali domačini. Vprašanj, kot so: kako živite, kje vidite svojo prihodnost, kako kaj turizem, in podobnih, ne slišijo radi. Počutijo se tako kot že nekaj stoletij. V času turških vdorov so skupaj z Vojno kraji-

no branili razviti svet pred otomanskim barbarizmom in njegovo vero, obmejno območje so bili tudi pred drugo svetovno vojno, med njo so bili varno in osvobodeno ozemlje, torej nekakšno zaledje, pomembno za podporo uresničevanju velikih ciljev naroda, po njej pa so potonili v pozabo. Nov vihar je prišel z osamosvojitvijo Slovenije, ko je to območje postalo znova mejno. Pa ta vihar ni bil prehud, pokrajino in ljudi je le za hip predramil in jih znova prepustil ustaljenemu življenjskemu ritmu – močno zaspanemu.

Ljudje tu bolj životarijo kot živijo. Daleč so od metropolitanskih oči (Ljubljane), daleč so od njenega srca. Ni videti, da bi kdo tam razmišljal o tem, da na tem območju prebiva toliko in toliko ljudi, ki ljubijo »svojo zemljo« in bi radi na njej živeli za človeka spodobno življenje.

Pomagaj si sam in bog ti bo pomagal

Tako ljudem prej ko slej ostaja v uteho reklo »Pomagaj si sam in bog ti bo pomagal«.

V zadnjih sto letih so ob zgornjem toku Kolpe zgradili 86 obratov na vodni pogon – mlini, žage, kovačnice – in 65 jezov. Slednji so še, čeprav nekateri razpadajo, obrati pa so se ustavili. Tisti ki občasno še de-

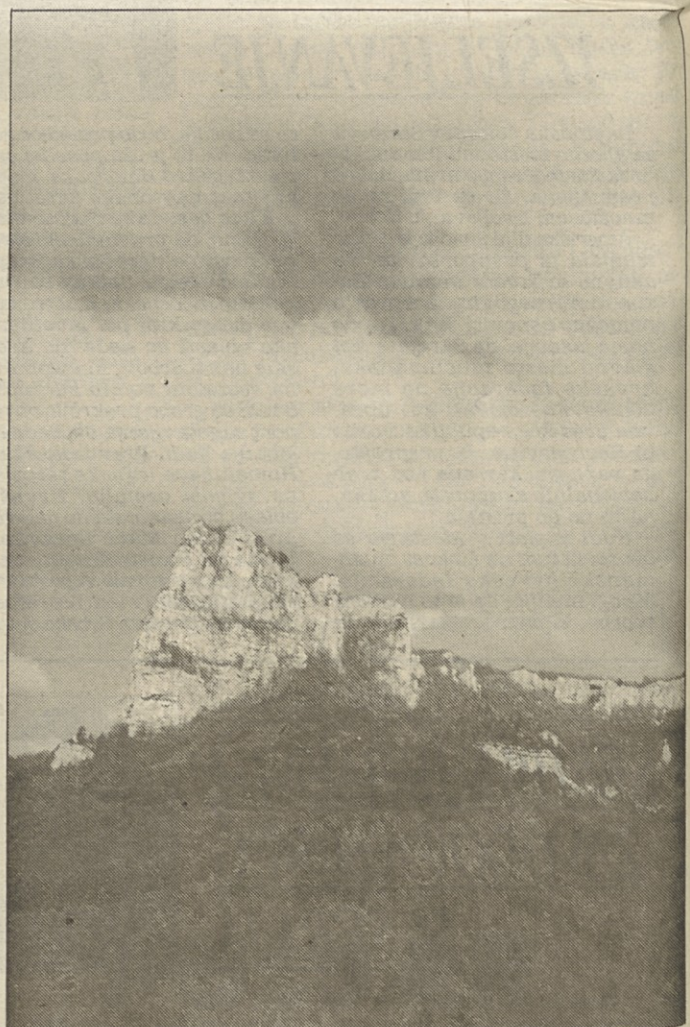
lujejo, naprimer v Pobrežju, pa so v žalostnem, na pol opuščenem stanju.

Kmetijsko skromno območje je bilo tako ob elektrifikaciji bolj prizadeto kot ne. Vodni obrati so se ustavili, ljudje pa so ostali brez dela. To je prineslo nov val izseljevanja, najprej v Kočevje, Ljubljano in druge večje kraje na Slovenskem, zatem pa »čez lužo« – v Kanado, Združene države Amerike in Avstralijo. Najmočnejša kolonija nekoč obkolpskih prebivalcev je v Clevelandu v ameriški zvezni državi Ohio.

Kraji niso povsem zapuščeni, vendar pa je večina aktivnega prebivalstva na delu drugje. V domačih vaseh pa so podedovali hiše. Mnoge razpadajo, enako število pa je obnovljenih. To pa žal ne pomeni, da se ljudje vračajo v Obkolpe, ker bi slutili kakšen gospodarski preporod, ampak stanovanjske hiše predelejujejo v počitniške. Tako se

Rib je vse manj. Tudi ribiči so vse redkejši v teh vodah.

Loška stena se ponosno in strmo dviguje nad dolino zgornje Kolpe. Kot da bi vabila plezalce, najjo premagajo.

dija. Dolina je vrezana v manj odporne permske kamnine. Tako dolino obrobajo do 700 metrov visoki robovi dinarskih planot. Najbolj slikoviti robovi, ki tudi privabljajo največ planincev, so Žužerska in Taborska stena, Firstov rep s slikovito Loško steno, Krokar, razgledna Krempa ter Kuželjska in Planinska stena na Kostelskem.

Tu so tudi slikoviti slapovi reke Nežice, vzdolž Kolpe pa pogosto naletimo na opuščene mline, ki dajejo pokrajini še poseben čar. V vaseh je vse polno starih kmečkih hiš in sakralnih objektov (cerkve in kapelice), ki so ponekod obnovljeni, ponekod pa ne. Med naravne znamenitosti sodi tudi izvir Bilpe. Gre za slikovit kraški izvir iz katerega pritekajo s Kočevskega polja podzemne vode po nikalnici Riže. Nad izvirom so v steni vhodi v tri jame. Zanimivost je tudi grad Pobrežje, oziroma njegove razvaline,

ki ležijo na strmem obrežju Kolpe pri istoi-menski vasi. Grad je danes zapuščen in razpadajoč, v obdobju Vojne krajine pa je igral pomembno obrambno vlogo. Pod gradom je ena največjih in še delujoča žaga. Pred njo je urejeni zasebni avtokamp, pred njim pa naravno kopališče. To pa ni edini avto-kamp ob Kolpi.

Eden izmed njih je tudi v Prelesju. Tam je tudi sloveča gostilna z ribjimi jedmi.

Kolpa je bila nekoč tudi bogata rib, zna-na kot prebivališče soma, ščuke in potočne postrvi. Danes je ob njej vse manj ribičev. Rekli smo že, da je Kolpa reka, ki ima dve mačehi; ti se med seboj ne dogovarjata, kako bi skrbeli zanjo. Zato nihče v reko ne vla-ga ribjega zaroda, rib pa je vse manj. Med mačehama velja dogovor, da je dovoljeno čolnarjenje, in nobena ni hudo užaljena, če slovenski čoln zanese preveč na hrvaško stran ali hrvaškega preveč na slovensko.

Pod vasjo Miliči je tudi gnezdišče sivih čapelj, pravih leptic med ptiči. Mimogre-de, siva čaplja stane na ZOO trgu 10.000 DEM, levji mladič pa borih 500 DEM.

Ostanke nekoč živahne trške dejavno-sti v Obkolpu srečamo tudi v Poljanski dolini, vendar pa so vidne tudi posledice usihanja

te dejavnosti. Med gradovi na tem območju omenimo še Kosteljski grad, ki je bil zgrajen na vzpetini, ki omogoča pogled daleč v globino Gorskega Kotarja. Danes ga obnavljajo.

Zanimih krajev je torej veliko, našeli smo le nekatere, manjkajo pa spalne zmo-gljivosti in predvsem ponudba za tako imenovani zunajsezonski čas. Pot do tega pa bo zagotovo dolga.

Bodo nekdanji Obkolpci pomagali?

Z žalostjo v srcu in očeh govori o teh krajih tudi črnomaški kipar Stane Jarm, rojen v Osilnici. Pravi, da s svojim kipar-stvom skuša dati nekaj kraju, ki je od boga in ljudi prej pozabljen kot ne. Morebiti prav zato njegovi kipi izražajo žalost, melanholijo in trpljenje. Morebiti so tudi zato njegovi kipi grobo obdelani, da bi ta razplozenja še bolj poudarili. Stane Jarm v nosu še danes občuti vonj obkolpskega lesa in smole, v srcu pa občuti ljubezen do očetnjave in žalost, ker je tako pozabljena. Zato ni pomišljal, ko so ustanavljali društva za oživljanje Osilnice in drugih krajev ob Kolpi, ki si zaslužijo boljšo prihodnost, kot so imeli preteklost,

in se je društvu pridružil. V njem so lju-dje, ki so doma v teh krajih, vendar so jih zapustili po znani poti "s trebuhom za kruhom". Žal ta pot še ni odpravljena in tudi danes je na tem območju veliko mla-dih, ki se bodo morali podati nanjo. Mogoče bo ta pot čez čas krajša, saj je ena prvih nalog društva povezati te kraje z notranjostjo Slovenije po krajši poti in tako zmanjšati občutek bivanja bogu za hrbtom.

So opisane razmere v Obkolpu razlog za obup, melanholijo ali morebiti jezo? Rožnate

Grad Kostel – nekoč obrambno vlogo naj bi po prenovi zamenjala turistična.

prav gotovo niso, vendar pa je tudi tu po-buda, prepuščena ljudem. Sami morajo najti pot iz otopelosti, v kateri so se znašli, dolžnost drugih pa je, da jim pri tem pomagajo. Seveda najprej najbolj odgovorni za enakomeren razvoj vse države, katere del so tudi obkolpski ljudje in tista 118 kilometrov dolga in po dolgem prerezana polovica Kolpe.

Ljudje ob Kolpi pravijo, da je Obkolpje zagotovo zanimivo vsaj toliko, kot je Posočje. Zato upajo na boljše čase, čase, ko se bosta tudi mačehi dogovorili, kako življenju na obeh straneh Kolpe dati nov življenjski zagon.

Besedilo in fotografije Jurij Popov

Mirtoviči – podoba strodavne kmečke arhitekture, ki zbuja nostalgijo.

Zapisi iz bližnje tujine (7)

VASI LEPO GORIJO

Sedeli smo, kot smo sedeli. Pivo ni bilo zdravo, ker je bilo točeno. Pavo, lastnik lokala, nam je plačal »potno pijačo« in odšel domov, ker ni več mogel prenašati našega globokoumnega žlobudranja v snežni noči.

– Lačen sem. Predlagam, da gremo v McDona-lds. Odprli so ga poleg Milčecove sre-dnjeevropske kavarne. Vzhod in zahod se budit...

– Niti v sanjah. Še vedno je vrsta za ham-burgerje. Za podeželane je to New York. Poleg tega je že zaprto, je rekel Jure, ki je imel rad grah.

– Pa domov moram, ker sem pustil v avto-mobilu psa.

Bil sem še vedno pod vtisom Romove zgo-dbe.

– Lažna poroka. Vendar mora biti za to strokovni izraz, tujka, sem mlel in namakal komolca v razlito pivo na marmorni mizi.

– Vrgel bi v zgodbo snemalca in njegovo dekle. Ki odkrijeta intrigo.

– Zgodba se začne drugače. V bolnišnici, v Tuhejskih toplicah. Tam leži naš junak. Zadela ga je ena krogla v glavo, druga krogla v glavo, tretja krogla v glavo, četrta kro-gla v glavo. Stoodstotni invalid. Bebec. Na vozičku. Poln odlikovanj za hrabrost. Ju-nak znane bitke iz »Nevihke«. Ubil je tride-set, štirideset Srbov. Od blizu. Zdaj je na smrtni postelji...

– Potem pa se njegov soborec s prestreljeni-mi pljuči in rokami spomni, da bi bilo do-bro in veselo, če bi se Ivan poročil z njego-vo prijateljico. Ta bi dobila po njegovi smrti lepo pokojnino. Več kot tisoč mark. Novo stanovanje. Avtomobil brez carine, podarjen-ford escort.

– Da? sem vprašal v prazno. Rom je na-daljeval, kdo da bi bral male oglase.

– Nič. Naredili so službeno poroko, sva-dbo s petjem in plesom. Nevesta v belem, duhovnik ozarjen kot prvi pomladni dan, svatje pijani kot mambe. Vse nameščeno, vse plačano. Igrokaz za bogove.

Ivanov prijatelj je naročil televizijskega snemalca. Ženska v poročni obleki, spo-sojeni iz butika, je legla v invalidovo po-steljo. In ga objela. On se jo je razveselil kot otrok igrače in jo ščipal po vitkem te-

lesu. Ko je odgrnila odejo, je zasmrdelo po gnilobi in dreku. Nevesta je popizdila. Prekinila je komedijo. Pobegnila. Čez mejo. Vendar kot njegova, Ivanova zakonita žena. Bol-nik je belo strmel predse. Mogoče je ugo-tovil, kaj se je zgodilo. Ena krogla v glavo, vmes pa nekaj zdravih možganskih celic. Vse je spodil iz sobe. Popizdil je. Zadržal je samo snemalca in ga prosil, naj ga sne-ma, kako leži v postelji. Njegov soborec in svatje so zadrževali dih za zaprtimi vrati. Ivan je bliskovito potegnil izpod postelje nabito pištolo, ubil snemalca, streljal v kamero in si pognal kroglo v glavo. Peto. Ki ga je ubila. Vrata so se odprla. V sobo so planili svatje, zdravniki. Na koncu še policija. Poroka je bila lažna, nameščena. Nameščevalca so zaslišali. Toda mrtev borec, samomori-lec, je zapustil ženi majhno bogastvo. V hlačnem žepu so našli načrt, kje je zako-pal ure, zlatnino, devize, ki jih je odvezl ubitim žrtvam.

– Bodo nameščeni zakon razveljavili? je vprašal Jure in ni več dovolil, da bi še kaj naročili in spili. – Gremo. Pes v avtu bo dobil mlade.

– Kakšna zgodba! Vseeno, ali je resnična ali izmišljena, to je film! Rom je skomignil z rameni in se zazrl v prazno čašo.

– Srhljiva.

– Ali pobegla žena ve, da je postala vdo-va?!

– Vprašaj jo, je rekel Jure in naju z Ro-mom odvedel do avtomobila.

Pes brez imena se nas je razveselil, kot da smo edine neoglodane kosti na svetu.

– Nikoli več ne bo tako kot je bilo. In če bo, bo popolnoma drugače, sem rekel, ko sta me spravljala v avtomobil. Rom je do-dal:

– Veste, kako bi dal zgodbi naslov, če bi jo napisal?

– Nameščena poroka.

– Ne. Samomorilec, zadet v glavo, je baje ves čas ponavljal en sam stavek: Lepe vasi lepo gorijo.

– Ne razumem, sem rekel.

– Tu ni kaj razumeti. Lepe vasi lepo go-rijo.

Branko Šomen

Ena izmed največjih naravnih znamenitosti – izvir Bilpe in nad njo vhod v tri jame.

NOVI SOCIALIZEM

Marksizem da je pozabil na žival v človeku. Zato so menda izsledki o kapitalizmu, proizvodnji in delitvi neuporabna fikcija. Socialistične sanje pa neostvarljive ob današnjem stanju človekove zavesti. Na eni strani teži družbena organiziranost k stabilnosti, varnosti in ohranjanju doseženih odnosov, na drugi pa gre človekov nagon po

socializma) spreminja regulativa države, saj mora bolj skrbeti tudi za socialno ogrožene sloje družbe. V Nemčiji (Avstriji) skuša država nastajajoči konflikt reševati po eni strani z varčevanjem (zloglasni paketi), kar po pravilu bolj prizadeje revnejše – tudi zato, ker so številnejši in je pri njih prihranek znatnejši – po drugi strani pa

brezposelnih v Nemčiji do leta 2000. Drug poskus je reforma pokojninskega sistema (zviševanje delovne dobe, ukinjanje predčasnih upokojitev, ohranjanje pravic že upokojenih).

Avstrija se je s simbolično nekajodstotno brezposelnostjo hitreje znašla v težavah zaradi pridružitvene cene EU. (Pridruževanje srednjeevrop-

skih držav zavlada tudi zato, ker le-te še ne zmorejo cene pridružitve, nasprotno, računajo, da bodo od Evrope kaj dobile.)

Italija je zaradi dolgoletne demokristjanske vladavine in posledične klientelistične korupcije ter drugih vzrokov družbene nestabilnosti na še

težjem razpotju (ali s kompromisi in novo-socialističnim soodločanjem stabilizirati ali z neofašizmom vso družbo še bolj ogroziti).

“Družbeni konflikt v državi raste. Nujno se (v smer socializma) spreminja regulativa države, saj mora bolj skrbeti tudi za socialno ogrožene sloje družbe. V Nemčiji (Avstriji) skuša država nastajajoči konflikt reševati po eni strani z varčevanjem (zloglasni paketi), kar po pravilu bolj prizadeje revnejše – tudi zato, ker so številnejši in je pri njih prihranek znatnejši – po drugi strani pa z ukrepi, ki naj bi zadrževali rast mase pokojnin in socialnih transferov, hkrati pa zmanjševali individualne pravice bodočih upokojencev in socialnih primerov.”

»Zgodba o uspehu nas zato morda šele čaka, če bomo zmogni raven politične kulture, pravne in socialne varnosti izboljševati. Po načinu, kako se evropske države lotevajo sanacije, bo to prej mogoče s soodločanjem kot s konflikti. Torej s solidarnostjo in novosocialističnimi prijemi, ne z vračanjem h grobemu kapitalizmu prvotne akumulacije.«

uveljavljanju na račun okolja ter drugačnih oblik življenja proti tem težnjam.

Moderna družba skuša ohranjati dosežena razmerja v proizvodnji in delitvi, posamezne skupine pa ubirajo zaradi človekove narave svoje poti. Dosežena raven, denimo cene dela v razmerju s ceno kapitala, je v nenehni obrambi. Kapital, kadar je bolj v skladu s človekovim stremeljenjem po kopicenju (pohlepu), je močnejši in si skuša zagotoviti več. Delo, kadar ni deležno ustreznega varstva, pa izgublja ceno. Čeprav naj bi bila na sedanji stopnji civilizacije in pravne države zaščiteni tako kapital kot delo. Bolj ko je država urejena, manj cena dela zgublja na individualni ravni delavca (delojemalca). Pač pa v povprečni pravni družbi (vzemimo v Nemčiji) kapital teži k dvigavanju lastne cene na račun raznih družbenih slojev. S prerazdelitvami obrestne in tečajne politike na račun vse družbe, z ukinjanjem delovnih mest pa na račun delojemalcev.

Ker zmanjšano število zaposlenih zmanjšuje sredstva za solidarnostno generacijsko zavarovalniško varnost upokojencev (njihovo število narašča), skozi ta fond pa kroži velik denar, kapital v prizadevanju za višjo ceno načenja dogovorjeno solidarnostno razmerje. Doseženih pravic, tako cene plač kot cene kapitala, pa menda ni moč zniževati; razmerje se začne podirati tudi že, ko skušajo ob zmanjšanem prilivu eni ali drugi le ohraniti dosežene pravice.

Močnejši kapital skuša zagotavljati povečevanje deleža ali samo ohranjanje doseženo ceno s spreminjanjem pravic do pokojnine, nadzorovati tudi denarno maso pokojnin in socialnih transferov. Ker pa na delitev te (relativno manjše) mase čaka povečano število interesentov (upokojencev, socialno ogroženih), se konfliktnost med ceno kapitala in manjšo možnostjo za zadovoljevanje rastočih potreb prenaša tako na individualno kot na širšo družbeno raven. Povečano število interesentov brani zaslužene pridobljene pravice, za katere jamči pravna država, kapital pa ne popušča (saj je za maksimiranje dobičkov že prej raje ustvarjal armade brezposelnih).

Družbeni konflikt v državi raste. Nujno se (v smer

z ukrepi, ki naj bi zadrževali rast mase pokojnin in socialnih transferov, hkrati pa zmanjševali individualne pravice bodočih upokojencev in socialnih primerov.

V Nemčiji država hitreje prihaja v večje težave še zaradi pridružitve nekdanje NDR (večja brezposelnost, solidarnostni prispevek in drugo). Pravna socialna pravična država, če to je, pa mora iskati kompromis v dogovarjanju med delodajalci in delojemalci. Buendniss fuer Arbeit (zveza za delo) je eden od poskusov, da bi delodajalci in delojemalci družno prepolovili štiri milijone (menda jih je dejansko pet)

V Nemčiji poskušajo za polovico zmanjšati število brezposelnih

Pri nas smo v težavah (kljub dokaj ugodnejšemu - od nemškega, avstrijskega in italijanskega - razmerju med aktivnim prebivalstvom in upokojenci) že zdaj. Deloma zaradi podobnih trendov, deloma zaradi oblastnih zlorab in siceršnjega nestreznega upravljanja fonda. Plačujemo tudi visoko ceno razdružitve, vojne na Balkanu in destabilizacije Vzhoda. Posledično je naše gospodarstvo bolj labilno. Tudi stopnja kulture političnega sistema, raven pravne in socialne varnosti so nižje. (Nižja raven - večja nestabilnost.) Zgodba o uspehu nas zato morda šele čaka, če bomo zmogni raven politične kulture, pravne in socialne varnosti izboljševati. Po načinu, kako se evropske države lotevajo sanacije, bo to prej mogoče s soodločanjem kot s konflikti. Torej s solidarnostjo in novo-socialističnimi prijemi, ne z vračanjem h grobemu kapitalizmu prvotne akumulacije.

Milan Šamec

ZA DENAR

Piše: dr. Ciril Ribičič

Poslanski kolega iz LDS Janez Zupanec pravi, da komaj čaka mojo prvo sivo tipko po sestopu v opozicijo. Tukaj je. Nova, oslabljena, siva vladna manjšina (LDSKD) se hitreje prilagaja novim razmeram kot pa okrepljena opozicija. Desna opozicija ne opravi niti najnujnejših konsultacij z opozicijsko levico, preden se loti predsednika Školca in ministra Thalerja. Poslanska skupina Združene liste pa se refleksno postavi v bran napadenim funkcijam LDS, še preden se začne obravnavati njihovih domnevnih grehov in še pred vladno SKD. Da niti ne govorim o tem, kako vestno se udeležuje vseh sej in skrbi za sklepčnost. Povedano drugače: ko funkcijam LDS režirajo zavračanje predlogov Združene liste, jih ona brani pred napadi desne opozicije. Se bo sedaj, ko je premier stlačil vso opozicijo v isti koš, stregnila?

Odhod ZLSD je povzročil popolno spremembo stališč SKD: odstopila je od zahtev po predčasni volitvah in celo potisnila v podzavest sovraštvo do Jožefa Školca in Zorana Thalerja (zaradi prvega je Peterle odstopil, drugi pa ga je nadomestil). Luknjičavost Peterletovega spomina dokazuje njegova izjava o kredibilnih vladnih partnerjih, ki ne igrajo dvojne igre. Ravno Peterle je bil po Ogleju in vse do včeraj pravak dvojne igre.

Dr. Drnovšek se je bliskovito prilagodil novim razmeram. Le nekaj dni potem, ko je trdil, da bodo novi ministri nestranski strokovnjaki, je predlagal za ministre Dularja, Umka in Ropa, ki so vsi po vrsti zelo nepoznavni strankarski kandidati, znani tudi po tem, da so že opravičali ali pa vsaj kandidirali za številne, zelo raznolike funkcije (od zunanjega ministra do šefa kabineta). Dve od treh ministrstev hoče Drnovšek dodeliti SKD in za to ceno (in še kakšno malenkost, ki jo bodo povedali sproti), so krščanski demokrati pripravljeni govoriti proti vsem interpelacijam in nezaupnicam (glasovanje bo tajno).

Krščanski demokrati bodo Zoranu Thalerju obljubili podporo samo, če bo Mozetič postal predsednik mednarodnega odbora, Jožefu Školcu pa morda, če bo obljubil, da bo pri vodenju zbora ravnal tako, kot mu bo prišepetoval Peterle s poslanskega sedeža št. 30. Vse ima svojo ceno: plačajte naše plemenito žrtvovanje, da smo ostali v vladi z vami, potomci udobomafije, ali pa bomo

sprožili vladno krizo. In dr. Drnovšek plačuje, čeprav je še pred mesecem trdil, da se noče sestajati s Peterletom, ker mu gredo na živce njegove vedno nove kadrovske zahteve!

Učinkovitost sive koalicije ob zavrnitvi veta državnega sveta je bila velika. Šlo je za eno prvih preizkušenj manjšinske vlade, ki jo je opravila več kot odlično. Tako odlično, da bo premier morda spet začel zaupati Anderliču. Vladna koalicija ima 43 poslanskih sedežev, za znižanje pokojnin pa jih je glasovalo 52 ali 121 odstotkov. Toda ta parlamentarna večina ima manjšinsko podporo med volilci: skoraj enaka sta delež poslancev, ki so za znižanje pokojnin, in delež volilcev, ki so proti. Tu je treba iskati vzrok za proteste ljudi, ne v ščuvanju opozicije. Discipliniranje poslancev LDSKD ne preseneča, razen pri Draganu Černetiču, ki je veljal za poslance Sivihi panterjev.

Poslanke in poslanec narodnih skupnosti sta se morala ukloniti grobemu pritisku LDSKD, čeprav je prva nasprotovala zniževanju pokojnin. Tako sta manjšinska poslanca podprla rešitev, ki je vsiljena sicer številnemu, pa vendarle manjšinskemu sloju, upokojencem. Kaj lahko se zgodi, da bo vlada vsiljevala

rešitve tudi drugim manjšinam, med njimi narodnim. Morda tudi takrat v imenu razuma in s pomočjo glasov iste skrajne desnice. Desnice, ki že dolgo napada dvojno volilno pravico pripadnikov narodnih skupnosti in njihovo neposredno zastopnost v državnem zboru.

Neodvisna poslanka Ijerk Bizilj je dala glas proti vetu, verjetno zato, da takoj po izstopu iz poslanske skupine LDS ne bi spremenila stališča. Tudi poslanec Kopše je že popreje in sedanje glasovanje za znižanje pokojnin. Nobenega glasu proti vetu niso dali poslanke in poslanci ZLSD, SLS, SDSS, DS in SNS, kar je razumljivo. Presenečenje je le odsotnost precejšnjega števila opozicijskih poslancev in ravnanje tistih, ki niso glasovali niti za niti proti. Res pa je, da za glasovanje o vetu ni pomembno, koliko glasov je proti, ampak le, koliko jih je za.

Igro poslancev (med njimi ni poslanek) skrajne desnice (Lap & comp.) pri glasovanju o vetu je mogoče razložiti samo z nakupom glasov. Gre za poslance, ki so doslej nasprotovali znižanju pokojnin! Obenem so to poslanci, ki so izstopili iz SNS zato, ker je Jelincič podprl Drnovška. Če so sedaj podprli Drnovškovo

nepopularno zniževanje pokojnin in s tem zapečatili svojo usodo, morajo imeti za to prepričljiv razlog.

Najti ga je mogoče v govoricah, da so kot ceno postavili sprejem zakona o upokojevanju poslancev, predstavniki LDS pa so na to ceno pristali (ta zakon se je rodil znotraj poslanske skupine LDS). Tako torej proračun mora prihraniti denar pri pokojninah zato, da bi ga LDSKD preusmerila za privilegije poslancev. Omejevanje pridobljenih pravic ljudi in širiti lastne privilegije, to je sporočilo sprejete odločitve. Ni čudno, da je Janez Kopač z nekontroliranim smehom pospremil zavrnitev veta. Kako je že zapisal pesnik Ivan Rob? "Vse na svetu se prodaja, moč, lepota in ljubezen, in prodajajo celo se mož kr dela - za denar." Liberalci bodo seveda moje besede šteli za moraliziranje, zato naj navedem še tipično liberalistični argument: po nepotrebnem so kupili kakšnih šest glasov in se pokazali kot slabi čuvarji državne zaklada. Lahko bi prihranili več za lasten žep.

Ali je mogoče opravičiti aplavz iz klopi LDSKD ob zavrnitvi veta? Nočem ga razumeti kot zavesten posmeh upokojencem in večini prebivalcev Slovenije, ki nasprotuje zniževanju pokojnin. Bil je, naj stopim LDSKD v bran, samo izraz navdušenja nad spoznanjem, da je trdno v sedlu oblasti. Kam peljejo nakup glasov, smeh in ploskanje? K stabilni vladi in volilnemu porazu vladnih strank! To je pogled iz opozicije, morda je videti drugače s sedeža št. 125, dragi Janez, in iz Davosa...

“Ali je mogoče opravičiti aplavz iz klopi LDSKD ob zavrnitvi veta? Nočem ga razumeti kot zavesten posmeh upokojencem in večini prebivalcev Slovenije, ki nasprotuje zniževanju pokojnin. Bil je, naj stopim LDSKD v bran, samo izraz navdušenja nad spoznanjem, da je trdno v sedlu oblasti. Kam peljejo nakup glasov, smeh in ploskanje? K stabilni vladi in volilnemu porazu vladnih strank! To je pogled iz opozicije, morda je videti drugače s sedeža št. 125, dragi Janez, in iz Davosa...”

New Hampshire in Slovenija

Zmaga desnega republikanca Pata Buchanana na strankinih predhodnih volitvah v New Hampshire bi utegnila vsebovati tudi nekaj koristnih pomagal za prepoznavanje tega ali onega, kar se dogaja na slovenskem političnem prizorišču. V ameriških predsedniških volitvah je New Hampshire nekaj posebnega: prve predhodne volitve v zapletenem procesu volitev ameriškega državnega predsednika so vedno v tej zvezni deželi in najbolj neposredna posledica te prve glasovalne odločitve je obseg medijskega pokrivanja. Kandidat, ki se prebije na prvo mesto, lahko računa, da bo v nadaljevanju volilnega postopka vse tja do trenutka, ko se bo strankina konvencija dokončno odločila o tem, kdo naj se pomeri s tekmečem iz demokratskih vrst, užival bistveno večjo pozornost medijev kot drugi kandidati iz vrst njegove lastne stranke.

Zadeva je pomembna zato, ker ameriško volilno telo navzlic obtemu prepričanju in kljub dejstvu, da živi tako rekoč sredi svetovne informacijske, politične ni ravno najbolj ozaveščeno. Od leta 1960 do danes se je število ameriških gospodinjstev povečalo od 63 na več kot 93 milijonov, kljub temu pa je prodaja dnevnikov v vsem tem času stagnirala pri 60 milijonih izvodov; na vprašanje, od kod črpajo dnevne informacije, pa 60 odstotkov povprašancev v ZDA

BUCHANAN LAHKO ZMAGA TUDI V ZGORNJEM KAŠLJU

odgovarja, da s televizije. To je eden od najpomembnejših razlogov, zaradi katerih so rezultati prvih predhodnih strankarskih volitev v New Hampshiru tako pomembni: ne samo, da na zmagovalca usmerjajo žaromete medijske pozornosti, marveč – in to je bolj pomembno – usmerjajo nanj žaromete nacionalnih televizijskih mrež in množice lokalnih televizijskih oddajnikov. Prav televizijski medij pa je tisti, ki je že dolga leta trn v peti kritičnim spremljevalcem vloge medijev v ameriški predvolilni kampanji. Težava je v tem, da televizija tudi tedaj, ko se tega ne zaveda, iz politike rada naredi spektakel; kaj šele, ko se tega zaveda, kar je dandanes že pravilo. Odtod izvira tista značilnost ameriškega predvolilnega boja, ki ji ameriški komunikolog pravijo *horse race frame*, to je poročanje v slogu poročanja s konjskih dirk.

V tem okviru niso več pomembne vsebinske teme in odgovori kandidata na posamična žgoča vprašanja običnega pomena, marveč je v ospredju pozornosti skorajda izključno kandidatov položaj v primerjavi z drugimi tekmeči, najprej iz lastne stranke, nato pa iz stranke, ki je postavila kandidata za splošne predsedniške voli-

tve. Skratka, dirke konjev.

Zanimanje za New Hampshire sega - večji del slovenskega tiska je izjema: medtem ko so evropski *quality newspapers* o zmagi Buchanana poročali na prvih straneh, jo je denimo ljubljansko Delo stisnilo na zadnjo stran - tudi preko ameriških meja še zaradi dveh razlogov. Prvi je ta, da je zmaga javnost tako presenetila, da se je samo po sebi postavilo vprašanje, kakšne vrednote zagovarja človek, ki se je v ključnem New Hampshiru prebil na prvo mesto. Odgovor je na dlani: Buchanan je na valu strahov, ki preganjajo ameriške srednje sloje, strahu pred možnostjo, da se hči skurba, in zato je treba odpraviti legalizirani splav, da se ne bo zanašala nplav in »bo potem bolj pazila« (Buchanan je z zahtevo po prepovedi odprave plodu dobil na svojo stran najbolj konservativni del ameriškega katolicizma), strahu pred izgubo zaposlitve ali pa vsaj socialnim in dohodkovnim deklasiranjem v bliskovitem procesu digitalizacije celotnega proizvodnega sektorja,

in zato je treba zapreti meje, zaustaviti razvoj vseameriških celinskih integracijskih procesov, se zapreti v izolacijo, predvsem pa je treba »pognati nazaj čez meje te Mehičane in Portoričane«, in tako dalje. Drugi razlog za zanimanje pa tiči v dejstvu, da je tudi zelo resnim raziskovalcem javnega razpoloženja v New Hampshiru spodletelo - zvečine so namreč napovedovali zmago Bobu Dolu, voditelju republikanske večine v senatu in zmernemu (značilnost, kijo je pomagala odkriti Buchananova zmaga) konservativcu. Povpraševalci javnega mnenja so v težavah, pa ne samo v Združenih državah, razlog za te težave pa je vedno večji rezervar neodločnih in neopredeljenih volilcev. Tako se je na splošnih volitvah v Veliki Britaniji leta 1992 zgodilo, da se je povprečen (gre za povprečje rezultatov povpraševanj več uglednih in nesporno strokovnih institutov za povpraševanje javnega mnenja) in na podlagi povpraševanj javnega mnenja izračunan rezultat v primeru zmagovalca za devet odstotkovnih točk razlikoval od dejanske doseženega rezultata. Tudi tako resna ustanova, kot je britanski BBC, se je morala ukloniti pred spoznanjem,

da so povpraševanja javnega mnenja pravilno napovedala zmagovalca, vendar pa so katastrofalno zatajila pri napovedovanju obsega tega uspeha. Podobno se je v zadnjih volilnih in referendumskih obračunih dogajalo v Italiji, kjer se je po letu 1990 močno spremenil okvir volilnega odločanja oziroma tako imenovana paradigma. Italija se je s prvo spremembo volilnega zakona aprila 1991 odrekla prejšnjemu proporcionalnemu volilnemu sistemu, v katerem si je vsak še tako dlakocepski volilec našel primeren strankarsko streho, pod katero je vztrajal dolgoročno, zaradi česar je bila struktura italijanskega strankarskopoličnega prizorišča tako zelo in tako dolgo predvidljiva. Odločila se je za načelo »eno okrožje, en poslanec«, to pa je po eni plati pospešilo nastanek dveh oziroma celo treh »polov«, če ob levem (»oljka«) in desnem (»pol svobode«) upoštevamo zdaj resnično velikanski nahrbtnik neopredeljenih, ki se v skrajni sili odločijo ponavadi tako, da razmerja med poloma ne pokvari, ki pa so po drugi strani silno dojemljivi za tako imenovani »efekt Berlusconi«. Pri tem efektu gre za izrabo močnih sugestij, sporočanih preko elektron-

skih medijev in zmožnih ustvarjati volilna razpoloženja, ki so sicer ponavadi kratkotrajna, ker dejansko niso odgovor na resnične probleme (denimo: problematiko pokojninskega zavarovanja bomo reševali tako, da bomo visoke pokojnine zmanjšali, nizke pa povečali), ki pa lahko, če so pravilno tempirana na trenutek volilnega odločanja, za štiri leta oblikujejo strankarskopolično krajino dežele.

Slovenske stranke, ki se mislijo resno ukvarjati s politikom, bodo morale zato v tem volilnem letu posvetiti veliko pozornost hitremu razkrinkavanju predvolilne demagogije; ugotoviti, kaj je tisto, zaradi česar polovica volilnega telesa ne najde svoje prave politične domovine, in kaj je tista demagogija, ki bi ta del volilnega telesa lahko zapeljala v kratkotrajne desnopopulistične azile; ter se ne preveč zanašati na povpraševanja javnega mnenja (kar seveda ni kritika resnih in strokovno izpeljanih povpraševanj). Duhovitosti, o katerih je prejšnji teden poročalo naše osrednje glasilo, češ da je bilo moč na podatke o padcu ratinga vladajoče LDS naleteti »samo v enem strankarskem časopisu« (govorec je imel v mislih verjetno časnik, če že hočemo govoriti skrbno slovensčino), ki ima težave z naklado in ki reciklira tudi odpadke, ne pomagajo nikomur. Pri čemer bi bilo pametneje, če pripadniki bivše režimske mladinske organizacije ne bi nudili oprjemalnih ploskev za polemične jezice nasprotnega pola ravno z besedo reciklaža...

Marjan Sedmak

Borzna gibanja

ZAČETEK NOVEGA OBDOBJA?

Kljub temu, da se menjalniški tečaji zopet normalizirajo in se vedno bolj približujejo stanju, ki je vladalo do lanskega poletja, ni nobenih posebnih razlogov za optimizem. Banka Slovenije je objavila podatke, da je lansko leto znašal primanjkljaj v trgovinski bilanci 163 milijonov dolarjev. Takšno stanje pomeni manjšo ponudbo tujega denarja na našem trgu in lahko pričakujemo rast podjetniških tečajev za glavne tuje valute. Težko je napovedovati, kdaj se bo to zgodilo, vendar najverjetneje kmalu, saj je prejšnji teden zelo porastel promet s kuponi blagajniških zapisov Banke Slovenije. Na dražbi je povpraševanje presegalo ponudbo, zato je cena tega finančnega instrumenta narasla. Banka Slovenije je seveda prodala vseh 800 lotov. Tudi promet na Ljubljanski borzi je poskočil in posamezne dneve presegel 20 milijonov dolarjev. Ta finančni instrument Banke Slovenije lahko kupujejo in prodajajo tudi fizične osebe, vendar je v osnovi namenjen bankam. Če zane-marimo zlorabe poleti 1994, kiso še vedno možne, lahko trdimo, da gre za bančne transakcije, ki so namenjene ravno zmanjševanju tveganja zaradi sprememb deviznih tečajev. To pot so v nevarnosti podjetniški tečaj, saj bo zmanjšana ponudba tujega denarja najprej vplivala nanje. V naslednjih tednih lahko zopet pričakujemo povečano zanimanje tako za trgovanje z dosedanjimi kot z novimi emisijami. Prav gotovo pa bi bilo dobro, če

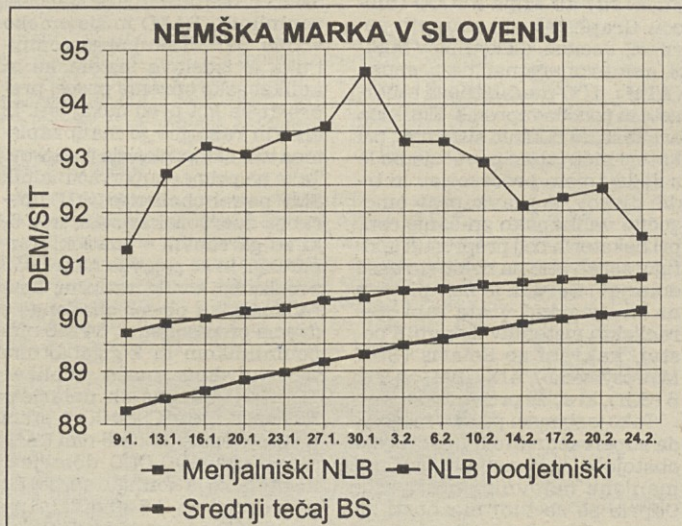
bi Banka Slovenije ponovno preverila svoj sklep, na podlagi katerega potekajo dražbe. Glede na dejstvo, da gre za finančni instrument, ki je namenjen izključno bančnemu trgu, je nesmiselno, da dovoljuje sodelovanje fizičnih oseb. Njen nadzor ni del pa bi moral poskrbeti za dosledno preprečevanje zlorab pretoka tega finančnega instrumenta s strani posameznikov. Ob eventualnem povečanju zanimanja se lahko ponovi primer »Kos«, vendar z razliko, da je insidervstvo sedaj že kaznivo dejanje. Kljub temu, da kritiki delovanja Banke Slovenije ugotavljajo, da ta institucija ne priznava svojih napak, gre opozoriti, da način prodaje postavlja posamezne investitorje (fizične osebe) v zelo neenakopraven položaj. Dražbe potekajo namreč tako, da Banka Slovenije v Uradnem listu objavi sklep o novi emisiji in napove datume, ko bodo potekale. Sodelujejo lahko le banke, ki predhodno zberejo naročila svojih komitentov. Za tovrstno javno prodajo sicer ne veljajo določila zakona o trgu vrednostnih papirjev, vendar je logično, da so tiste fizične osebe, ki so v tesnih povezavah z bankami (zaposleni bančni profesionalci), v veliki prednosti pred drugimi potencialnimi investitorji, ki pač ne berejo Uradnega lista in ne razumejo tako sofisticiranih finančnih instrumentov. Torej so v tem primeru finančni profesionalci v privilegiranem položaju v fazi prve prodaje tega kratkoročnega vrednostnega papirja. Past se skriva

tudi v pričakovanju bodočega donosa, ker so ti ljudje v ponovni prednosti, da poznajo insiderske informacije o bodočih deviznih tečajih. Trgovanje na organiziranem trgu na podlagi takšnih informacij je seveda kaznivo dejanje. Nakup v javni prodaji pa bi morala sankcionirati sama Banka Slovenije z internimi pravnimi akti. Takšne nakupe bi morala prepovedati svojim uslužbencem in njihovim ožjim družinskim članom, prav tako pa bi morala nadzirati posredovanja takšnih informacij tretjim osebam. Gre za stvar ugleda te institucije, ki si ne more ponovno dovoliti eventualnih spodrsiljav. Ali pač?

Na Skladu za razvoj so iznašli novo formulo za pokritje privatizacijske luknje. Njegova komisija za cene se je namreč odločila, da lahko

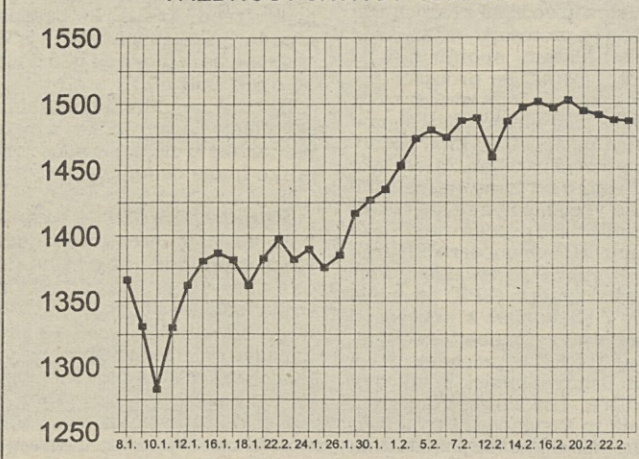
zviša ceno paketu delnic, ki ga bo PID kupila po nižji ceni od 100 odstotkov. Takšen ukrep so razglasili za zakonitega in v skladu s cilji

privatizacije, seveda pa je njegov namen zmanjšati privatizacijsko luknjo, ki znaša najmanj 130 milijard tolarjev. Ali bo stvar zako-

SLOVENSKI BORZNI INDEKS-SBI

VREDNOST 3.1.1994=1000 SIT

nita, bomo šele videli, da pa je v skladu s cilji privatizacije, pa pomeni, da je v skladu s prevladujočimi cilji dnevne politike. Če je privatizacija projekt trenutnih dnevno-političnih interesov, pa pomeni, da je v interesu vladajoče koalicije LDS-SKD. Kaj imajo skupnega takšni interesi s tržno ekonomijo, lahko le uganemo.

Problematika vzajemnih skladov popolnoma uhaja iz nadzora institucij, ki bi morale skrbeti za njihovo zakonito delovanje. Pred kratkim je agencija za trg vrednostnih papirjev podelila prvo začasno dovoljenje za njihovo upravljanje DZU Nika, rezultat pa je ravno takšen, kakršnega si niso

želeli. Vzajemni skladi, ki jih upravlja DZU Proficia-Dadas, so vedno močnejši. Že do sedaj so njihovi vzajemni skladi, posebno Herman Celjski, prednjačili z donosi. Slednji je v lanskem letu prinašal več kot 50-odstoten donos. Sedaj pa smo priča velikemu povečanju kapitala vzajemnih skladov te DZU, prejšnji mesec je narasel za 427 milijonov tolarjev. Skupna vrednost vseh slovenskih vzajemnih skladov tako znaša že skoraj 7 milijard tolarjev. Gre za tipično slovenski sindrom: tisti, ki Slovencem obljudi visok donos, uspe. Vendar se takšni Slovenci ne zavedajo, da nobeden izmed teh skladov še ne izpolnjuje niti začasnih pogojev za podelitev licence, kljub temu, da je agencija s podzakonskimi akti, nezakonito (zopet!), suspendirala zakonske določbe o kapitalskih naložbah vzajemnih skladov. Pregled kapitalskih naložb vzajemnih skladov pa kaže, da tudi DZU Nika največje deleže zbranega kapitala investira v vrednostne papirje, kjer ima prevladujoč vpliv Branko Sušterič s svojo družino. Slovenci pa jim nosijo svoj denar tako, kot so ga nosili v različne catch the cash in podobne pridobitve tržne ekonomije. Pri problematiki vzajemnih skladov je potrebno razumeti, da trenutno pomenijo praktično edini stik trga vrednostnih papirjev z drobnimi investitorji, zato je njihova pomembnost izredna. Vse pa kaže, da bo prej ali slej, tudi po krivdi agencije za trg vrednostnih papirjev, tudi ta stik padel. Ljudje sicer hitro nasedejo, ko pa se začutijo prevarane je skoraj nemogoče vzpostaviti ponovno zaupanje.

B. Krznar

Superračunalništvo (2)

POVEZOVANJE SVETOV

Potem ko je danes že legendarni Seymour Cray na začetku šestdesetih let projektiral prvi superračunalnik CDC 1604, v naslednjih letih še CDC 6600 in 7600, nato pa ustanovil svoje podjetje Cray Research in leta 1976 razvil Cray-1, so zelo zmogljivi stroji postali dokaj razširjeni po svetu. Cray-1 in njegovemu nasledniku Cray-2 so hitro sledili novi in novi superračunalniki korporacij IBM, Intel, Silicon Graphics in drugih družb, ki so bili čedalje močnejši in čedalje cenejši.

Prvi superračunalniki podjetja Cray Research so pokazali, da so sposobni razreševati tudi najbolj zapletene znanstvene in inženirske probleme, pri katerih uporabljamo preračunavanja s t.i. premično vejico - recimo, pri načrtovanju vesoljskih plovil in poletov, pri raziskavah na področju fizike osnovnih delcev in na drugih področjih naravoslovja. Vendar se je že kmalu pokazalo, da tudi banka lahko s superračunalnikom Cray v krajšem času obdela več finančnih transakcij, podobno kot kaka jeklarja lahko poveča trajnost in kakovost svojih izdelkov s strojem convex, ali kako telekomunikacijsko podjetje hitreje razpošlje na tisoče računov s pomočjo superračunalnika IBM.

Čeprav je kar nekaj družb, ki so se poskušale uveljaviti na področju superračunalnikov, propadlo - neslavni pogank Cray Computer je izšel iz slavnega podjetja Cray Research, Kendall Square in Thinking Machines -, je industrija teh močnih strojev vseeno preživela. Seveda današnji superračunalniki nimajo kaj dosti skupnega z napravami S. Crayja in njegovim "arhetipskim strojem", katerega razpoznavno znamenje je bila značilna oblika "klopi z naslonjalom". Današnji superračunalniki so namreč mnogo manjši in preprostejši od prejšnjih, saj po svoji zunanosti spominjajo na močnejše večprocesorske strežnike, četudi so praviloma mnogo bolj zmogljivi in hitrejši, obenem pa tudi nekajkrat cenejši od svojih starejših prednikov.

Po podatkih univerze v Mannheimu po svetu deluje skupaj vsaj 500 superračunalnikov, od katerih jih je več kot polovica v Združenih državah Amerike, nekaj manj kot 30 odstotkov po najbolj razvitih državah Evrope, približno 13 odstotkov na Japonskem, preostali - manj kot trije odstotki - pa so nameščeni po drugih državah. V Sloveniji delujeta dva manjša superračunalnika: prvi na Inštitutu Jožef Stefan, drugi pa na Univerzi v Mariboru, kjer so ga pred dvema letoma kupili pri korporaciji Convex Computer. Nemški mesečnik PC Welt navaja podatke, da je največ superračunalnikov izdelalo podjetje Cray Research (približno sto ali 24 odstotkov) in korporacija Silicon Graphics (celo 26 odstotkov), sledi pa jima IBM (s približno sedemdesetimi stroji ali 14 odstotki) ter Intel (8,5 odstotka), Thinking Machines Corp. in Fujitsu (po 7,5 odstotka) in NEC (4 odstotke svetovne proizvodnje). Po deset superračunalnikov so izdelali pri Hitachiju in Parsytec (po 2 odstotka), KSR-ju in Melku (1,9 oziroma 1,4 odstotka), medtem ko sta jih po nekaj napravila tudi Digital Equipment Corp. (0,7 odstotka) in Convex (nekaj manj kot 0,5 odstotka).

Večprocesorski sistemi

Superračunalniki, ki jih je bilo mogoče kupiti za pet do sedemdeset milijonov dolarjev, seveda niso mogli dolgo ostati idealno sredstvo pri reševanju velikih znanstvenih, vojaških, inženirskih ali poslovnih nalog. Hkrati s hitrim razvojem osebnih računalnikov, izboljšavami njihove sistemske in aplikativne programske opreme, so bile maloštevilne korporacije, ki razvijajo superračunalnike, prisiljene poiskati nove smeri razvoja. Ali preprosto po-

vedano, naravnost fantastično visokih cen teh strojev ni bilo mogoče več utemeljevati, ko jim je začela pretiti nevarnost, da jih bodo že čez nekaj let po svojih zmogljivostih prehiteli manjši in nelizmerno cenejši večprocesorski sistemi.

Razmeroma draga specializirana programska oprema je še bolj poudarjala problem ekonomičnosti prvih superračunalnikov. Zato so se družbe začele čedalje bolj posluževati nekaterih hardverskih komponent delovnih postaj - kot so na primer: power2 (IBM), PA-RISC 7200 (Hewlett-

Simetrična paralelna obdelava: Power challenge korporacije SGI (levo je strežnik challenge)

Masivna paralelna obdelava: SP2 sistem družbe IBM

Packard) ali Mips R8000 (Silicon Graphics) - in skupnih periferij, recimo, disketnikov SCSI-2, asinhrona načina prenosa (ATM), 100-megabitnega ethernet-a in podobne opreme. Skalarna arhitektura takšnih sistemov, pri kateri moč lahko povečujemo le z dodajanjem procesorjev in tridih diskov, je pravzaprav omogočila velikansko znižanje cen, pri katerih bolj preprostih konfiguracijah celo na nekaj sto tisoč dolarjev. Seveda je nov pristop na široko odprl vrata rabi operacijskih sistemov delovnih postaj, kakršni so Solaris (Sun Microsystems), AIX (IBM) ali Irix 6 (SGI), ki so že precej razširjeni.

Tako je obenem postalo mogoče, da superračunalniki uporabljajo obstoječe aplikacije, sicer namenjene delovnim postajam. Odprle so se tudi možnosti za povezovanje delovnih postaj s superračunalniki, pri katerih kot terminali izvršujejo posamezne operacije pripravljalnih del. Zaradi nove arhitekture, širokih možnosti uporabe standardnih delov strojne in programske opreme, še posebej pa zaradi dostopnejših cen, postajajo superračunalniki čedalje bolj priljubljeni. Danes jih lahko srečamo v bankah, verigah veleblagovnic, naftnih korporacijah, tovarnah avtomobilov in drugje, kjer so se pokazali za rentabilne naložbe. Večprocesorski superračunalniki so zasnovani na paralelni obdelavi (parallel processing), pri kateri vsak procesor obdeluje svoj del programa, vsi skupaj pa izmenjujejo podatke s svojo okolico.

Paralelna obdelava

Kot simetrične večobdelave (symmetric multiprocessing -

SMP) procesorji uporabljajo isti pomnilnik (RAM) in sistemsko vodilo. Zaradi skupnega pomnilnika je izdelava sistemske in aplikacijske opreme precej preprostejša kot pred nekaj leti. Iz enakih razlogov je manj zapletena tudi sinhronizacija podatkov. Tako na primer superračunalnik SMP power challenge (SGI) uporablja operacijski sistem Irix 6, ki so ga razvili v matični korporaciji, in se pojavlja na tržišču z različnimi konfiguracijami. Cena računalnika power challenge z dvema procesorjema, 64 MB-nim pomnilnikom in 2-gigabajtnim trdim diskom znaša približno 103.000 ameriških dolarjev. Močnejši Cray C86400 z enim procesorjem in 512 MB-nim RAM-om stane 400.000 dolarjev, medtem ko je konfiguracija s 64 procesorji in 16-gigabajtnim pomnilnikom vredna dobre 4 milijone.

Pri masivni paralelni obdelavi (massive parallel processing - MPP) se proizvajalci izmikajo ozkemu grlu povezave med pomnilnikom in vodilom z razdelitvijo RAM-a na procesorje, zaradi česar takšni sistemi spominjajo na mrežo. Če naj se procesor poveže s pomnilnikom izven svojega RAM-a, mora uporabljati shemo pošiljanja sporočil, ki je podobna mrežnim paketom. Zaradi take arhitekture superračunalniki MPP lahko vsebujejo po nekaj sto ali celo več tisoč procesorjev. Tako recimo IBM-ov superračunalnik (MPP) RS/6000 scalable power-parallel system (SP2) povezuje 2 do 512 vozlišč s procesorji power2, 64-megabajtni do 2-gigabajtni RAM in pripadajoči trdi disk. Osnovni model, ki ima dva vozlišča, 128 megabajtni pomnilnik in 2-gigabajtni trdi disk, stane 138.000 dolarjev, medtem

lett-Packardu lani odločili in kupili Convex Computer, kar napoveduje nov prodor na tem področju.

Velikani med stroji

Septembra lani je t. i. Pospešena strateška računalniška pobuda (ASCI) pri ameriškem Ministrstvu za energetiko razpisala natečaj za dodelitev 45 milijonov dolarjev za razvoj superračunalnika, ki mora opraviti milijardo operacij s premično vejico na sekundo (1 Tflops), kakršnega so namenili preučevanju procesov staranja jedrskih konic balističnih raket, ki so v tehnološkem pogledu precej zapleteni mehanizmi. Preprosto povedano, ker je tak superračunalnik tisočkrat močnejši od 1-gigabajtnih strojev, kakršne smo vsaj deloma predstavili v tem sestavku, bi lahko pričakovali, da bo tudi tisočkrat večji. Na natečaju je zmagala korporacija Intel, ki je ponudila zadovoljivo rešitev problema velikosti.

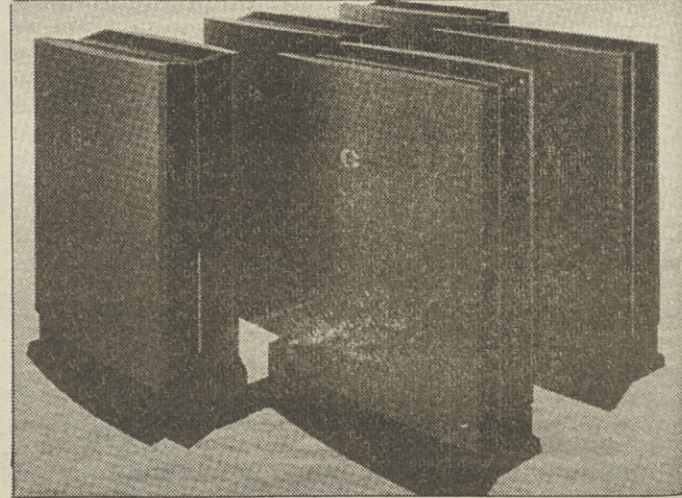
Superračunalnik vodilnega svetovnega proizvajalca procesorjev bo približno tako velik, kot so bili prvotni računalniki, torej z bazo, ki bo obsegala do 160 kvadratnih metrov - kar je seveda mnogo manj kot so spr-

(MPP), z osnovnimi elementi s po dvema procesorjema pentium pro. Vozlišča bodo pritrjena na prosoje, ki so podobne matičnim, tako da bodo lahko dodajali še druge komponente, kot so pomnilniki DRAM, vmesniki PCI in nabori čipov 82460. Različni segmenti superračunalnika Tflops bodo rabili različne operacijske sisteme. Videti je, da bodo pri Intelu sestavili najmočnejši superračunalnik doslej.

Čeprav Cray Research in Silicon Graphics uporabljata sijajne postopke, da bi izboljšala zmogljivosti arhitekture SMP, so nekatere njene slabosti takšne, da jih ne bodo mogli povsem odpraviti. Očitno ima arhitektura MPP boljše prihodnosti, ne glede na velike težave, ki jih morajo premagati pri zapisih paralelnih kod. Ta sistem namreč omogoča še druge poenostavitve in standardizacije, zlasti z uporabo čedalje večjega števila kakovostnih in cenejših komponent, s kakršnimi imajo proizvajalci dobre izkušnje iz sveta osebnih računalnikov. In narobe, izkušnje, ki so si jih pridobili v precej zaprtem svetu največjih računalnikov, superračunalnikov, bodo zagotovo pospeševale večprocesorsko arhitekturo namiznih računalnikov. Kot je videti, se svetovi

ko je za vsako dodatno 77-megaherčno vozlišče treba odšteti 51.300 ameriških dolarjev.

Glede na to, da imata obe zasnovi (SMP in MPP) poleg številnih prednosti tudi nekaj slabosti, so v zadnjem času vse bolj priljubljeni hibridi teh dveh sistemov - skalarno-paralelna obdelava (scalable parallel processing - SPP) z dvovrstno pomnilniško hierarhijo. Prvo pomnilniško vrsto tvorijo vozlišča, ki so v bistvu sistem MPP, uporablja pa ga druga vrsta z več procesorji in globalno rabo pomnilnika, torej sistem SMP. Med proizvajalci superračunalnikov SPP se posebej odlikuje korporacija Coverx Computer s svojo serijo exemplar, ki uporablja Hewlett-Packardove procesorje PA-RISC 7200 (s taktom 120 Mhz). Osnovna konfiguracija exemplarja 1200/CD 2 vsebuje dva procesorja in 128-megabajtni pomnilnik, stane pa 128.000 dolarjev. Konfiguracija exemplar 1200/XA 8 ima seveda tudi 8 procesorjev in 256 megabajtov RAM-a, zanjo pa je treba odšteti kar 350.000 dolarjev. Vsak dodatni procesor stane 108.000 dolarjev. Zaradi uspešnega sodelovanja od leta 1992 naprej so se pri Hew-

Skalarno-paralelna obdelava: Povezani sklop nekaj superračunalnikov exemplar 1200/CD

va predvidevali, obenem pa bo tudi neprimerljivo močnejši. Pri Intelu predvidevajo, da bodo vanj vgradili 9.000 svojih najnovejših pentium pro procesorjev in skupno električno jakost 400 kilovatov. Osnovna arhitektura je t. i. masivna paralelna obdelava

superračunalnikov in osebnih računalnikov vendarle zelo hitro približujejo, srečujejo in končno tudi stapljajo. Prihodnost nam bo torej namesto klasičnih superračunalnikov prinesla samo bolj zapletene in dražje večprocesorske sisteme.

Esad Jakupović

Na kratko

Zakon proti nasilju - Čez dve leti bodo morali imeti vsi televizijski sprejemniki, ki bodo naprodaj v Združenih državah Amerike, vgrajen tako imenovani V-čip, s pomočjo katerega bodo starši lahko otrokom onemogočili spremljanje nasilnih oddaj in filmov.

Zakon o telekomunikacijah, ki so ga v kongresu sprejeli v začetku meseca in ga je podprl tudi predsednik Clinton, predvideva ustanovitev svetovnega odbora, katerega naloga bo klasifikacija oddaj glede na nasilnost vsebine. Televizijske hiše bodo oceno posamezne oddaje zakodirale v signal, starši pa bodo na svojem sprejemniku nastavili na za svoje otroke še sprejemljivo raven nasilnosti. Učinkovitost sistema pa je odvisna od televizijskih hiš, ki jih zakon ne obvezuje k sodelovanju.

Po novem zakonu je kaznivo tudi razpošiljanje nedostojnih besedil ali slik po računalniških mrežah, vendar komercialne mreže niso odgovorne za to, ali bodo zakon zares spoštovali tudi naročniki storitev.

Škodljivi rakuni - Rakuni povzročajo v enem najlepših nemških naravnih parkov toliko škode, da se v upravi že pripravljajo na lov na progaste ameriške živalce. Te so že močno ogrozile mnoge ptičje vrste v parku Maerksche Schweiz, ki je zelo priljubljen pri prebivalcih 60 kilometrov oddaljenega Berlina.

Rakuni so se po Nemčiji razširili med drugo svetovno vojno, ko je med bombardiranjem iz neke farme pobegnilo 23 živali, ki so jih tamkaj gojili zaradi krzna. Po besedah upravnika Gerharda Gruetzmacherja jih je v naravnem parku Maerksche Schweiz od 500 do 1000, v vsej Nemčiji pa okoli 100.000.

Rakuni se v Nemčiji izjemno hitro množijo, saj nimajo naravnih sovražnikov. Prenašajo tudi parazitske črvičke - nosilce bolezni, zaradi katere lahko ljudje oslepijo.

Rockerji se držijo pravil - Množica obiskovalcev rock koncertov se morda res zdi le masa razposajenih in razgretih teles, ki pa ima vendar tudi svoje zakonitosti in celo nekakšno urejenost. Do spoznanja, da obnašanje množice ni docela kaotično, so se s skupnimi moči dokopali raziskovalci z Univerze v Warwicku, uprava londonskega stadiona Wembley ter strokovnjaki za varnost.

Keith Still z Univerze v Warwicku se je pred časom ukvarjal z modeliranjem vedenja majh-

nih skupin ljudi med begom iz gorečih stavb. Ko pa je opazil, da je na videoposnetkih gibanja ljudi v gneči mogoče razločiti nekakšne vzorce, je začel preučevati tudi večje skupine. Ščasoma mu je uspelo obnašanje večstotisočglave množice opisati le z nekaj pravili, s katerimi si je mogoče pomagati pri načrtovanju varnosti na prireditvah.

Njegov model se je izkazal pri napovedovanju časa, ki ga je 20.000 obiskovalcev koncerta rock skupine Bon Jovi potrebovalo za zapustitev stadiona. Still je s sodelavci ustanovil majhno podjetje, ki bo organizatorjem svetovalo pri urejanju izhodov, da bi ljudje lahko kar najhitreje prišli s kraja dogodka.

Velika iskra - Pred mesecem dni je amaterski japonski astronom Yuji Hyakutake odkril komet, ki bo morda najsvetlejši, kar ga je bilo v preteklih dvajsetih letih mogoče videti z Zemlje. Ko bo konec marca v oddaljenosti 16 milijonov kilometrov letel mimo Zemlje, bi utegnili biti po mnenju strokovnjakov tako svetel kot Saturn. S severne poloble bo komet z imenom C/1996 Hyakutake mogoče videti najbolje. Zadnjo repatico, ki ga je po svetlosti prekašala, smo z Zemlje videli leta 1976.

Svetlost kometov je zelo nevhvaležno napovedovati. Prva poročila o svetlosti C/1996 Hyakutake so močno razlikujejo. Prihodnje leto pričakujemo komet Halle-Bopp, ki naj bi zasenčil celo najsvetlejšo zvezdo neba, Sirius.

Rubbiov jedrski načrt - Italijanski ekolog nasprotujejo načrtovanemu razvoju nove vrste jedrskega reaktorja, ki jo je predlagal Nobelov nagrajenec, fizik Carlo Rubbia. Reaktor bi služil predelavi torija v uran, odlikoval pa naj bi se po tem, da med razpadnimi produkti ne bi bilo plutonija.

Napravo nameravajo zgraditi v bližini tržaškega sinhrotrona Elettra, ki ga vodi prav Rubbia. Italijansko ministrstvo za znanost se o reaktorju že pogovarja z lokalnimi oblastmi. Naravovarstveniki pa so v parlamentu opozorili na neusklajenost predvidenega projekta z rezultatom državnega referenduma, s katerim so se naši sosede leta 1987 izrekli proti jedrski energiji. Drugi kritiki menijo, da bi bilo denar za raziskavo izvedljivosti in preskušanje sestavnih delov (32 milijard lir) in samo gradnjo reaktorja (okoli 400 milijard lir) bolje nameniti za razvoj obnovljivih energijskih virov in okolju prijaznih tehnologij.

(Pripravil Primož Ziherl)

France Trebčan:

»Ločitev duhov« na Slovenskem (7)

MAHNIČEVH DVANAJST VEČEROV

Pogovor med doktorjem Junijem in Mirkom • Odmev »ločitve duhov« v dolini • Tudi tam nastajata dva tabora

Dr. Anton Mahnič, ki je bil v letih 1881-1896 profesor bogoslovja v Gorici, nato pa škof na otoku Krku, je leta 1884 napisal kritično razpravo z naslovom Dvanajst večerov, ki je v nadaljevanjih izhajala v Slovenscu. Izbral si je obliko spisov kot privlačno, razgibano obliko pogovora med doktorjem Junijem in mladim prijateljem Mirkom. Večer za večerom se dobivata in se pogovarjata predvsem o pojmovanju lepega oziroma umetnosti v luči dogmatično razumljenih katoliških načel. Z njimi je po besedah Ivana Hribarja začel »vabiti duhovščino, naj se zbira v posebne organizacije, v katerih bode brala čistost katoliške vere. Učil jo je, naj ne veruje v odkritosrčnost posvetne inteligence, češ da je vsak posvetačen inteligent, ako količkaj misli s svojo glavo, sovražnik vere in cerkve«.

Pogovor se začne z Mirkovo željo, naj mu doktor Junij pripoveduje o vtisih iz večnega mesta, od koder se je pred kratkim vrnil.

Doktor Junij izrazi svoje navdušenje nad tem, kar je videl v Rimu, z besedami: »O Mirko, tam, v kraljevstvu večnih vzorov, kjer se resnica z lepoto družijo v večno zvezo... In kam po svetu bi šel iskati njenega sledu, ako ne v Rim? Kjer vsaka cesta, kjer vsaka ulica, vsak kamen spominja popotnika na starodavno slavo. Da, po pravici imenujemo Rim večno mesto!«

Lepota večnega mesta pride še posebno do izraza v primerjavi z ubornostjo domovine:

»Kako uboge domovine

sinovi smo mi. Kje so njeni zakladi, njeno bogastvo, kje njena mesta in gradovi? O ta domovina, katero imenujemo svojo, okradena je, oropana do golega, in ne hrani nam drugega kakor grobove naših pradedov, slavno padlih za vero in dom!«

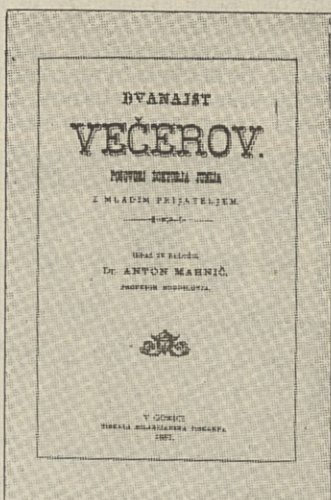
Doktor Junij odkrito pove, da je šel v Rim iskati »umotvorov«, ki jih v domovini ni mogoče najti. Nato nadaljuje:

»Koliko novih reči so iznašli v našem veku, izumili novih znanosti, preustrojili narodne vstave (ustave, op. pisca), uvedli v socialno življenje toliko pred nepoznanjih naprav. Kdor nima tedaj trdnih načel in lastnega prepričanja, kako bo mogel vse to razsoditi in ocenjevati?«

Nato preide h kritiki zdravega realizma v sodobni filozofiji na Slovenskem in v svetu sploh:

»V moderni filozofiji smo zapustili edino varno pot zdravega realizma, ki se opira na objektivno resnico reči in smo se vrgli v naročje onemu skepticizmu, ki samovoljno razruši vse objektivno, in nam zapre pot do spoznanja večno stalnih principov. Ta skepticizem priznava absolutni dvom... To se godi večidel zato, ker ni nikdar poskusil samostojno misliti, vedno se je navezal le tega, kar sta mu učitelj ali knjiga predstavila: po tem mehaničnem učenju izuri se le spomin, a miselna moč otrpne in zaspi... Imamo očitne in trdne aksijome, katerih nikdo ne more tajiti!...«

Doktor Junij in Mirko se veliko pogovarjata o umetnosti in njenih načelih, po katerih je treba soditi vsak umotvor. »Tudi v estetiki je

Dvanajst večerov: Pogovori doktorja Junija z mladim Mirkom.

že dosti dognanih resnic,» pove doktor Junij znanja in širokih razgledov željnemu Mirku. »Lepota se ne nahaja samo v telesnostih, ampak v čistih duhovih... Najpopolnejša lepota je v navpičnem bitju...«

Mahnič najlepše ponazori svoj pogled na lepoto, ko reče, da se lepota v umetnosti poniža v čutni obliki do čutnega človeka, potem pa mika in vabi njegovo dušo iz nizke čutnosti v idealne višine, v kraljevstvo duhov... »Tudi umetnost ima svojo čutno stran, po kateri jo imenujejo čutno stran, a tudi idealno, po kateri jo pojmuje duša...«

Ko govorita o slovenskih pesnikih, doktorja Junija popade sveta jeza:

»Naši umetniki? Ubogi v idejah... Vse je tako svitlo, a globoko žaljen nraštveni čut...«

»Bog vari, da bi vas slišali naši pesniki,« pripomni Mirko, ko sliši, kako dok-

Dr. Anton Mahnič, avtor Dvanajstih večerov in urednik Rimskega katolika.

tor Junij slabo sodi o slovenskih umetnikih.

Doktor Junij je pripravljen na ostre ugovore: »Potreben je možak, ki bi pogumno in neustrašno začel pometati med Slovenci, da bi iztrebil smetljaj, katerega toliko imamo! Prav to bi želel. In da bi imel trobento veliko veliko, zatrobil bi, da bi se slišalo po vsem Slovenskem. Oj vi, ki niste poklicani, vrzite liro

V kratkem bo izšla knjiga Franceta Trebčana, ki ima za zdaj še delovni naslov - »Ločitev duhov« na Slovenskem (ali tudi od pameti). Zanimiva bo predvsem za preproste ljudi, ki se pogosto vprašujejo: »Od kod spet toliko sovraštva med nami? Nam je res na kožo zapisano, da se moramo gristi med sabo, drug na drugega pljuvati, drug drugega kopati jama? Pri tem pogosto ne pomislijo, da se nadaljuje stara slovenska navada »ločitve duhov« ali ločitve od pameti. Prav o tem govore zgodbe v tej knjigi. Nobena ni izmišljena, vse so izbrskane iz porumenelih strani časnikov, avtorjeva je le izbira in način predstavitve.

Avtor vpleta v kroniko dogodkov od leta 1848 do leta 1941 usodo Medvedove družine skozi več rodov; ne zaradi leposlovnih ambicij, temveč da bi z njimi povezoval resnične dogodke. S tedanjim jezikom, njegovo barvo in mikom je ohranjeno tudi nekaj patine tedanjega časa.

Objavljamo nekaj samostojnih, iz celote iztrganih odlomkov iz prve polovice knjige.

v ogenj in primite raj za drevo ali matiko, ktera boljše pristaja Vaši okorni roki!«

O dr. Francetu Prešernu, »od usode oslepljenemu ptiču«, je doktor Junij sodil takole:

»Velik nam je Preširen in občudovanja vreden, pa še mnogi več bi bil, naj bi bil čistejšega mišljenja in naj bi ne bil te velikosti omadeževal s pregrešno strastjo... Preširen nam v zlati umeteljno izdelani posodi podaja strup pregrešne strasti. Oblika je tako dovršena in čarobna, da ušesom doni kakor nebeška harmonija, ampak...«

Mahnič takoj doda, da zaradi tega Prešerna ni treba obsojati, temveč ga je treba pomilovati in prositi: »Bodi mu Bog milostljiv!«

O Simonu Gregorčiču: »Pesnik zidar, ki iz mrtvih kamnov zida hišo...«

V njegovi pesmi Človeka nikar je videl sledove bogotajstva. Najbolj je motila njegova želja, naj stvarnik po smrti iz njegovega prahu raje ustvari cvetlico ali pevko ptico, kot pa da bi ustvaril človeka.

O Josipu Stritarju:

»Pobja krščanska načela, spodkopuje slovenskemu

narodu vero, ktere se zvesto drži že tisoč let.«

Ko je Mirko zdeklamiral eno od Stritarjevih pesmi, je doktor Junij vzkliknil:

»Dovolj, dovolj, bole me ušesa. Znano mi je, imam jo še zdaj v želodci... O Bog nas vari takih pesnikov! In takih pesni!«

Očetu Martinu, kije bil klub starosti še kar pri močeh, je znanec povedal, da je pesnik Simon Gregorčič zelo prizadet zaradi uničujočih Mahničevih kritik. Ni kot Stritar, ki je v polemiki z Mahničem pokazal čudovit pogum. Odlučno je zavrnil obtožbo, češ da se javno roga krščanstvu.

»Pojem, kakor mi je drago,« je pisal Gregorčič svojim prijateljem. »Zdaj sem popolnoma osamljen, zapuščen in zavržen... Moj župnik ne spregovori z mano že mesec dni... Za god sem mu voščil, a je ostal gluhi in nem...«

Pri Pestotnikovih, kot so se pisali sosed, se niso strinjali z bodicami, ki so v kavarniških pogovorih letele na Mahničev račun. »Ne vem, zakaj kot ose neprestano pikate profesorja,« je posmehljivo rekel starejši Pavle. »Če se res bojujete za svobodo in omiko, potem boste morali tudi njemu dovoliti, da ima svoje mnenje. Gre za polemiko...«

»Če bi ostalo samo pri polemiki,« ga je Marko strogo pogledal; njegovo lice je mahoma dobilo jezen izraz. »Ampak Mahničeva žradikalna katoliška miselnost, ki se je v začetku omejevala na spise v Slovenscu, je z leti kot iskra s prižnice preskočila na javne shode, od tam pa nazaj na prižnice in v spovednice...«

(Dalje prihodnjič)

avto

PANORAMA

Od ideje do ceste

Želja vsakega proizvajalca je izdelati čim cenejši, vendar kljub temu dovolj konkurenčen avtomobil, tako po obliki kot po tehničnih zahtevah. Od ideje do ceste je potrebnih kar 260 tednov, česar večina ljudi ne ve.

Potem ko center za raziskavo tržišča ugotovi, da bi bilo modro izdelati nov model in z njim zamenjati starega, se določijo osnovni parametri bodoče nove zasnove. Ko vodstvo uvedbo novosti potrdi, se delo začne pri razvojniki avtomobilske tovarne.

Da ti določijo tehnično-tehnološke in oblikovalske elemente nove zasnove traja skoraj leto dni. po 72 tednih je definirana celotna podoba novega modela, opredeljene so motorne različice, elementi varnosti in ekološki ter postavljeni kriteriji za proizvodnjo.

Ko razvojniki dokončajo načrte, gre do ti v izvedbeni razvojni oddelki. Ta v 148 tednih izdelava osnovno različico in potrebna orodja za prvo predserijo. V 202 tednu so izdelana vsa orodja in pripravljeni načrti za serijsko proizvodnjo. Mimogrede: do tega trenutka za povprečni avtomobil porabijo borih milijon ameriških dolarjev. V 220. tednu kontrolorji preverijo tehnološke postopke in odpravijo morebitne napake v proizvodnji. Šele po dokončni preverbi vseh elementov proizvodnje center za oceno kvalitete da soglasje za start.

V 255. tednu se na proizvodnih trakovih pojavi prvo vozilo, namenjeno tržišču. Ko avtomobil nato prestane vse testne raziskave, steče v 260. tednu njegova proizvodnja.

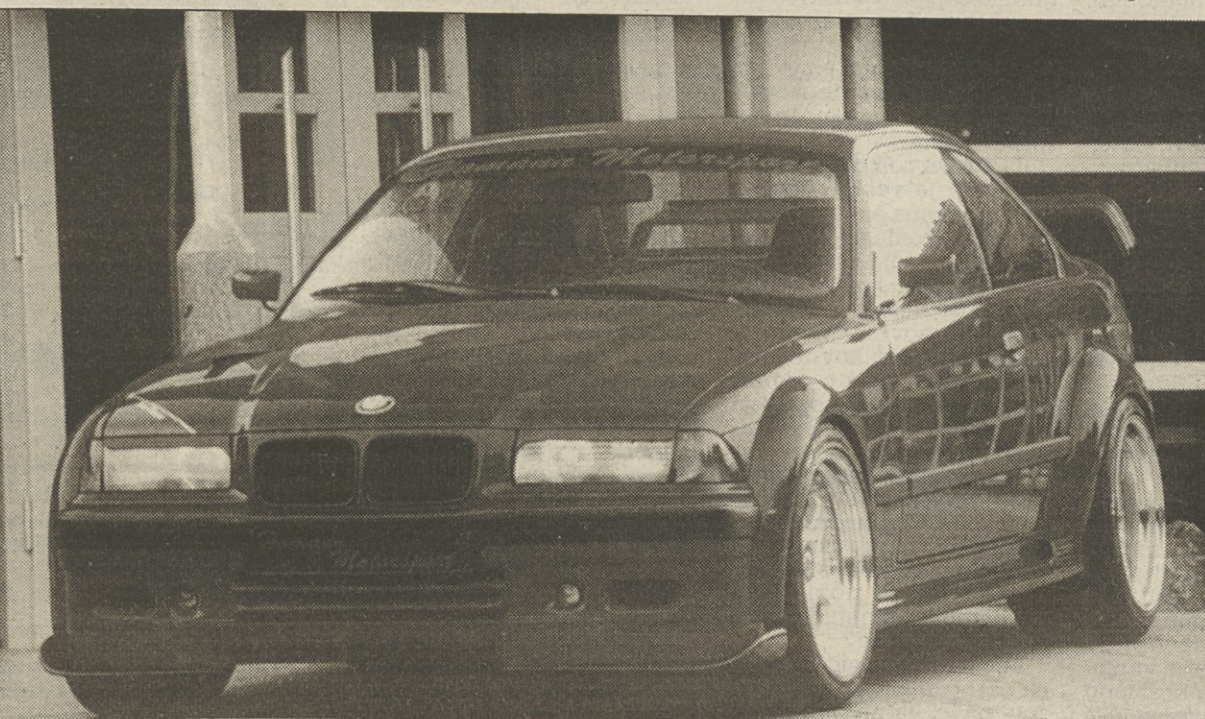
Navedeno prav gotovo ne velja za vse avtomobile, je

pa to nekakšno pravilo, ki ga proizvajalci upoštevajo. Opisani postopek od ideje za novi model do njegove postavitve na cesto velja za novi saxo francoskega avtomobilskega velikanu Citroen.

Dodatek, ki polepša vaš avtomobil

Če se ste odločili za BMW serijo 3 in bi želeli postati nekaj posebnega, nič lažjega. Imeti morate le dodatnih 7.980 DEM in kar pri nekaj specializiranih nemških servisih bodo lahko iz vaše trojke naredili pravi dirkalni avtomobil.

To pa ni prav modra poteza, saj vas posebnost vašega avtomobila skupaj z njegovo osnovno ceno stane kar 50.000 DEM.

Res, da ni modro »razmetavati« za posebni videz avtomobila, ampak s takšnim boste nekaj posebnega!

NA KRATKO

Najvišja ocena

Saab odlikuje varnost pri naletu, majhna poraba in majhni stroški. Saab je v znanem ameriškem časopisu Car book zmagal z oceno deset v svojem razredu med avtomobili v letu 1995. K nam prihaja letos kot novost prek novega zastopnika IMELDE 8000.

Novo ime

Pravzaprav ne gre za novo ime, ampak za spremembo tipografije švedske tovarne Volvo, ki velja za zakrknjenega tradicionalista. Zaradi konkurence in prepričevanja svojih oblikovalcev se je odločila spremeniti tipografijo napisov. Dvomimo, da bodo s tem povečali prodajo; res pa je, da bo novo ime zbudilo vsaj pri medijih pozornost in s tem reklamo brez plačila.

Novosti v letu 1996

mesec marec

ALFA ROMEO	x
AUDI	A6 TDI V6 S 8
BMW	x
CHRYSLER	x
CITROEN	x
DAEWOO	x
DAIHATSU	x
FERRARI	x
FIAT	x
FORD	x
MARUTI	x
HONDA	Civic Coupe
HYUNDAI	x
JAGUAR	x
KIA	Sephia Leo
LADA	x
LANCIA	x
MAZDA	121
MERCEDES-BENZ	C-Kombi E-Kombi Lancer, Colt
MITSUBISHI	x
NISSAN	x
OPEL	x
PEUGEOT	x
PORSCHE	x
RENAULT	x
ROVER	600 (F) 800 (F)
SAAB	900 Aero
SEAT	Cordoba SX
SUBARU	x
SUZUKI	X-90
ŠKODA	x
TOYOTA	Paseo Starlet
VOLKSWAGEN	Polo 100 Golf TDI 110 PS Passat TDI 110 PS
VOLVO	F4, S4

Legenda: x ni novega avtomobila.

Pripravi: J. Temlin

PANORAMA

Država je gotovo bolj nevarna, če je javno ne vodi ljudstvo, ampak je v oblasti političnih sil, ki niso razpoznavne ali razumljive. Zato mora dober politični sistem izpolnjevati dve zahtevi: proizvajati mora vlade, ki hranijo srečo ljudi s sredstvi civilne družbe, strukturirane z zakoni in svobodno tržno menjavo, ter te državljane varovati pred grabežljivostjo oblasti. Če teh dveh zahtev ne izpolnjuje, nastopi potreba po striktnem omejevanju moči oblasti, predvsem vlade. In zunanje manifestacije tega omejevanja moči so lahko tudi razprave državljanov, prelite v peticije, stavke, kritične prispevke v javnih medijih, razna zborovanja in demonstracije. Te manifestativne oblike se niso in se ne bodo nikoli končale s krvavo državljansko vojno. Nasprotno, glavni razlog za državljanske neredi, če do teh pride, so grabežljive vlade.

Zato je prej opredeljeni despotizem - žejo po neomejeni oblasti - možno ukrotiti poleg volitev še posebej s svobodnim in uspešnim izražanjem volje volivcev prej opisane načine. Le periodične volitve brez trajne svobode izražanja stališč državljanov namreč bolj spominjajo na farmo, kjer so »ovčarski psi zaprti osem mesecev na leto, ovce pa so ta čas prepuščene v varstvo volkovom«.

Zato bom v današnjem eseju navedel nekaj razlogov, ki po mojem mnenju tudi v Sloveniji opozarjajo na razraščajoči se despotizem in nimajo nikakršne neposredne zveze s tako razvpito demokracijo. Še več. Gre za razloge, ki dušijo to demokracijo, čeprav so njihovi glavni protagonisti največkrat najbolj »zakleti« demokraci.

Tako smo na primer v zadnjem času večkrat slišali iz ust prvih mož slovenske politike in oblasti, da so nekateri dogodki v Sloveniji skregani s pravo demokracijo. Spomnimo se na primer Drnovškovega žuganja s prstom ob upokojenjskih demonstracijah in napovedanih štrajkih delavcev. Ali pa Kučanovega žuganja z nestrpnostjo vsem tistim, ki so si javno upali povedati svoje stališče v zvezi s stroški papeževega obiska. V obeh primerih gre za klasično zaviranje pretoka mnenj in stališč preko javnosti. Vsako mnenje, ki ga vlada ali država ali pa njeni najbolj izpostavljeni oblastniki poskušajo utišati, ker je baje napačno, se namreč lahko izkaže za pravilno, v smislu, da lahko ustreza dejstvu in prenese močne protiangumente o teh dejstvih. Tisti, ki si drznejo cenzurirati potencialno pravilna mnenja, s tem seveda zanikajo njihovo resnico. Toda na ta način neupravičeno razglasa, da je njihova gotovost enaka absolutni gotovosti. Predpostavljajo, da so njihovi pogledi na svet resnični, dejansko pa navadno izražajo lastno partikularno stališče v mejah stranke, cerkve ali določenega družbenega razreda. Prilastiti si nezmotljivost pomeni zatirati mo-

rebitno resnico; pomeni odločiti o resnici mnenja namesto drugih, ne da bi jim omogočili poslušati ali preudariti protiangumente.

Ali povedano drugače: Eno od načel despotičnega načina vladanja je obdržati ljudi v nevednosti o dogodkih v njihovem okolju. In v teh dveh primerih gre prav za to. Kajti država in njihova podaljšana roka - nastavljeni upravitelji v podjetjih -, ko grozi stavkajočim, da vsak izgubljeni delovni dan pomeni toliko in toliko materialne škode za podjetje, posledice katere bodo nosili sami, pomeni lahko le prikrivanje prave resnice, ki je pripeljala do stavke. Saj na drugi strani pri tem nič ne reče o tem, koliko škode so do stavke povzročile zmotne poslovne odločitve ali še kakšna druga zakonsko bolj vprašljiva početja prav te iste države in njene vlade in teh istih ljudi, ki se ob stavkah »politično zgražajo«. In ker gre v primeru razmer na Slovenskem še za specifične razmere (proces lastninjenja, denacionalizacija in še kaj), ko je na delu neverjetna »posobnost« kratkohladičnikov z liberalnimi in konservativnimi sposobnostmi, ki iz dneva v dan bogatijo in si grabijo kapital, ki so ga v preteklih desetletjih ustvarili danes eksistenčno ogroženi delavci in mnogi nezaposleni, je

mokratično sposobnih« elit, ki jih taista država brani.

Zato so takšni dogodki, kot so stavke, demonstracije študentov in upokojencev ter podobno, le nasprotovanje tajni in vsiljivi aroganci demokratičnih pravil igre oblastnikov. Če bi vlada in njene institucije zares bile na strani državljanov, bi te dogodke jemala kot potrpežljivo raziskovanje in

ZDAJ PA JEZIK ZA ZOBE IN UBOGAJTE ME!

razgaljanje politične in gospodarske korupcije, napačnega vodenja in upravljanja. Preprosto bi oblastniki lahko došli, da se stvari navezujejo na staro maksimo ameriških »brskalcev po gnoju«. In bodimo odkriti, premnogo primerov je pri nas, ko delavci zaradi prej omenjenega »gnoja« ostanejo praznih rok in prepuščeni na milost in nemilost lastni usodi.

Isto velja za prej omenjeno »karanje« glede porabe sredstev proračuna za papežev obisk. Kajti kritikom oblast sama daje argumente za napad nanjo (minister Šter je javno izjavil, da je namenjena poraba sredstev stroga tajnost), ko promovira tajnost porabe teh sredstev lahko pomeni le osebno izkaznico vlade za njeno slabo vladanje. Gre le še za eno prezentacijo slabe slike skrivnostne in obla- stne vlade. In ne samo to. Pri tej javni polemiki gre še za en paradoks. Slučajno ali pa zato, ker se je končalo koledarsko leto, se vlada v tem času hvali z iztržkom v lanske turistične sezone. Če smo pozorno spremljali stolpce časopisov, ki so bili polni samohvale o prisluzeni milijardi dolarjev iz turistične sezone, in na drugi strani (včasih celo v stolpcu na isti strani) prebrali, da bo samo iz proračuna potrebno nameniti nekaj več kot milijardo dolarjev (tu seve-

da niso všteti še številni prispevki, ki bodo ali so že šli iz nekaterih občinskih proračunov, kot npr. tistih nekaj manj kot sto milijonov, ki jih je mestni svet Ljubljane namenil za obnovo fasade sv. Stanislava na račun papeževega obiska) za obisk papeža v Sloveniji, so stvari še mnogo bolj prozaične. Ali drugače povedano: nekaj pri finančnih zmoglostih in transakcijah v tej državi »ne štima«. Primerjava celoletnega iztržka ene od pomembnih panog slovenskega gospodarstva in stroški tridnevnega papeževega obiska, ki je enaka nuli, ne govori v prid gospodarskemu razcvetu Slovenije. Da v tem kontekstu ne govorimo o opozorilnih katastrofalnih posledicah v tem istem času in ob tem istem proračunu, ki bi jih po besedah predsednika vlade Drnovška in finančnega ministra Gasparija doživela ta država ob nespremembi pokojninske zakonodaje, ko je šlo za sedem milijard dolarjev nujnega prihranka. Spomnimo se: »državne finance se bodo zrušile, država bo zašla v resne finančne težave, njeno gospodarstvo bo zares ogroženo«, in še in še je bilo velikih besed. Sedaj pa, ko nekateri bolj »šparavni« Slovenci podvomijo o smotnosti dobre milijarde za državniški obisk (ki je mimo grede res čista poraba), pa so skorajda že proglašeni za »notranje sovražnike«, ki sejejo nestrpnost in ne vem kaj še.

Skratka, očitno prihaja čas, ko je potrebno na glas reči, da pri nas v Sloveniji večina ljudi ne pristaja na demokracijo kot sistem, v katerem ljudje izberejo voditelja (in voditelje), ki nato reče: »Zdaj pa jezik za zobe in ubogajte me!« Taka nestrpnost do nestrinjanja in spopada mnenj namreč ne upošteva ključne prednosti demokracije. Ta pa je, da demokratični postopki (če obstajajo) vabijo k debati. Ustvarjajo sicer tudi nezadovoljstvo z obstoječimi razmerami in celo spravljajo državljan v bes. In nena- zadnje: demokratični postopki priznavajo, da si je v družbenem in političnem življenju neizbežno treba pomagati s salomonskimi rešitvami, ki so lahko tudi demonstracije, stavke ali pa kritično razmišljanje o stroških papeževega obiska. Odločitve, ki temu sledijo, pa so rezultat zavestnih in premišljenih primerjav med vsaj nekaj konkurenčnimi stališči. In o tem bi morala razmišljati, preden dajeta v javnost »svarilna« stališča državljanom, tudi oba slovenska predsednika - Kučan in Drnovšek. Politika diriganja je namreč lahko le tehnokratska politika.

Na koncu še nekaj. Globoko sem prepričan, da oba izbrana primera nimata nobene zveze z ideološkimi spopadi, ampak ravno nasprotno. Potrjujejo dejstvo, da je družba, ki sloni na denarju ali politični avtoriteti in v kateri ni nasprotij glede svobode izražanja in predstavljanja, družba, ki umira ali pa je že mrtva. Ti dialogi, hvala bogu dokazujejo, da Slovenija zaenkrat ni takšna.

Sultan

„Zato so takšni dogodki, kot so stavke, demonstracije študentov in upokojencev ter podobno, le nasprotovanje tajni in vsiljivi aroganci demokratičnih pravil igre oblastnikov. Če bi vlada in njene institucije zares bile na strani državljanov, bi te dogodke jemala kot potrpežljivo raziskovanje in razgaljanje politične in gospodarske korupcije, napačnega vodenja in upravljanja. Preprosto bi oblastniki lahko došli, da se stvari navezujejo na staro maksimo ameriških 'brskalcev po gnoju'.“

lahko začudenje nad takšnimi despotičnimi izjavami še večje. Dopusčam seveda tudi možnost, da gre še vedno za nesposobnost dojemanja stvarnosti, da gre pri takih »akcijah« preprosto za pogum »od spodaj«, ko so se ogoljufani in eksistenčno izmučeni delavci odločili za pohod na propad oblasti, ki jih je izdala. Da gre za družbeno skupino (ki je v veliki številni premoči), ki je prišla v neposredni spor s kopičenjem neodgovorne državne moči, prakso privilegija »de-

Humor v časopisih je nepopisno dolgočasna zadeva. Stvari se resne, nekateri bi pa radi prebirali šale. Še več: svet propada, vsak dan je vse slabše, nekateri bi se pa radi celo smejali.

Humoreska tedna. Humoriistični kotichek. Anekdota. Majhne rubrike s posebno velikimi naslovi in posebnimi črkami.

Vse samo zato, da ne bi kdo pomislil, da niso resna poročila na resnih straneh samo izmišljotina. Take iz distance. Po možnosti cinične.

Karkoli poveš ali napišeš, je smešno, če so drugi o isti stvari povedali kaj drugega. Smešen si, ali pa so smešni oni drugi.

Bolj kot so tvoja stališča redka in prepoznavna, več je verjetnosti, da bodo izvalila smeh. Kar obenem pomeni: da bodo delovala smešno.

Vsi enaki, vsi enako resni. Vsi enaki, vsi enako ne-smešni.

Že dolgo v Sloveniji več ne poznamo humorističnega časopisa. Takšni humoristični časopisi so znani iz preteklosti, ko je bila oblast vedno resna. In je vedno hotela biti tudi dostojanstvena. Tudi na videz. Zato pa je bilo kakršnokoli nasprotovanje mogoče izražati samo v obliki pikrih pripomb: v humoreskah in šalah, seveda. Opozicija je živela samo v humoreskah. Če je bila zelo huda opozicija: potem v obliki črne humorja.

V demokratičnih sistemih sta pozicija in opozicija enako resni. In tudi bralci (ali poslušalci) smo enako resni. Za zabavne oddaje je potrebno

Franček Rudolf:

Praktični fundamentalizem

HUMOR

posebej povedati, da so zabavne, drugače morda ne bi opazili. Vendar vse, kar naj bi bilo zabavno, ni zato zabavno, da bi bilo polno humorja, pač pa besedica zabavno samo opomni, da v tej oddaji, knjigi in časopisu ne bo politike.

Z drugimi besedami: politika je resna stvar. Tisto, kar pa naj bi bilo zabavno, je pa ne-politika.

V resnih državah z množico resnih medijev zavozlajo stvar neresni politiki. Neverjetna, vendar lahko prepoznavna lastnost politikov je, da kar povejo, se spremeni v destvo. Kaj v dejstvo? V čisto resnico. In ko politik druge stranke podvomi v to čisto resnico, vsaj nekaj deset odstotkov ljudi raje podvomi vase in v svoj razum, kot pa da bi podvomilo v mnenje, o katerem je bilo izrečeno popolnoma nasprotno mnenje. Z drugimi besedami: kakršno koli neumnost blagovoli politik iskotaliti v javnost, vedno se bo našel kdo, ki bo verjel vanjo. Ker vera v demokratično izvoljene politike mora biti brezmejna.

Tako pridemo do usodne razcepljenosti slovenskega prostora.

Potem ko smo se na usodno razcepljenost na dve generalni usmeritvi že navedli, pa se nam razkrije še strahotna razcepljenost na mestne in ne-mestne občine. Na državno in mestno in nemestno oblast.

Ja, vsaka politika v državi Sloveniji je resna. Vsaka oblast je resna še bolj. Vsaka stranka predlaga popolnoma resno svoje resne ljudi za uradnike, ki naj rešijo resne probleme.

In celo novinarji, ki hodijo na resne tiskovne konference in pišejo o resnih izjavah resnih ljudi, ne morejo več niti izreči, kaj šele napisati česa neresnega. Ja, samo resne povzetke resnih misli lahko naredijo.

Ni jasno, komu naj se potemtakem vsa ta resnost zdi komična. Ali celo smešna. In kdo naj jo doživlja z ironičnim posmehom in iz cinične distance?

Nevarnost vsakega stavka, pa naj bo mišljen še tako resno, pa je, da ne bo izrečen dovolj spretno. In če že do-

volj spretno, mogoče preveč zadržano, togo, mehanično, uradno, papirnatno. Vse nespretno, pa tudi skorajda vse zadržano, togo, mehanično, papirnatno pa se lahko v hipu spremeni v svoje nasprotje, mislim, v nasprotje svoje resnosti. In zveni smešno.

Bolj kot je govorica vsakdanje politike veličastna, odrešujoča in toga, več verjetnosti je, da bo izzvala posmeh.

Sloveniji je usojeno, da bo preprečevala svet, kako ni izvršila ne vem kakšnih genocidov nad svojimi sosedi. Sloveniji je usojeno, da bo preprečevala Evropo, kako te male in krhke Evrope ne ogroža in kako je ne bo sula. Tudi če ne bo kupovala radarskih sistemov od evropskih držav. Občine bodo morale vsak dan dokazovati državi, kako je ne bodo spodnesle. Država bo vsak dan v nevarnosti, da jo ta ali ona občina ukine. Državni zbor bo sprejemal nove in nove zakone in pri tem vedno več starih ne bo učinkovito izvajal. Kar je pa najneverjetnejše: nobena stranka ne bo hotela biti v poziciji, ker baje stranke v poziciji ne zmagajo na volitvah. Vendar se takoj znajdemo pred vprašanjem, zakaj vendar zmagati na volitvah, če bi potem bilo potrebno tvegati oblast in s tem spet tudi izgubo oblasti.

Da ne bo kdo mislil, da si tako humoristične misli jaz sam izmišljujem: ne, humoristične so zato, ker si jih sploh nisem izmislil. Ampak

so se nekaterim izmislile same od sebe. Pa ne samo nekaterim: kar več strankam hkrati se takšne misli dogajajo. Nekaj mesecev pred volitvami, seveda.

Kulturo in gospodarstvo neke države je nenadoma mogoče reševati in urejati samo na področju politike. V politiki. S politiko. To je

sicer videti zelo resno. To je sicer videti demokratično. Vendar to postaja v Sloveniji iz dneva v dan tako resno, da nas na koncu vsa ta komedija mora spraviti v smeh.

In to v državi, kjer poznamo vsako leto manj in manj humorja. Kjer je vsako leto tudi živeti manj in manj smešno.

dr. Adam Purg

OBVEŠČEVALNE SLUŽBE

... Delo odlikuje skrb za nadaljnjo graditev države in njene suverenosti ter želja po oblikovanju visokoprofionalne obveščevalne službe. Avtor spoštuje dosežke tujine, ki pa jih po potrebnem ne favorizira. Je nasprotnik mehničnega prenašanja tujih izkušenj v naše razmere. Išče in najde kompromis med množico tujih rešitev in slovensko prakso. Ves čas se zaveda dejavnikov, ki determinirajo slovensko stvarnost.

... Delo je rezultat vestnega, načrtnega, sistematičnega ter teoretičnega in znanstveno zaokroženega proučevanja. Predstavlja soliden prispevek ne samo stroki, temveč tudi sodobni politološki znanosti.

... V pravem času je prišlo v javnost ustrezno znanstveno delo, ki popravja mučen občutek kvazi poznavanja, degradiranih in večinoma deplasiranih razprav v javnosti o problemu organiziranja in delovanja obveščevalnih služb pri nas.

dr. Andrej Anžič

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o) izvod(ov) knjige avtorja dr. Adama Purga OBVEŠČEVALNE SLUŽBE (a 3.500 SIT + 5% prometni davek).

Naročeno pošljite na naslov:.....

Ime in priimek podpisnika:.....

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku.

2. Kot ind. naročniku mi pošljite po povzetju. Podpis naročnika:

Naročeno, dne:.....

ŠIGA PA NE DAMO...«

»Lahko nam jemljejo delovna mesta, pristržejo plače ali nas okrajšajo še za kakšno drugo pravico – ŠIGA nam ne morejo etil.« se je prejšnjo soboto zadovoljno oziral po Rogli Jernej ršan, sekretar Sindikata delavcev gradbenih dejavnosti Slovenije. Kamorkoli mu je segel pogled, povsod je naletel na kakšnega med 253 (!) »oštevilčenih« udeležencev 33. zimskih športnih iger adbinec – ŠIG 96, ki jih je tokrat zgledno organiziralo splošno adbeno podjetje Zasavje Trbovlje pod mojstrsko taktirko prednika njegovega sindikata Rudija Tomšeta.

»Prav je, da se tradicija nadaljuje,« je menil tudi pokrovitelj, rektor SGP Zasavje Ivan Krošelj, je z zanimanjem opazoval zagnatost tekmujočih v veleslalomu in jih, med slovesno razglasitvijo zultatov v zrekih Termah pa je vtise strnil v naslednje mneje: »Kar je koristnega, naj se daljuje! Ne glede na krizo. Zatej – na svidenje prihodnje leto!« Kot že dvaintridesetkrat doslej najboljši v posameznih tekmo-nih kategorijah tudi tokrat ejeli kolajne, ki so jim jih po-ili Ivan Krošelj, Mijo Popo-č, Jernej Jeršan in Ciril Urek. Puša« 33. ŠIG Rudi Tomše pa poddelil še po dva para posebnagrad. Najstarejša udeleženca Marija Renčelj (VGP Drava) in rnej Jeršan (sekretar SDGD) –a dobila kapi, tekmovalca z

najslabšim časom – Alenka Bihtar (PUV Nivo Celje) in Andrej Pirker (SGP Kograd) – pa tople nogavice. »Da ju ne bo več zeblo, ker tako počasi vozita,« se je glasila utemeljitev.

Pa še to: za dodatno razpoloženje je poskrbel duo »Ping-pong« iz trboveljske Cementarne, ki je s svojimi ubranimi vižami spravljal udeležence ŠIG 96 na plesišče še dolgo v noč...

REZULTATI – veleslalom, ženske, od 40 do 50 let: 1. Hlade (GP Radlje) 34,45, 2. Renčelj (VGP Drava Ptuj) 37,17, 3. Lesjak (Schiedel Gradnje) 37,47; od 30 do 40 let: 1. Rodič (GPG Grosuplje) 34,89, 2. Humar (Salonit Anhovo) 35,77, 3. Lapuh (Gradis Ravne) 37,04; do 30 let: 1. Božjak (Salonit Anhovo) 31,29, 2. Vozelj (IGM Zagorje) 33,64, 3. Kovačič (VGP Drava Ptuj) 33,91; moški – nad

50 let: 1. Carli (SGP Zagrad) 29,98, 2. Čop (SGP Gradbinec) 30,12, 3. Čater (PUV Nivo Celje) 30,19; od 40 do 50 let: 1. Ponikvar (SGP Gradbinec) 28,53, 2. Žohar (PUV Nivo Celje) 29,60, 3. Slapšak (Pionir Krško) 29,65; od 30 do 40 let: 1. Potrpin (SGU Zakonjšek) 28,55, 2. Štrovs (IBT PIN) 29,21, 3. Knežević (SGP Zasavje) 29,44; do 30 let: 1. Stanovnik (SGP Tehnik) 29,80, 2. Ipo-novik (Salonit Anhovo) 30,00, 3. Zancan

(SGP Kograd) 30,40; teki – ženske, od 40 do 50 let: 1. Vidic (SGP Gradbinec Kranj) 11:37,40, 2. Renčelj 12:30,30, 3. Firm (obe VGP Drava Ptuj) 18:16,52; od 30 do 40 let: 1. Trškan (Gradbinec Kranj) 9:57,52, 2. Sever (VGP Drava Ptuj) 15:08,00; moški – nad 50 let: 1. Naglič (Gradbinec Kranj) 6:42,30, 2. Avšič (VGP Drava Ptuj) 8:44,15, 3. Kruniš (Konstruktor) 15:05,00; od 40 do 50 let: 1. Sever (VGP Drava Ptuj) 8:40,87, 2. B. Dornik (VGP Nivo Celje) 9:29,27, 3. J. Dornik (Rudis Trbovlje) 20:07,84; od 30 do 40 let: 1. Dolar (Gradbinec Kranj) 8:06,68, 2. Molek (VGP Drava Ptuj) 11:50,45. D. K.

ENI GOR, DRUGI DOL – Takšen je bil prejšnjo soboto pogled na progo »Ostružnica III«, na kateri se je v okviru 33. zimskih športnih iger gradbinec – ŠIG 96 v veleslalomu pomerilo kar 235 smučarjev iz 27 slovenskih firm...

Foto: Damjan Križnik

»ZDAJ GA PA ŽE LAHKO« – Rudi Tomše (levo) predsednik sindikata SGP Zasavje Trbovlje, ki je bil organizator ŠIG 96, si je lahko oddahnil šele po končanih tekmovanjih. »253 štartov ni od muh; v Sierra Nevadi jih toliko gotovo ne bi spravili pod streho,« je povedal sekretarji v OO ZSSS Zasavje Tjaši Kohne (desno), ki ga je postregla s »šilčkom«...

KAJ DELAJO

V drugih sindikatih

Obalna sindikalna organizacija

Bodo kovinarji odšli?

Obalni sindikat kovinske in elektroindustrije (OSKEI) je ta teden sklical tiskovno konferenco o nesoglasjih in konfliktih, ki jih ima z Obalno sindikalno organizacijo (OSO). Spor je posledica namere OSKEI, da dodatno zaposli operativnega sekretarja, s čimer se svet OSO ni strinjal. Če spor ne bo rešen do 1. marca, bodo kovinarji razmišljali tudi o odhodu iz OSO.

Iztok Sabatin, ki je v OSO opravljal delo sekretarja OSKEI, je na tiskovni konferenci povedal, da je svet OSO o zadevi razpravljal na dveh izrednih sejah. Ker dogovor s prve seje ni uspel, je svet na drugi izredni seji, bila je 23. februarja, uporabil »šok terapijo«. Po predsedniku OSO Borisu Mazalinu, ki je govoril pol ure, je besedo dobil tudi Sabatin. Ker je bil prekinjen, je sejo zapustil. Svet je zatem v odsotnosti predstavnikov OSKEI sprejel sklep o razrešitvi Sabatina, odvzeli so mu tudi sekretarske kompetence. Zavrnili je tudi sklenitev delovnega razmerja z Markom Pogačnikom, ki ga je OSKEI imenoval za operativnega sekretarja. Delovno knjižico in zdravstveno legitimacijo so mu naslednji dan poslali na dom kar po pošti.

O operativnem sekretarju so se v OSKEI pogovarjali že pred tremi leti, odločitev o tej zaposlitvi pa je dozorela šele lani, ko je bivši sekretar Slobodan Radujko odšel s sindikata. V sindikatu so namreč ugotovili, da se sindikalni zaupniki ne upajo spopadati z direktorji, celo funkcije so neradi sprejemali. V OSKEI so menili, da zunanji sindikalisti delavce lahko boljše ščitijo. Operativni sekretar OSKEI naj bi to delo opravljal kar v podjetjih in ne v pisarnah OSO.

Za takšno rešitev so v OSKEI varčevali njim pripadajoči del članarine, ob imenovanju Pogačnika so imeli na računu kar nekaj milijonov tolarjev.

Vzrok za zaostrovanje konflikta bi lahko bila kriza vodenja OSO (predsednik Boris Mazalin, podpredsednik Marij Černe in sekretar Jadran Čalija sestavljajo po novem še izvršni odbor, v katerem sta še dva aktivista), je med drugim povedal Sabatin. Obalnim kovinarjem je OSO očitala, da se vanje vmešuje politika.

Sklepi izredne seje sveta OSO onemogočajo razvoj OSKEI, sta povedala Izток Sabatin in predsednik tega sindikata Marjan Bauer.

Zato so sklenili, da mora svet OSO preklicati sklep o razrešitvi Iztoka Sabatina in skleniti delovno razmerje z Markom Pogačnikom. Če te zahteve ne bodo uresničene do 1. marca, bo OSKEI na naslednji seji odločal, ali bo še naprej eden od konstitutivnih delov OSO. V sindikatu kovinarjev so prepričani, da smejo o uresničevanju svojih nalog in kadrovskih potrebah odločati le sami, saj statut OSO spoštuje samostojnost sindikatov.

Po tiskovni konferenci, bila je v Cimosovi poslovni stavbi, smo se oglasili še na sedežu OSO. Podpredsednik Marij Černe nam je dal zapisnika obeh izrednih sej. Povedal je, da o spornem vprašanju niso našli skupnega jezika zaradi finančne računice. Članarina 1400 še zaposlenih kovinarjev (ob ustanovitvi OSO jih je bilo 5000) ne omogoča dveh zaposlitev v OSKEI. Vsi drugi sekretarji delajo v povprečju za tri odbore sindikatov. O razpletu notranjesindikalnih nesoglasij v Obalni sindikalni organizaciji bomo še poročali. Kolegom želimo, da bi konflikt čimprej razrešili.

Franček Kavčič

ATRIS

Borza sindikalnega turizma

BORZNO SPOROČILO ŠTEVILKA 8

ATRIS – BORZA SINDIKALNEGA TURIZMA, Ljubljana, Dalmatinova 4, prejema ponudbe prostih počitniških možnosti, posreduje proste zmožnosti, organizira zamenjavo, nakup ali prodajo počitniških objektov, stanovanj, bungalovov, prikolic in drugih možnosti. Zvečer nam ali telefonirajte na 061/31 00 33, int. 384, 385, 061/326-982 ali 22-975; naš telefaks je 061/326-982 ali 317-298, žiro račun 50101-601-2077 – Atris. Poslovni čas za stranke vsak delovnik od 9. do 15.30 ure.

POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KIVAM JIH NUDIMO
BOHINJ – počitniški hišici v UKANCU – za 6 oseb – tri spalnice, kuhinja, dnevna soba, kopalnica, 150 m od jezera. Cena 80 DEM. Termini od 3.3. do 13.3. in od 17.3. do 22.3.

PROGAŠKA SLATINA – privatna hiša, kuhinja, tri dvoposteljne sobe, TWC. Cena za 4 osebe 50 DEM, za 6 oseb 80 DEM, turistična taksa ni vključena.

VELIKE BLOKE – počitniški dom s 105 ležišči, štiriposteljne sobe. Cena polnega penziona je 25 DEM. Popusti za skupine.

BLEED – HOTEL JELOVICA – dvo- in triposteljne sobe, polpenzion 44 DEM, doplačilo za polni penzion 12 DEM. Popusti: otroci do 2 let gratis, od 2 do 12 let 30% popusta. Zelo ugodni pogoji za seminarsko delo. Popolnoma obnovljeni del hotela omogoča bogat sprostitveni in rekreacijski program za najzahtevnejše goste.

ROGLJA – garsonjera, 65 DEM dnevno – termini: 20. do 30. marca in 22. do 26. marca.

KOPE – garsonjera za 4 osebe, cena 52 DEM dnevno – termini v marcu. KRANJSKA GORA – garsonjera za 4 osebe, cena dnevnega najema 65 DEM.

RADOVLJICA – hotel za ca. 40 oseb, dvoposteljne sobe, možnost uporabe saune in trim kabineta, polpenzion 3.950 SIT, možnost za šolo v naravi.

KRANJSKA GORA – PENZION SATURN – nad jezerom Jasna, dvo- tri- ali štiriposteljne sobe, TWC, polpenzion 39 DEM.

ČATEŽ – POČITNIŠKE HIŠICE – od 4 do 5 oseb, cena od 65 do 85 DEM dnevno. Prosto v marcu.

MORAVSKETOPLICE – bungalov za 4 osebe, v času do 16. februarja enotedenski paketi – cena 54 DEM na dan.

MORAVSKE TOPLICE – zasebna hiša, 2-, 3- in 4-posteljne sobe. Cena: nočitev z zajtrkom 1.700 SIT, polpenzion 2.600 SIT, polni penzion 3.150 SIT.

PODČETRTEK – Atomske toplice – apartma za 4 osebe, prosto v marcu. Cena najema 65 DEM (vključuje 2 vstopa dnevno v bazen za 4 osebe).

POKLJUKA – DVO ALI ŠTIRIPOSTELJNI APARTMAJI – spalnica, kuhinja, kopalnica. Cena dnevnega najema 55 oz. 70 DEM.

POKLJUKA – počitniška hiša za 5 oseb, kuhinja z jedilnico, dve spalnici, kopalnica, 500 m od ŠPORT hotela. Dnevni najem 110 DEM. Prosto v mesecu marcu. Idealne tekaške proge.

BOVEČ – Kaninska vas – garsonjere oz. enosobna stanovanja, cena 55 oz. 72 DEM.

KRVAVEC – garsonjera, dnevni najem 60 DEM, ali apartma za 5 oseb, najem 80 DEM.

RATEČE – PLANICA – počitniški dom s 23 ležišči, cena polpenziona 35 DEM, polnega penziona pa 41 DEM.

19. NOVIGRAD – trisobno stanovanje, možnost bivanja za 5 oseb, cena 45 DEM.
20. MOST NA SOČI – možnost najema apartmaja za 4 osebe, smučanje na Črnem vrhu nad Idrijo ali na Kaninu. Cena 60 DEM.
21. DOLENJSKE TOPLICE – apartma za 4 osebe: kuhinja, spalnica, kopalnica. Cena 65 DEM na dan.

POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI JIH POTREBUJEMO

1. Počitniške hišice v Čatežu, Atomskih toplicah ali Moravskih toplicah, Banovcih, Ptujskih toplicah, Rogli, Krvavcu, Kaninu, Bohinju ali Kranjski Gori za vsa obdobja.
2. Lastnike počitniških domov v slovenskem Primorju ali v hrvaški Istri, ki bi dali objekte v najem, vabimo, naj nam posredujejo ponudbe za leto 1996. Možnost sovlaganja pri ureditvi objektov za sezono.

Informacija sindikalnim zaupnikom

ATRIS bo v času dopustov v juliju in avgustu razpolagal z zmogljivostmi v Fiesi, Ankaranu, Savudriji, Novemgradu, Poreču, na otoku Cresu in še na 25 lokacijah. Pošljite nam zahtevek za organizacijo dopustov za vaše sodelavce. Cene bodo objavljene v prihodnji številki. Pokličite nas in poslali vam bomo katalog.

B. SINDIKALNI IZLETI

Sindikalne organizacije ali kar tako oblikovane skupine vabimo, naj nam posredujejo svoje želje za družabni ali strokovni izlet ali potovanje doma ali v tujino. Možnost plačila v 2 obrokih.

1. ENODNEVNI IZLET PO BELI KRAJINI preko Muljave in Žužemberka, obisk metliške kleti, naselja Adlešiči, kosilo na poznani kmetiji pri ŠKALOVIH v Cerovcu. Idealno za 45 oseb.
2. OTOČEC – hotel Sport – posebni programi odihla in rekreacije. Teniška igrišča, jahanje, čolnarjenje, gorska kolesa, ribolov, rafting, plavanje, plesne zabave in igralnica. Tridnevni program s polnim penzionom 200 DEM, štiridnevni pa 245 DEM.
3. VIPAVA – ogled Vipavskega križa, Biljanskih vinogradov, grobnice Burbonov. Doživeli boste gostoljubnost domačinov in njihovih bogato založenih kaš in kleti. Po večerji odhod proti domu. Cena 2.500 tolarjev na osebo brez prevoza.
4. KOČEVSKA REKA - Borovce - Trava - prijazen izlet na nekdanji zaprti območje. Program oblikujemo po želji skupine. Neokrnjena okolica omogoča posebne programe za sindikalne skupine – pikniki in družabna srečanja, lovem, ribičem, športnikom – kajakašem, rafting. Posebej priporočamo obisk gostišča Travlansko v idilični vasi Trava. Ponudba domačih kulinarčnih dobrot.
5. GOSTILNA PRI TONETU – Breg na Ptuj, možnost nočitve za 24 oseb, odlična gostinska ponudba tudi za večje skupine. Pokličite 062/772-376.
6. LETUŠ – Šmartno ob Paki – gostišče PIRNAT – ugodni meniji za izletniške skupine. Telefon 063/885-143.

7. ŠPANIJA za mlade – LLORET DE MAR – cena polnega penziona 18 DEM. Termini od 1. do 30. aprila 1996. Primerno za maturantske ali sindikalne skupine, bivanje v večposteljnih sobah.

8. KOČEVJE – MOTEL JEZERO – 7 apartmajev, restavraciji za po 25 oseb, primerno za slavnostne dogodke in zabavo.
9. DOLINA SOČE – ogled muzeja v Kobaridu, Dantejevega Pekla, vožnja z ladjo Lucijo, kosilo in zabavni program. Cena 1.700 tolarjev.

C. ORGANIZACIJA SEMINARJEV

Posebna ponudba ATRISA in Hotela KOMPAS v Bohinju. Organiziramo eno- ali večdnevne seminarje za 15 do 70 udeležencev. Cena penziona 4.350 tolarjev. Tehnična oprema je zagotovljena.

D. SEJMI

1. ŽENEVA AVTOMOBILSKI SEJEM – od 7. do 10. marca.
2. BERLIN – ITB – največja svetovna turistična borza - od 9. do 13. marca 1996. Odhod 9. marca. Cena tridnevnega ogleda je 870 DEM.
3. KÖLN – mednarodni sejem – železnina, od 3. do 6. marca 1996 – orodja, ključavnice, alarmne naprave, gradbena oprema za notranjo izgradnjo, sanitarije.
4. MÜNCHEN – IHM – mednarodni obrtni sejem – od 9. do 17. marca 1996. Dvodnevni ogled, potovanje z avtobusom, cena 199 DEM.
5. LONDON – KNJIŽNI SEJEM – OD 17. DO 19. marca 1996. Odhod 16. marca - cena 5 dnevnega ogleda je 1195 DEM.
6. PARIS – GRAPHITEC – tiskarski izdelki, pripomočki, merilna in programska tehnika, karton, barve – od 26. do 30. marca. Tridnevni ogled 980 DEM.
7. BOLOGNA – razstava gradbeništva, od 20. do 24. marca – tlaki, talne obloge, vzdrževanje in obnavljanje zgradb, pripomočki za športne in rekreacijske dejavnosti.
8. ESSEN – mednarodni sejem klimatskih naprav in sanitarij – od 5. do 9. marca. Štiridnevni ogled stane 1.390 DEM.
9. HANNOVER – CEBIT – največji računalniški sejem od 14. do 20. marca, programi 2, 3 ali 4 dni. Cena od 870 do 1690 DEM.

E. NAJEM ALI NAKUP POČITNIŠKE ENOTE

1. Kupimo počitniško stanovanje v Strunjanu, Simonovem zalivu ali v Luciji pri Portorožu.
2. Kupimo garsonjero v Kranjski gori – ČIČARE.
3. Prodamo 5 objektov na otoku Cresu v Stari Gavzi.

F. REZERVACIJE AVIONSKIH ALI LADIJSKIH VOZOVNIC

G. VELIKA POTOVANJA

(Evropa, Azija, Daljni vzhod, Srednja Amerika)

1. AVSTRALIJA in NOVA ZELANDIJA – petnajstdnevno potovanje z vsakodnevnimi ogledi prečudovite narave. Odhodi v marcu in aprilu. Cena 4980 do 5400 DEM.
2. NEW YORK – šestdnevni ogled mestnih znamenitosti in za doplačilo Washingtona, West Pointa, Niagarskih slapov itd. Cena 1.399 DEM.
3. ŠRILANKA – desetdnevni obisk čudovite dežele, za skupine cena 2.300 DEM.

H. POSEBNA POSLOVNA POTOVANJA

Organiziramo ob skupni pripravi vašega osebnega programa.

Informacija gostom Atrisa

PLAČILNI POGOJI: Ob potrditvi rezervacije zahtevamo plačilo 40% celotnega zneska. Pri odgovedi nad 20 dni pred odhodom za že rezerviran termin zaračunamo stroške poslovanja in druge stroške; najmanjši znesek stroškov odpovedi je 4.000 tolarjev, pri krajši odpovedi zaračunamo stroške in 30% celotnega zneska. Cene veljajo le za že v celoti plačane aranžmaje, če se te ne spreminjajo za več kot 7%. Po plačilu gostje prejmejo našo napotnico. V primeru, da naše napotnice ne prejmete 7 dni pred odhodom, nas nujno pokličite.

Pri posebnih akcijah z znižano ceno aranžmaja je potrebno takojšnje 10% plačilo, ki se obravnava kot kavcija, ob odpovedi se znesek ne vrača.

Program v tujini obravnavamo v skladu s splošnimi navodili potovalne agencije, ki je organizator potovanja, in jih gostje prejmejo ob prijavi. Prijava je sprejeta, ko je vplačanih 30% cene aranžmaja. Reklamacije v skladu s turističnimi uzcanci rešujemo sporazumno.

ATRIS je povsod, kjerkoli ste.

Metod Zalar, direktor borze

Najboljši direktorji po merilih Gospodarske zbornice

MALE ZGODBE O USPEHU

Med že kar številnimi priznanji direktorjem in podjetnikom, ki jih vsako leto podeljujejo razni organizatorji, so med najbolj uglednimi in odmevnimi nagrade Gospodarske zbornice Slovenije direktorjem in podjetnikom za izjemne gospodarske in podjetniške dosežke. Letos so jih podelili že osemindvajsetič, nagradili pa 167 direktorjev. Zadnjih pet let, po spremembi političnega in gospodarskega sistema, se imenujejo nagrade zbornice za izjemne gospodarske in podjetniške dosežke, dotlej pa so to bile nagrade Borisa Kraigherja za izjemne dosežke trajnega pomena v gospodarstvu. Kraigher je bil tvorec gospodarske reforme leta 1965, kmalu pa se je smrtno ponesrečil in reforma je, morda tudi zato, hitro zašla v slepo ulico in bila že leta 1968 opuščena. Od tega leta dalje pa slovenska zbornica podeljuje omenjene nagrade, poimenovane po tem slovenskem politiku in gospodarstveniku. V novem gospodarskem in političnem sistemu so se merila za dodelitev te nagrade spremenila. Med njimi ni bilo več »prizadevanj za uspešno uveljavljanje samoupravljanja«, pojavila pa so se nova: takoj po osamosvojitvi in razpadu Jugoslavije je bil važen kriterij obstanek podjetja. Zdaj so poleg običajnih meril za uspešnost podjetja važni pogoji še skrb za okolje, skrb za socialno varnost zaposlenih, rast podjetja (večanje števila delovnih mest), vlaganje v kadre, pa tudi nevpnetost kandidata za nagrado v kakšne nezakonite posle.

Andrej Čufer: Državni in občinski uradi ter banke in druge institucije bi morale pomagati gospodarstvu do kar večje učinkovitosti in konkurenčnosti. Pa ne delujejo tako.

Stalnica po spremembi gospodarskega sistema pa je razširitev nagrade. Nagradjeno je po pet direktorjev velikih in srednjih podjetij in po pet direktorjev malih podjetij, tako imenovanih podjetnikov. Nagrada: za prve po pet tisoč mark v tolarjih, za druge tri tisoč, vsem pa še kipec in plaketa. In »slava«, saj je ta nagrada takorekoč državnega ranga. V tujini državne nagrade ponavadi cenijo, saj so običajno pojem za strogo in nepristransko merilo, za razliko od marsikaterih civilnih institucij, ki je priznanja o kakovosti

Letošnji nagradenci Gospodarske zbornice: izmed direktorjev velikih in srednjih podjetij Janko Kosmina, glavni direktor Istra-benza iz Kopra, Silvester Lemut, direktor Agroinda Vipava 1894 iz Vipave, Leopold Oblak, glavni direktor Kovinoplastike iz Lože, in Karel Recer, glavni direktor Vina Bizeljsko-Brežice iz Brežic; izmed malih podjetnikov pa Janez Ajlec, direktor podjetja AJM iz Kozjaka nad Pesnico, Andrej Čufer, direktor AKA iz Lesc, Andrejina in Jože Kogoj, direktorja A. J. Kogoj iz Mirna, Božo Luzar, direktor Elektromehanike in Emone cafe iz Kopra, ter Janko Razgoršek, direktor podjetja R. T. iz Maribora.

delila vsakomur, ki jih je bil pripravljen plačati. Za nas kot glasilo delavcev in sindikatov je poleg poslovne uspešnosti zelo pomembno merilo pri nagradi skrb za ljudi in odpiranje novih delovnih mest ter skrb za okolje. Obiskali bomo nekatere izmed nagradencev, ki so tem vprašanjem posvetili največ pozornosti, in se z njimi pogovorili. Za začetek te »nadaljevanke« pa smo se pogovarjali z Andrejem Čuferjem, direktorjem družinskega podjetja AKA iz Lesc na Gorenjskem. Konec lanskega leta se je AKA prese-

lila v nove prostore, hkrati pa dopolnila tridesetletno obstoj. V podjetju so začeli uporabljati tudi novo, ekološko neoporečno tehnologijo, ki so jo poizlahnili še z lastno inovacijo. »Moram povedati, da počasi izpregam, saj sem tudi formalno že upokojen,« je začel Andrej Čufer. »Ženo smo izbrali za direktorico, ker so finance, s katerimi se v podjetju ukvarja, zelo pomemben, nasploh pa tudi zelo problematičen del poslovanja. Sam še pomagam na tehničnem in razvojem področju ter v komerciali, kjer pa stvari počasi

prevzemata v roke sinova. Eden je strojnik po izobrazbi, drugi pa arhitekt, ki skrbi razen za oblikovanje še za komercialno. Oba z ženo sva po izobrazbi tudi arhitekta. Mimogrede, pred tremi desetletji sva začela s sitotiskom embalaže, pa to dejavnost opustila, ker je terjala preveč

strij bi koristilo, če bi bili izdelki ki jih potrebujemo, a ne izdelujemo doma, malo ocarinjeni, tisti, ki jih znamo doma delati, pa dobro zasluženi. Vse države branijo svoje delovna mesta; marsikje so ljudje vzgojeni tako, da izmed dveh približno enakovrednih izdelkov pravi in kakovosti izberejo domačega. Veliko govorimo o podpori malemu gospodarstvu. Toda kakšna podpora je to, če čakaš na lokacijsko dokumentacijo dve leti? In verjetno te, čudno sem se počutil, ko sem na podelitvi nagrad zbornice videl v prvi vrsti avditorija visoke politike, med njimi pa ni bilo ministrstva za gospodarske dejavnosti, nič predsednika vlade. Ali ni to malo čuden odnos do gospodarstva?»

»Vsem težavam navkljub ste nadpovprečno uspešno podjetje. Kakšni pa so dohodki zaposlenih?»

»Tudi nadpovprečni, sodim pa, da so skoraj vse delavske plače v Sloveniji prenizke. Plače redno izplačujemo, čeprav je včasih trda za denar zaradi vsesplošne plačilne nediscipline. Zdaj imamo zaposlenih 16 delavcev, še trije so na trimesečnem preizkusu. Nekateri so z nami skoraj trideset let, večina pa vsaj petnajst.»

»Pred dvema letoma ste se odločili za najmodernejšo tehnologijo, ki je ekološko neoporečna, lani ste novo proizvodnjo pognali. Zakaj tak trud za ekologijo, ki pravzaprav veliko stane?»

»Zato, ker imamo sami tak odnos do okolja. Drži pa tudi, da moramo iti v korak z njihovimi zahtevami, če hočemo poslovati s tujimi partnerji. V razvitih državah je zdaj skrb za okolje prvorazrednega pomena in tuji partnerji, ki vas že tako pregledajo pod drobnogledom, preden sklenejo posle, so zadnja leta na ekologijo še posebej občutljivi. Zato smo kupili najmodernejšo švedsko opremo in ponosni smo, da smo obenem prvi v svetu našli možnost, da to tehnologijo uporabimo tudi pri enostranskih tiskanih vezjih.»

»Ali ima takšna nagrada kak odmev pri tujih partnerjih?»

»O, ja. Prav te dni bi moral v Nemčijo k enemu izmed partnerjev, izvažamo namreč kakih 30 odstotkov izdelkov, pa sem se opravičil, ker so se najavili poleg vas še drugi novinarji. Ko sem povedal zakaj, je slišno zastrigel z ušesi. Tako visoka priznanja v razvitih državah spoštujejo in cenijo.»

Boris Rugelj

Še manj sredstev za pospeševanje turizma kot lani

V SVETU RAVNAJO DRUGAČE

Odbor državnega zbora za gospodarstvo je na svoji seji med drugim obravnaval vprašanja nadaljnjega razvoja turistične dejavnosti. Ocenil je, da je slovensko turistično gospodarstvo lani doseglo pomembne rezultate, kar velja predvsem

predstavniki odbora za gospodarstvo. Zato je nedopustno, da so v proračunu Republike Slovenije predvidena za letošnje leto realno za 60 odstotkov manjša sredstva za pospeševanje turizma v primerjavi z letom poprej. Kajpak je to močno v nasprotju s strategijo gospodarskega razvoja Slovenije, resolucijo o strateških ciljih na področju turizma, z zakonom o igrah na srečo, pa tudi nekaterimi drugimi usmeritvami vlade in državnega zbora. Predvidena sredstva za pospeševanje turizma tudi zelo zaostajajo za tistimi, ki jih za razvoj te dejavnosti namenjajo primerljive države v Evropi in svetu, ugotavljajo člani odbora.

No, kljub mačehovskemu odnosu do turizma, nam je ta po podatkih Banke Slovenije lani prinesel 1,16 milijarde ameriških dolarjev ali četrtno več kot leto poprej. Če se spomnimo, da smo načrtovali milijardo in pri tem dokaj pesimistično poudarjali, da svojih napovedi nikoli ne uresničimo, je lanskeletni devizni turistični priliv zares spodbuden. Opozarja nas, da je s to dejavnostjo mogoče zaslužiti in da nove naložbe vanjo pomenijo tudi nova delovna mesta. To zadnje, upoštevaje število brezposlenih v Sloveniji, vsekakor ni zanemarljivo dejstvo, mar ne?

Skoraj polovico lanskeletnega deviznega izkupička od turizma moramo pripisati odkupu tuje gotovine in čekov od tujcev. Kar 22 odstotkov smo zaslužili s prodajo tujega blaga v konsignacijah in brezcarijskih trgovinah za tujo gotovino, le 13 odstotkov pa s prodajo domačega blaga in storitev tujcem. Storitve turističnih agencij, hotelov in drugih objektov so prispevale le slabih 5 odstotkov.

Ob vseh omenjenih podatkih in spodbudni lanskeletni turistični beri je zanimivo tudi to, da smo lani Slovenci porabili za svoja potovanja v tujino 317 milijonov dolarjev. Precej, glede na standard povprečnega Slovenca. V primerjavi z letom 1994 pa smo lani zapravili onkraj meje le odstotek več.

Po podatkih slovenskega statističnega urada smo lani zabeležili v Sloveniji 5,88 milijona turističnih

prenočitev, to je za 0,3 odstotka več kot leto poprej. Od tega je bilo 3,45 milijona prenočitev domačinov. Razvrstitev prenočitev tujcev po državah pa pokaže, da jih je bilo največ iz Nemčije, in sicer 571.601 ali za 9 odstotkov več kot leta 1994.

Na drugem mestu po prenočitvah so Avstrijci, na tretjem Italijani, na četrtem Hrvati in na petem Rusi s 84.680 prenočitvami.

Poleg že večkrat omenjenega rekordnega deviznega izkupička smo lani zabeležili še en rekord, in sicer za 2 odstotka več prenočitev gostov iz Slovenije kot leta 1994. Vseh prenočitev, to je domačin in tujih, pa smo lani zabeležili v Sloveniji le za 0,3 odstotka več kot predlani. Manj kot smo načrtovali.

Andrej Ulaga

Razpis izobraževalnega seminarja

UČINKOVITO SOUPRAVLJANJE

Ciljna skupina: člani svetov delavcev, sindikalni zaupniki
Seminarja se lahko udeležijo člani sindikatov, ki so združeni v Zvezo svobodnih sindikatov Slovenije.

Kraj: Sindikalni izobraževalni center Radovljica, Gradnikova 1

Termini: 1) 11. do 13. marec 1996 2) 25. do 27. marec 1996
3) 9. do 11. april 1996 4) 22. do 24. april 1996

PROGRAM SEMINARJA

Ponedeljek, od 10. do 13. ure

Tema I:

NAČIN IN STRATEGIJA DELOVANJA SVETA DELAVCEV

Nosilec: Milan Utroša, član predsedstva Sveta ZSSS

od 13. do 15. ure - odmor

od 15. do 18. ure

Tema II:

VLOGA IN NALOGE SVETA DELAVCEV NA PODROČJU STATUSNIH IN KADROVSKIH ZADEV TER REŠEVANJA SPOROV Z DELODAJALCI

Nosilec: Gregor Miklič, član predsedstva Sveta ZSSS

Torek, od 9. do 12. ure

Tema III:

SOUPRAVLJANJE DELAVCEV TER VARNOST IN ZDRAVJE PRI DELU

Nosilec: Lučka Böhm, svetovalka Sveta ZSSS

od 12. do 14. ure - odmor

od 14. do 18. ure

Tema IV:

VLOGA SVETA DELAVCEV NA PODROČJU PLAČ PRI OBRAVNAVI GOSPODARSKIH REZULTATOV DRUŽBE

Nosilec: Vekoslava Krašovec, sekretarka Območne organizacije ZSSS Podravje

Sreda, od 9. do 12.30 ure

Tema V:

KOLEKTIVNE POGODBE IN SOUPRAVLJANJE

Nosilec: Metka Roksančič, strokovna delavka Območne organizacije ZSSS Podravje

od 12.30 do 14. ure - odmor

od 14. do 17. ure

Tema VI:

VODENJE SEJ SVETA DELAVCEV, ODNOSI IN KOMUNICIRANJE

Nosilec: Ciril Urek, sekretar Območne organizacije ZSSS Zasavje

Metode dela: kombinirane: predavanje, intenzivno sodelovanje udeležencev, igranje vlog, grafoskop.

Prijave za seminar na izpolnjeni prijavnici pošljite na naslov: Zveza svobodnih sindikatov Slovenije, Dalmatinova 4, Ljubljana. Na prijavnici označite termin, za katerega se boste odločili.

Prijave za prvi termin pošljite najkasneje do 5. marca 1996. Za vsak naslednji termin pa najkasneje 10 dni pred pričetkom seminarja.

Posamezni seminar bomo izvedli, če bo najmanj 25 prijav, če bo prijav več, bomo preostale prijavitelje uvrstili na naslednji seminar.

Kotizacija za seminar, ki vključuje tudi obsežno strokovno gradivo, znaša 17.000 SIT za posameznega udeleženca. Prijavnici za seminar je treba priložiti tudi potrdilo o plačani kotizaciji (kopijo virmana).

Kotizacijo nakažite na ŽR Zveze svobodnih sindikatov Slovenije, št. 50100-678-47511. Na virmanu pod namen nakazila dodatno pripišite "Seminar II", sklic na številko 07.

Stroške za člane svetov delavcev krije, skladno z zakonom in dogovorom med svetom delavcev in delodajalcem, delodajalec.

Za udeležence, ki želijo biti nastanjeni v SIC Radovljica, je treba to navesti pod ustrezno rubriko na prijavnici.

Stroški bivanja in prehrane se poravnajo v SIC (polni penzion v dvoposteljni sobi je 4.500 SIT).

Odgovore na dodatna vprašanja in pojasnila v zvezi s tem seminarjem dobite pri Vandi Rešeta na telefonsko številko 061/316-489.

Milan Utroša, član predsedstva Sveta ZSSS

PRIJAVNICA

"UČINKOVITO SOUPRAVLJANJE"

Termin:

1) 11. do 13. marec 1996 3) 9. do 11. april 1996
2) 25. do 27. marec 1996 4) 22. do 24. april 1996

(obkrožite ustrezno številko pred terminom izobraževalnega seminarja)

- Ime in priimek:

- Datum rojstva:

- Izobrazba:

- Naslov doma:

- Zaposlitev: naziv in naslov družbe:

- delovno mesto:

- Član sindikata dejavnosti Slovenije:

- Član sveta delavcev: DA NE

- Telefonska številka: - doma:

- v službi:

OPOMBA: Med seminarjem bo udeleženec nastanjen v SIC Radovljica:

DA NE

V Žig in podpis odgovorne osebe:

dne

Slovenske brezcarijske prodajalne so pomemben vir deviznega dohodka, žal pa se bomo morali od tistih na mejnih prehodih prav kmalu posloviti.

za devizni priliv. Ni pa zadovoljen s številom prenočitev tujih gostov in še manj z razmeroma skromnimi naložbami v turistično gospodarstvo ter zmanjšanjem števila zaposlenih v tej panogi.

Ne glede na vse to pa ugotavlja, da je turizem pomemben dejavnik slovenskega gospodarskega in družbenega razvoja, še zlasti zaradi njegovega prispevka v devizno blagajno. Ob realnih predvidevanjih, da bo na ozemlju nekdanje Jugoslavije kmalu spet mir, se Sloveniji odpirajo na področju turizma nove razvojne možnosti. Naša država bi lahko s to dejavnostjo iztržila več kot doslej, če bi turistično ponudbo popestrila. Številne tovrstne možnosti so namreč še povsem neizkoriščene.

Za hitrejši razvoj turističnega gospodarstva pa bo potrebna veliko večja denarna pomoč države, zlasti na področju trženja, usposabljanja kadrov in zagotavljanja ustreznih turistične infrastrukture, poudarjajo

Primarno je arbitražno reševanje sporov

Piše: mag. Mato Gostiša

Zakon določa, da spore med svetom delavcev in delodajalcem rešuje arbitraž. Šele če je bil arbitražni postopek sprožen, pa ni bil uspešen, je dovoljeno sodno varstvo. Šteje se, da postopek za mirno rešitev spora ni bil uspešen, če med strankama ali udeleženci ni bil dosežen sporazum v 30 dneh od dneva, ko je bil postopek sprožen (2. odst. 15. člena zakona o delovnih in socialnih sodiščih).

Sestava arbitraže

Arbitraža, ki je lahko stalna ali priložnostna, je sestavljena iz enakega števila članov, imenovanih od sveta delavcev in delodajalca, ter enega nevtralnega predsedujočega, z imenovanjem katerega se strinjata obe strani. Če v podjetju z dogovorom med svetom delavcev in vodstvom ni ustanovljena stalna arbitraž, se arbitri imenujejo z liste arbitrov, ki jo na predlog reprezentativnih sindikatov in združenj delodajalcev imenuje minister, pristojen za delo.

Začetek arbitražnega postopka

Arbitražni postopek se začne na predlog, s katerim mora tisti, ki postopek sproži, imeno-

Piše: mag. Zvone Vodovnik

Načela urejanja sodelovanja delavcev pri upravljanju (1)

Slovenski zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju je bil sprejet na temelju 75. člena Ustave RS. Ob upoštevanju zgodovinskih, mednarodnopravnih ter primerjalnih značilnosti sodelovanja delavcev pri odločanju je mogoče v sprejetem zakonu najti značilnosti, ki jih je ustrezno označiti kot načela urejanja sodelovanja delavcev pri upravljanju v Sloveniji.

Načelo univerzalnosti

Med temi načeli ima poseben pomen načelo univerzalnosti, katerega vsebina nas opozarja, da participativnih pravic ni mogoče priznati le nekaterim kategorijam zaposlenih, drugim pa ne, saj bi takšna praksa ogrozila **ustavno načelo enakopravnosti** zaposlenih oseb. To načelo je v slovenski zakonski ureditvi bolj dosledno izvedeno kot v nekaterih drugih državah, kjer je odmak od tega načela v strokovnih krogih odločno grajan. Čeprav zakon v celoti velja le za gospodarske subjekte, pa delno velja tudi v javnem sektorju, kjer naj bi bili sprejeti posebni predpisi o tej tematici, do takrat pa je treba to tematično urejati s kolektivnimi pogodba-mi. Nujnost strogega spoštovanja tega načela je posebej poudarila odločba Ustavnega sodišča RS št. U-I-104/92 z dne 7. 7. 1994, po kateri niso v skladu z ustavo predpisi, ki urejajo javne službe, če ne zagotavljajo vsem kategorijam zaposlenih v organizacijah, ki opravljajo javne službe, da sodelujejo pri upravljanju in organih upravljanja teh organizacij. Zakonodajne oblasti niso vedno pripravljene upoštevati smernic, navodil in zahtev, ki jih v svojih odločbah razglasa Ustavno sodišče Republike Slovenije, vendar so v tej zadevi očito soglašale

Načelo univerzalnosti zahteva, da imajo te pravice vsi zaposleni, razlike pa so dopustne le, če so posebej utemeljene ter v minimalnem obsegu.

z Ustavnim sodiščem Republike Slovenije. Prišlo je namreč do spremembe zakona o zdravstveni dejavnosti, po kateri v svet zdravstvenega zavoda odslej volijo svoje predstavnike vsi zaposleni in ne le osebje, ki v zavodu opravlja strokovno zdravstveno službo. Smiselno enako je bil spremenjen

Odločba arbitraže je v podjetju dokončna in izvršljiva. To pomeni, da jo je mogoče tudi prisilno izvršiti pod enakimi pogoji in na način, ki velja za sodne odločbe.

Sodni preizkus arbitražnih odločb

Skladno z določbo 27. člena zakona o delovnih in socialnih sodiščih se lahko zahteva sodna razveljavitev arbitražne odločbe samo v točno določenih primerih, ki jih zakon taksativno našteva, in sicer:

1. če je bila glede sestave arbitraže ali glede postopka prekršena kakšna določba zakona ali kolektivne pogodbe;
 2. če se je postopka pred arbitražo udeleževal kdo, ki ne more biti stranka v tem postopku;
 3. če je arbitražna prekoračila meje svoje naloge;
 4. če kakšni stranki z nezakonitim postopanjem ni bila dana možnost obravnavanja pred arbitražo;
 5. če je izrek odločbe nerazumljiv ali sam s seboj v nasprotju;
 6. če izvirmika arbitražne odločbe ni podpisala večina članov arbitraže ali če ga ni podpisal predsednik arbitraže, če zakon tako določa;
 7. če je arbitražna odločba v nasprotju s prisilnimi predpisi ali moralo.
- Arbitražna odločba se lahko izpodbije s predlogom na delovnem sodišču, ki bi bilo krajeno pristojno, če ne bi bila predpisana arbitražna, in sicer v 30 dneh od vročitve arbitražne odločbe.

Izvršitev arbitražne odločbe

Arbitražni postopek se konča z odločitvijo, o kateri izda arbitražna pisno odločbo. Odločitev arbitraže nadomesti dogovor med svetom delavcev in delodajalcem.

tudi zakon o zavodih v delu, v katerem je urejal volitve zaposlenih v svet zavoda. Spremembe obeh zakonov so objavljene v Uradnem listu RS št. 8 / 96 in so skupaj s citirano odločbo Ustavnega sodišča Republike Slovenije pomemben orientir za opredelitev razsežnosti načela univerzalnosti na področju participacije zaposlenih. Ob tem pa je hkrati nujno poudariti, da omenjeno načelo ne pomeni dolžnosti zaposlenih, da v praksi uveljavijo pravice do sodelovanja pri odločanju v organizacijah. Uveljavitev teh pravic je torej odvisna od potreb in interesov kolektivov zaposlenih.

Kaj je to...

Aktivna in pasivna volilna pravica

Za razliko od aktivne volilne pravice, ki pomeni »pravico voliti«, s pojmom pasivna volilna pravica označujemo »pravico biti voljen«.

Po ZSDU imajo aktivno volilno pravico za člane sveta delavcev vsi delavci, ki delajo v podjetju najmanj 6 mesecev, razen vodilnega osebja (direktor, delavci s posebnimi pooblastili in odgovornostmi ter prokuristi) in družinskih članov vodilnega osebja (otroci, zakonci, vnuki, starši, posvojitelji ter bratje in sestre). Pasivno volilno pravico pa imajo vsi delavci, ki imajo aktivno volilno pravico in so zaposleni v družbi najmanj 12 mesecev.

V novoustanovljeni gospodarski družbi imajo aktivno in pasivno volilno pravico vsi delavci (razen vodilnega osebja in družinskih članov), ne glede na dobo zaposlitve.

trebno določena vprašanja urediti še v splošnih aktih podjetja?

Odgovor:

Tisto, kar je urejeno z zakonom o sodelovanju delavcev pri upravljanju (ZSDU), zadostuje le za oblikovanje in najnujnejše začetne potrebe delovanja sveta delavcev, medtem ko preostalih oblik delavske participacije (predstavnstvo delavcev v nadzornem svetu podjetja, delavski direktor) ni mogoče oblikovati oziroma ustanoviti brez predhodne dodatne pravne ureditve v splošnih aktih na ravni podjetja.

Že sam zakon določa, da je število predstavnikov delavcev v nadzornem svetu treba določiti s statutom podjetja, kjer bo treba urediti tudi vrsto drugih vprašanj v zvezi z delovanjem dvopartijske sestavljenosti nadzornih svetov. Vsekakor bo treba v statutu večjih podjetij (z več kot 500 zaposlenimi) urediti tudi status in pravice delavskega direktorja, čeprav zakon tega izrecno ne predpisuje. Dalje zakon predvideva tudi sprejem nekaterih posebnih splošnih aktov v zvezi z delavskim soupravljanjem v podjetjih ter neposredno odkazuje na ureditev določenih vprašanj v teh aktih. Gre zlasti za tri takšne splošne akte, in sicer:

- 1) poslovniki sveta delavcev,
- 2) participacijski dogovor med svetom delavcev in pristojnim organom podjetja,

Pomen in struktura participativnega komuniciranja

Piše: dr. Ivan Kejžar

Uresničevanje sodelovanja delavcev pri upravljanju podjetij temelji na nalogah, ki imajo izrazito komunikativno poslanstvo. Te naloge so sprejemanje informacij o poslovanju in delovanju podjetja, dajanje pobud, predlogov in mnenj, posvetovanja in dogovarjanja o vprašanih dela, predstavljanje in zastopanje delavskih socialnih problemov, soodločanje pri sprejemanju upravljalških odločitev in podobne naloge.

Vsebinsko komuniciranja delavskih predstavništev se nanaša na:

- vsebino dela (delo, delovne naloge,

delovne probleme, spremembe dela),
• organiziranje dela (delitev dela, delovni proces, organizacijsko enoto, organizacijske spremembe),
• delovne razmere in okolje (humanizacija dela, varstvo pri delu, varstvo zdravja delavcev, standardi dela),
• poslovanje družbe (gospodarski položaj, poslovni izidi, poslovni problemi).

V zelo različnih komunikacijskih vsebinah sodelovanja delavcev pri upravljanju gospodarskih družb v komunikacijskem procesu, prevladujejo kot način dela informiranje, vplivanje in soodločanje.

Participativni komunikacijski proces ima lahko več ciljev. Prvo je informirati sprejemalca sporočila (delavca, delavskega predstavnika, delodajalca) s komunikacijsko vsebino. To je prenesti neko vrsto in količino dejstev ali spoznanj tako, da jih komunikacijski partner sprejme ali razume, usvoji ali zavzre, si jih zapomni ali pozabi, jih uporabi ali ne. Drugo je vplivati na ravnanje in dejavnosti komunikacijskega partnerja, to je svetovanje sporočitelja glede spremljenega obnašanja in delovanja sprejemalca pod vplivom sporočila. Včasih se to obnašanje sprejemalca lahko sprevrže v povsem drugo smer, kot je želel sporočitelj. Tretje je prepričati sprejemalca sporočila. To je delovati na komunikacijskega partnerja tako, da spremeni svoja stališča, razumevanje in prepričanje, tako kot bi to hotel sporočitelj. To je tudi najtežje doseči, hkrati pa je to v delavskem soupravljanju najpomembnejši namen sporazumevanja. Pri tem je treba posebej opozoriti na razliko, ki se nanaša na obnašanje in na vplivanje, ki spreminja stališča. Sporočitelj more kdaj pa kdaj dovolj uspešno vplivati na spremembo vedenja in ravnanja komunikacijskega partnerja, veliko težje pa bo dosegel spremembo njihovih stališč. Tako bodo npr. delavci v organizaciji pri volitvah delavskih predstavnikov glasovali za predlaganega edinega kandidata za delavskega zaupnika, čeprav niso z njim zadovoljni, v danem trenutku pa ni druge možnosti, kot da volijo le-tega.

Navedeni trije cilji komuniciranja so med seboj tesno povezani, pogosto tudi težko med seboj ločljivi.

Cilje participativnega komuniciranja v organizacijah uresničujemo na več načinov. Tako delavci na zbore delavcev obravnavajo vsebinska vprašanja iz pristojnosti sveta delavcev oziroma njihovih odborov. Predstavniki delavcev v nadzornem svetu družbe vplivajo s participativnimi vsebinami komuniciranja na odločitve nadzornega sveta ali odbora. Svet delavcev z obravnavo mnenj in pobud oblikuje predloge za odločitve in spremembe odločitev pri organih družbe. Delodajalci obveščajo svete delavcev o pomembnih gospodarskih oziroma poslovnih odločitvah družbe. Delodajalci obveščajo in se posvetujejo s svetom delavcev o poglavitnih statusnih in kadrovskih vprašanjih družbe. Delodajalci tudi dajejo v soglasje svetu delavcev pomembne odločitve, ki se nanašajo na organizacijske spremembe v organiziranosti družbe. Komunikacijski cilji pa se uresničujejo tudi s pravico zadrževanja odločitev delodajalca in razreševanjem spornih vprašanj v svetih delavcev.

Participativno komuniciranje je torej pestro po vsebini komunikacijske problematike, zahtevno po ciljih, ki jih mora uresničiti in raznoliko po načinu sodelovanja delavcev pri upravljanju gospodarskih družb.

»Vprašanja – odgovori«

Če ste sindikalni zaupnik, član novoizvoljenega sveta delavcev, predstavnik delavcev v nadzornem svetu, delavski direktor ali drug aktivni udeleženec procesa delavske participacije v podjetju, ste pri opravljanju svojih funkcij zagotovo že naleteli na številna vprašanja, ki jih zakon ne rešuje, praksa pa mimo njih ne more. Kadar ste v dilemah, lahko vprašate nas in strokovni sodelavci Študijskega centra za industrijsko demokracijo »Studio participatis« vam bodo z ažurnimi odgovori v tej rubriki radi priskočili na pomoč. Pisna vprašanja pošljite na naslov: STUDIO PARTICIPATIS, Bavdkova ul. 50, 64000 Kranj, ali na uredništvo Delavske enotnosti, Dalmatinova 4, Ljubljana, telefon 061 313 942.

I. Upravičeni predlagatelji kandidatov za člane sveta delavcev

Vprašanje:

Sindikat v našem podjetju med delavci še nima posebej široke podpore, saj je manj kot polovica zaposlenih vključenih v sindikat. Vsekakor pa bi želeli imeti svet delavcev, ki bo predstavljal vse delavce v podjetju. Kdo lahko poleg sindikata še predlaga kandidata za svet delavcev?

Odgovor: Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju (ZSDU) v prvem odstavku 27. člena točno določa, kdo so »upravičeni« predlagatelji kandidatov za člane sveta delavcev v podjetju. Kandidatov torej ne more predlagati kdorkoli, ampak so predlagatelji lahko le:

- a) v podjetju z več kot 20 do 50 delavci – najmanj trije delavci z aktivno volilno pravico;
- b) v podjetju z več kot 50 do 300 delavci – najmanj desetina delavcev z aktivno volilno pravico;
- c) v podjetju z več kot 300 delavci – najmanj desetina delavcev z aktivno volilno pravico, vendar je v vsakem primeru veljavni predlog, ki ga poda najmanj 50 delavcev;
- d) vsak reprezentativni sindikat v družbi.

V zvezi s tem je treba posebej omeniti tudi primer, ki ga ureja določba 28. člena ZSDU. Ta namreč dopušča, da se s poslovnikom sveta delavcev do sodelovanja in ureditve volitve

kandidatov, ki bodo v svetu delavcev predstavljali posamezne posebne kategorije delavcev (ženske, invalidi, mladi delavci itd.), posamezne organizacijske enote ali posamezne dele podjetja, ki so izven sedeža podjetja. V tem primeru mora seveda še poslovnik posebej urediti tudi vprašanje, kdo so upravičeni predlagatelji teh kandidatov, volilna komisija pa bo to morala preveriti posebej.

II. Avtonomna pravna ureditev delavske participacije v podjetju

Vprašanje: Ali za delovanje sveta delavcev in drugih oblik sodelovanja delavcev pri upravljanju zadostuje tisto, kar je urejeno že v zakonu, ali pa je po-

Podatki o avtorjih: Mato Gostiša, diplomirani pravnik in magister organizacijskih ved, »Studio participatis«; Ivan Kejžar, doktor pedagoških ved, profesor za komunikacijsko področje na Fakulteti za organizacijske vede v Kranju; Zvone Vodovnik, magister pravnih znanosti, direktor Inštituta za delo pri Pravni fakulteti v Ljubljani;

To stran pripravlja Delavska enotnost v sodelovanju s Studiom participatis.

Revščino je moč meriti na različne načine, eden izmed njih je tako imenovana Šumijeva metodologija. Analiza košaric življenjskih potrebščin, ki jo v Svobodnih sindikatih opravljajo po Šumijevi metodi, je bila v Sloveniji prvi instrument za ocenjevanje praga revščine. Po tem pragu, Janez Šumi ga je postavil v svoji analizi iz leta 1988, so revne tiste družine, ki si s svojimi dohodki ne morejo privoščiti minimalne košarice.

Po podatkih Zveze svobodnih sindikatov Slovenije kar 15.000 zaposlenih pri nas prejema manjše osebne dohodke od 55.000 tolarjev bruto, kar pomeni, da spadajo v revni sloj družbe. Takšne minimalne plače so velik problem, saj mnoge družine kljub zaposlenosti obeh staršev ne pokrivajo nujnih življenjskih stroškov. Vse to pa vpliva na poglobljanje socialnih razlik.

Strokovna služba ZSSS vsak mesec spremlja gibanja šestih košaric življenjskih potrebščin tri- in štiričlanske delavske družine. Košarice so izračunane na podlagi omenjene metodologije in podatkov o cenah, ki jih zbira Statistični urad Republike Slovenije.

Prvo družino sestavljata dva starša in dva šolajoča se otroke. Drugo družino pa sestavljata dva starša in en šolajoči se otrok. Za obe družini so pripravljene košarice na treh ravneh. Povprečna košarica zadovoljuje dolgoročne, srednjeročne in mesečne potrebe družine na povprečni ravni porabe iz leta 1983.

jemki napolniti oba starša, ki vzdržujeta dva otroke. Napačno je razmišljanje, da je treba vso košarico pokriti zgolj z obema plačama staršev. Del košarice je plačan tudi s prejemki, kot so regres za dopust in prehrano med delom, regresirane šolske malice, dodatki za prevoz na delo, otroški dodatki, štipendije itd.

Minimalna košarica predstavlja prag revščine. Če je družina s svojimi prejemki ne morejo pokriti, si morajo pomagati na različne načine. Tudi tako, da se odpovedujejo nakupu oblek in pohištva, ne privoščijo si več dopusta in si tako zagotovijo minimalni prag preživetja.

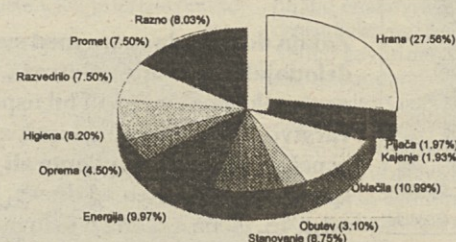
Analiza košaric v letu 1995 je pokazala, da so se le-te lani gibale med 70.000 in 270.000 tolarji. Minimalni mesečni sta bili nižji od 100.000 tolarjev, minimalni sta bili nižji od 150.000 tolarjev, povprečni košarici pa sta znašali približno 250.000 tolarjev.

Najbolj zanimiva je primerjava medletne rasti cen košarice štiričlanske družine. Ta kaže, da je v letu 1995 glede na leto prej inflacija naraščala počasneje, kot so rastle cene košaric, minimalna mesečna košarica pa je rastle celo hitreje od rasti cen življenjskih potrebščin.

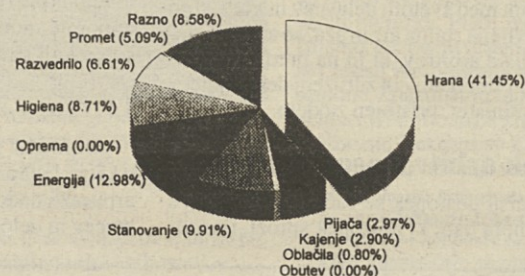
Pri primerjavi medletne rasti cen za leto 1994 in 1995 za štiričlansko družino je moč razbrati, da so se cene odstotkovno najbolj povišale za tiste, ki živijo z minimalno mesečno košarico, kar pomeni, da revni postajajo še revnejši.

Pri gibanju cen po skupinah dobrin

Graf 3: MINIMALNA KOŠARICA - 3-članska
januar 1996

Graf 4: MIN. MESEČNA KOŠAR. - 3-č
januar 1996

KOŠARICA IŠČE NOVO VSEBINO

Država, ki želi voditi uspešno socialno politiko, potrebuje instrumente za merjenje ravni socialne varnosti in odrinjenosti oziroma revščine. Merjenja namreč pokažejo, kje je potrebno ukrepati. Tako ugotavlja Lučka Böhm iz Zveze svobodnih sindikatov Slovenije v svoji analizi košaric življenjskih potrebščin tri- in štiričlanske delavske družine v lanskem letu in v obdobju od novembra 1991 do novembra 1995. Skupna ugotovitev je takale: V Sloveniji se večja število družin, ki si čedalje teže privoščijo nekatere dobrine in storitve, ki so si jih še pred nekaj leti lahko. Mnoge družine se morajo odreči najosnovnejšim dobrinam, da lahko preživijo.

Minimalna košarica zajema porabo desetih odstotkov slovenskih najrevnejših družin z najmanjšo porabo. Tudi v tej so se vedno vse dolgoročne, srednjeročne in mesečne dobrine. Minimalna mesečna košarica pa je košarica, v kateri so zgolj mesečne dobrine. Torej le hrana, račun za elektriko, stanarino in kar je še vsakomesečnih sprotih stroškov. Naj tu povemo, da so košarice vsak mesec objavljene v Delavski enotnosti. Košarico morata s svojimi pre-

košarice analiza kaže, da se je v zadnjih petih letih najbolj podražila hrana. Pri gibanju cen, ki so povezane s stanovanjem, pa je razvidno, da je v teh petih letih najbolj poskočila cena kvadratnega metra novega stanovanja.

Metodologija je začela vzbujati pomisleke pri potencialnih uporabnikih že nekaj let po svojem nastanku, ko so močno padle realne plače in se je zmanjšala kupna moč. Metodologiji so očitali, da je za naše razmere prepogata. Z dvigom realnih

plač v zadnjem času pa postaja ta metodologija spet sprejemljivejša in politično primernejša za javno rabo.

Košarica življenjskih stroškov je ena boljših metod merjenja revščine, saj daje podatke o konkretnih zneskih za zadovoljevanje potreb na povprečni in minimalni ravni. Le posodobiti bi jo kazalo.

Že Janez Šumi je predvidel, da se bo metodologija vsakih pet let prilagajala spremenjeni porabi slovenskih gospodinjstev, kakor je ta zajeta v petletnih množičnih anketah Statističnega urada. Zadnja je bila opravljena leta 1993.

Metodologija je bila zadnjič posodobljena leta 1990, vendar še vedno sloni na porabi slovenskih gospodinjstev

iz leta 1983. Metodologija je potrebna posodobitve zaradi spremenjene sestave porabe (gibanja realnih prejemkov prebivalstva, upoštevanje tudi dohodnino, visoko stopnjo brezposelnosti, premije prostovoljnega zdravstvenega in pokojninskega zavarovanja itd.)

Po mnenju Svobodnih sindikatov so košarice lahko tudi napotilo za določanje plačne politike in politike socialnih transferov, zato bi kazalo Šumijevu metodologijo posodobiti zlasti v okviru Nacionalnega programa statističnih raziskovanj, ki je že pripravljen za tretje branje. V njem pa se za leto 1997 predvideva izdelava razvojne in metodološke naloge za določitev različnih pragov revščine

Marija Frančeskin

SINDIKATI NAŠLI SKUPNI JEZIK

Reprezentativni sindikati s področja zdravstva so pripravili podpisati dopolnilno h kolektivni pogodbi za zdravnike in zobozdravnike, s katerim bi se vsem zdravnikom povišale plače za 1,5 točke, vendar brez člena, za katerega je tudi vladna zakonodajna komisija ugotovila, da ne sodi v kolektivno pogodbo.

Gre za člen, ki naj bi bi zdravnike zavezoval k sodelovanju z vodstvi zavodov pri racionalizaciji poslovanja, s čimer bi dosegli nekaj prihrankov. Znano je, da Zavod za zdravstveno zavarovanje pogojuje višje plače z varčevalnimi ukrepi, ki pa ne sodijo v kolektivno pogodbo. To je zdaj potrdila tudi vladna komisija.

Odpri pa je ostalo vprašanje, za koliko se bodo povišale plače v zdravstvu in socialnem varstvu. Po zadnji seji vlade tudi za zdravnike ni več čisto jasno, ali še velja dopolnilo h poklicni kolektivni pogodbi o zvišenju plače za 1,5 točke, kar pomeni 51.255 tolarjev bruto.

Vlada je spretno izkoristila prvotna neskladja med zdravstvenimi sindikati in zahteva, da bi področje plač v

zdravstvu obravnavali hkrati z drugimi področji negospodarstva, s čimer pa se ti sindikati ne strinjajo. Takšna odločitev vlade pomeni za zdravnike odstop od dogovorjenega. Vlada je celo predlagala imenovanje posebne skupine, ki bo v celotnem negospodarstvu in gospodarstvu preverila mogoče rešitve. S konkretnimi predlogi naj bi vlada prišla na dan še ta teden.

Povečanje plač v zdravstvu je tako obviselo v zraku. Za razpon, kakršnega je predlagal sindikat zdravstva in socialnega varstva, to je povišanje od 0,31 do 1,5 točke, bi potrebovali 8 milijard tolarjev. To je vrednost, ki ohranja razmerje iz zakona o razmerjih plač. Franc Košir, direktor Zavoda za zdravstveno zavarovanje, pa zagotavlja, da bo v

te namene na voljo le 4,5 do 5 milijard tolarjev.

Stavkovni odbor sindikata zdravstva in socialnega varstva, ki je napovedal opozorilno stavko v zdravstvu za 27. marec, je na svoji zadnji seji podaljšal rok za podpis panožne kolektivne pogodbe na 25. marec. Pred tem pa zahteva odpravo kršenja kolektivne pogodbe pri izplačilu nadurnega dela. Prvi del nadurnega naj bi izplačali do 25. marca, preostalo pa do konca maja. Ta datum je tudi skrajni čas za odpravo drugih kršitev. Med nimi je tudi izplačilo obresti za manj izplačane plače zaposlenih v dejavnosti zdra-

ststva in socialnega varstva za obdobje junij 1992-januar 1993. V sindikatu opozarjajo na zelo napete odnose v zdravstvu in na nevarnost izbruha spontane stavke.

Nas pa najbolj skrbi, da si bodo v zdravstvu delili višje plače iz prihranjenega denarja na rovaš predpisovanega manjšega števila receptov, krčenja bolniške oziroma nadomestil, cenejših ortopedskih pripomočkov, zdravil...

Racionalizacije ne bi smeli izvajati na račun zdravih ljudi, še posebej ne tistih, ki so odvisni le od obveznega zdravstvenega zavarovanja. To pa je velik del delavcev in upokojenčev z najnižjimi dohodki. Varčevanje zahteva učinkovito organiziran nadzor, da ne bi prihajalo do zlorab.

Marija Frančeskin

Iz prihrankov za plače

Kakšne so možnosti za povečanje plač v zdravstvu, smo povprašali FRANCIA KOŠIRJA, direktorja Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije. Takole je med drugim povedal: »Manevrski prostor je možen le, če se ugotovijo in zmanjšajo določena žarišča stroškov, ki nastajajo na področju določenih postavk finančnega načrta, kot so zdravila, tehnični pripomočki, nadomestila itd., oziroma pri izvajanju določenih programov v osnovni in bolnišnični dejavnosti. Ocenjujemo, da je manevrski prostor za zvišanje plač v obsegu 4,5 do 5 milijard tolarjev. To ni veliko. V skupni masi za plače predstavlja le 10-odstotno zvišanje.

V tem okviru bi se bilo potrebno dogovoriti in napraviti ustrezno selekcijo tako zdravstvenega kot negovalnega kadra oziroma vseh drugih zaposlenih. Plač ne bi smeli povečevati avtomatično, saj vemo, da so nekateri poklici v zdravstvu bolj odgovorni in bolj zahtevni kot drugi. Prav ti, ki so na prvi črti v stiku z zavarovanci, imajo možnost, da se stroškovno obnašajo. Ni vse tisto, kar je možno nuditi zavarovancu, dobro, ampak je dobro predvsem tisto, kar je strokovno pretehtano. To ne pomeni najdražjih postopkov, najdražjih zdravil in vsega drugega, s čimer bombardirajo danes tržnice. Je pa to problem, s katerim se danes srečujejo vse razvitejšie države. Dosedaj so v zdravstvu prihranili za 2,9 milijarde tolarjev, od tega so samo lani v petih mesecih prihranili pri predpisovanju zdravil za 2,2 milijarde tolarjev. Lani so zdravniki tudi predpisali za 1,1 milijona manj receptov...«

ŽENSKAM JEMLJEJO DELO

Po zadnjih podatkih je bilo ob koncu januarja v Sloveniji 125.653 brezposelnih, kar je za slab odstotek manj kot mesec prej in za dobra dva odstotka več kot pred letom dni. Med vsemi iskalci zaposlitve vztrajno narašča število žensk, približuje se že 50 odstotkom vseh brezposelnih. Med nimi raste tudi število starejših od 40 let, ki že presega 34 odstotkov vseh iskalcev.

Med brezposelnimi je 20 odstotkov iskalcev prve zaposlitve, 11,4 odstotka je takšnih, ki so zgubili delo zaradi stečajev, 47 odstotkov jih je brez ustreznih kvalifikacij, 33 odstotkov je starih od 26 let. Dolgotrajno brezposelnih je bilo januarja že blizu 60 odstotkov vseh brezposelnih. V povprečju so bili januarja prijavljeni na zavodu 2 leti in 11 dni.

Kot ocenjujejo na Republiškem zavodu za zaposlovanje, je na področju zaposlovanja čutili velika valovanja, ki jih povzroča delo za določen čas. Ta oblika zaposlovanja povzroča velik pritok v brezposelnost in hkrati velik odток v zaposlitev za določen čas. Januarja je bila že dobra tretjina vseh na novo prijavljenih brezposelnih takšnih, ki se jim je iztekla zaposlitev za določen čas. Znano pa je tudi, da se skoraj dve tretjini novih zaposlitev skleneta za določen čas.

Le redki delodajalci zaposlujejo danes nove delavce za nedoločen čas, saj ta oblika delovnega razmerja pomeni v primeru odpustitve delavcev dražjo različico. Zato so posamezni delavci tudi po več let zaposleni za določen čas, pogodbe jim ponekod obnavljajo na vsake tri mesece. Prihodnost je za take dela-

vce povsem negotova, po vsakokratnem poteku pogodb lahko ostanejo brez dela, saj jih ne varuje nobena imuniteta, niti bolnišnica niti porodniška.

Na kratkotrajnost zaposlovanja kaže tudi podatek, da čas, ki ga delodajalci navajajo, ko iščejo delavca za zaposlitev za določen čas, v preteklih 60 dneh ni presegla šestih mesecev, ponujenih zaposlitev za določen čas,

Klubi za iskanje zaposlitve

V Sloveniji so lani zaželi tudi prvi klubi za iskanje zaposlitve. Prva sta oktobra začela delovati v Ljubljani in v Mariboru, novembra pa se jima je pridružilo še pet klubov v drugih mestih po Sloveniji, in sicer v Kopru, Kranju, Murski Soboti, Novi Gorici, Velenju in Sevnici. V območni enoti Ljubljana in Maribor imajo zdaj že po dva kluba, začel pa je delovati tudi na Ptuj. Letos naj bi tak klub zaživel tudi v Celju in Novem mestu. Cilj klubov za iskanje zaposlitve je zelo jasan: v čim krajšem času najti čim ustrežnejšo zaposlitev.

Namenjeni so tistim brezposelnim, ki so več kot 6 mesecev prijavljeni na zavodu. Člani kluba v prvih štirinajstih dneh predelajo delovni zvezek in se naučijo učinkovitega osebnega marketinga ter iskanja potencialnih delodajalcev. Zatem še deset tednov samostojno iščejo zaposlitev s pomočjo vodje in drugih članov kluba, kjer lahko ostanejo največ 12 tednov.

Lani se je v klube za iskanje zaposlitve vključilo 246 brezposelnih. Med temi so prevladovali brezposelni s peto stopnjo izobrazbe, torej s srednjo izobrazbo. S pomočjo klubov se jih je zaposlilo 36, dva pa sta se vrnila v izobraževanje.

ki bi trajale več kot leto dni, pa je manj kot 2 odstotka. V povprečju zato ponujena zaposlitev za določen čas traja sedem mesecev in pol. Zaposlitev za določen čas so pogosteje namenjene pripravnikom in delavcem z nižjo stopnjo izobrazbe.

Delodajalci torej raje zaposlujejo za določen čas, saj delavce tedaj, ko jih ne potrebujejo več, enostavno odslavimo, ni jim treba ponuditi odpovednega roka niti odpravnine.

Zadnji podatek o stopnji registrirane brezposelnosti velja za lanski december, ko je dosegla 14,5 odstotka. Po decembrskih podatkih kar 73 odstotkov brezposelnih ne prejema nikakršnih denarnih nadomestil ali denarnih pomoči. Le borih 22,3 odstotka je takšnih, ki prejema denarna nadomestila, in le 4,7 odstotka jih dobiva denarno pomoč. Število prejemnikov denarnega nadomestila se je v enem letu zmanjšalo za 10 odstotkov, prejemnikov denarnih pomoči pa za 46 odstotkov manj.

Najnižji znesek denarnega nadomestila, ki je hkrati znesek denarne pomoči, je bil decembra 18.676 tolarjev neto oziroma 25.333 tolarjev bruto, najvišji, ki je po zakonu enak štirikratniku najnižjega, pa je znašal 101.332 tolarjev bruto. Vendar je takih prejemnikov zelo malo. Bruto znesek večine denarnih nadomestil je 25.000 do 45.000 tolarjev.

M. F.

Žogica je na vladni strani

ERIH ŠERBEC, predsednik sindikata zdravstva in socialnega skrbstva pri ZSSS, je za naš časniki povedal, da se bo 27. marca tudi njihov sindikat pridružil stavki, če pogajanja ne bodo uspešna. »Sindikati nismo skregani, le Fidesa ni bilo zraven, ko smo se pogajali o poklicni in panožni kolektivni pogodbi. Naš sindikat ima podobna stališča kot sindikat zdravstva in socialnega varstva, med seboj smo usklajeni.«

Tudi JELKA ČERNIVEC, predsednica sindikata delavcev v zdravstveni negi, je rekla, da njihov sindikat zdaj čaka vlado, kakšne predloge bo pripravila za zvišanje plač v zdravstvu. Z drugimi sindikati se bodo pred pogajanjem usklajali.

ZVONE VUKADINOVIC, podpredsednik sindikata zdravstva in socialnega varstva: »Na naši strani ni nobenih zaprek več za podpis aneksa h kolektivni pogodbi za zdravnike in zobozdravnike, zdaj ko je umaknjen 69.b člen, ki govori o racionalizaciji poslovanja. Vsi reprezentativni sindikati smo pripravili aneks poudariti. Žogica je zdaj na vladni strani, ki bo morala odločiti ali bo izpolnila obljubo, ki jo je dala stavkovnemu odboru Fides. Po drugi strani pa pričakujemo, da bo tudi naša stavkovna zahteva po primernih dodatkih, ki so za vse delavce v zdravstvu in socialnem varstvu potrebni glede na enako izhodiščno ceno, priznana tudi z vladne strani, kar nam je obljubil tudi minister...«

Groteskno »latninjenje« podjetja Pionir MKO d. d. iz Novega mesta

KAPETAN & MARIJA K SEBI d. o. o.

Lastninjenje vse bolj postaja sinonim za krajo. Stvar dobiva absurdne razsežnosti. Prišlo je tako daleč, da se znanci ali prijatelji med seboj ne pozdravljajo več z obveznim vprašanjem »Kako si?«, temveč »Ali kaj lastniniš?«. Resnici na ljubo je treba reči, da je za to kar nekaj zelo resnih razlogov. Enega med njimi smo te dni imeli priložnost spoznati v novomeškem Pionirju, ali natančneje povedano, v družbi Pionir MKO d. d., v kateri za lastninjenjem poteka rabota, ki bi ji lahko rekli klasični gospodarski kriminal.

Javnost je bolj ali manj seznanjena s kolapsom, ki ga je doživel Pionir, svojčas eno najuglednejših slovenskih gradbenih podjetij. Bolj malo ali pa celo nič ni znanega o ljudeh, ki so to podjetje spravili v grob. Morda bo kdo pomislil, zakaj se to vprašanje postavlja zdaj, ko je večini večjih rib med njimi že uspelo po najrazličnejših kanalih in brzicah odplavati v nova dristišča, kjer iščejo nove priložnosti za svoje nove »velike« podvige. Odgovor je na dlani – preprosto zato, ker je v podjetju ostala še jata manjših rib, ki kot piranhe glodajo še zadnje ostanke na skeletu nekoč zajetnega telesa Pionirjevega družbenega kapitala.

Ena od teh ribic se piše Milan Kapetan, ki se je kot direktor Pionirja MKO d. d. polotil še tistih nekaj zadnjih drobtin družbenega premoženja. Zanimivo pri tem je, da se možak niti ni trudil poiskati kakšne rafinirane metode, temveč se je rabote zamislil kar po največji in najenostavnejši bližnjici. Groteskno pa spoznanje, da so kasnejši dogodki potrdili pravilnost izbrane poti. Prizadeti delavci so zaslužili, da jim hoče direktor »odtujiti« njihovo lastnino, kasneje pa jih po ustaljenem in preizkušenem receptu brez vsega postaviti na cesto. S posameznimi značilnostmi tega podjetja »Kapetan & Marija k sebi consulting d. o. o.« so seznanili novomeške kriminaliste, agencijo za plačilni promet, nadziranje in informiranje ter družbenega pravobranilca, vendar so prav povsod naleteli na skomiganje z rameni, češ da stvari niso tako enostavne, da jih je treba preveriti, da je zakonodaja komplicirana, in kdo bi vedel, kaj še. Pa poglejmo, ali je stvar res tako komplicirana ali je posređi zgolj

oportunitizem in lagodnost spričo odprtega lova na družbeno lastnino in divjega liberalizma, ki vlada tej deželi.

Pionir MKO d. d. je ena od trinajstih družb GIP Pionirja p. o., ki se je izognil stečaju in v katerem zdaj le še kakih 15 ljudi premišlja o tem, kje so kakšne pametne službe. Mimogrede povejmo, da je od nekdanjih 2000 zaposlenih delavcev v tem podjetju 350 ljudi na nekakšnem čakalju, oziroma bolje povedano, na cesti brez vsakršnih pravic, vsakih nekaj mesecev pa jih potolažijo s kakšnimi 20 tisoč tolarji. V teh okoliščinah pač vsaka od omenjenih trinajstih družb živi, kot ve in zna. Idealni teren torej za kakšen zanimiv »lastninski« posliček.

Milan Kapetan si ga je zamislil in v večjem delu tudi že takole izpeljal. Lani poleti je nekega dne preprosto začel klicati k sebi posameznike iz podjetja ter jim razložil, da so samo oni tisti, ki jim lahko zaupa veliko in pomembno dolžnost. To je seveda storil tako, da ti posamezniki niso vedeli eden za drugega. Šestnajst srečnih izbrancev, ki se jim je kasneje od kakšnih 120 zaposlenih pridružil še eden, se je imelo priložnost spoznati šele na sestanku ustanovne skupščine družbe MKO – mehanika, kovinarstvo, trgovina, Novo mesto d. o. o. Nadaljevanje zgodbe pa najbrž že poznate. Novoustanovljena zasebna firma ima sedež na Kočevarjevi ulici 1 v Novem mestu, se pravi na naslovu in v poslovnih prostorih še neolastninjene družbene firme Pionir MKO d. d. Samo enkrat tudi lahko poskušate uganiti, kdo je direktor te nove zasebne družbe. Jasno, Milan Kapetan! Dobro, boste rekli, to smo že videli. Smo, ampak če me spomin ne vara, so se morale v reviji

P O G O D B A
o najemu poslovnih prostorov in opreme

ki jo skleneta

PIONIR MKO - mehansko kovinski obrat, NOVO MESTO d.d., Kočevarjeva ulica 1, 68000 NOVO MESTO, ki ga zastopa direktor Milan Kapetan (v nadaljevanju kot najemodajalec)

in

MKO - mehanika, kovinarstvo, trgovina, NOVO MESTO d.o.o., Kočevarjeva ulica 1, 68000 NOVO MESTO, ki ga zastopa poslovni pooblaščenec Marjan Gril (v nadaljevanju najemnik)

1. člen

Najemodajalec in najemnik ugotavljata, da imata skupen interes opravljanja dejavnosti, ki je podobna, hkrati pa se kapacitativno dopolnjujeta tako na kadrovskem, kot tudi poslovnem področju.

ziji in ob ukrepanju slovenskega družbenega pravobranilca vse takšne firme ukiniti, njihovo premoženje pa vrniti tja, od koder je bilo ukradeno. Vse to Milan Kapetan ni motilo, da ne bi Pionir MKO d. d. in MKO d. o. o. sklenila pogodbo o najemu poslovnih prostorov in opreme. Se pravi, da je Kapetan kot direktor obeh firm sklenil to pogodbo sam s seboj. Formalno jo je za novoustanovljeno zasebno firmo podpisal eden od obeh poslovnih pooblaščenec MKO d. o. o. Marjan Gril. Da je res, kar smo zapisali, pokaže pogled v izpis iz sodnega registra, v katerem je v rubriki

bo zagotovljena večja tržna prodornost in zaposlitev kapacitet, s tem pa tudi izboljšanje poslovanja obeh pogodbenih strank.

Sanje o pravni državi se razblinijo tisti hip, ko sodišče registrira novo zasebno družbo z enako dejavnostjo, na istem naslovu in z istim direktorjem, kot jo na tem naslovu opravlja še neolastninjena družbena firma. Vse drugo je samo še stvar tehnike, spričo katere potem vsi pristojni le nemočno vzdihujejo. V tem členu namreč drži vse, razen ugotovitve oziroma želje, da gre za »izboljšanje poslovanja obeh pogodbenih strank«. Sodelovanje,

Sodelovanje, če temu lahko tako rečemo, namreč poteka tako, da vse nove posle sklepa MKO d. o. o., ki jih zaupa v izvedbo Pionirju MKO d. d. Se pravi, da Milan Kapetan pridobi posel kot direktor zasebne firme in ga odda v izvedbo Milanu Kapetanu, direktorju družbene firme. O tem oba Kapetana med seboj tudi skleneta ustrezno pogodbo. Posli tečejo tako, da vse stroške nosi Milanova družbena firma, dobiček iz naslova provizij pa pobere Milanova zasebna firma. Kako absurde so stvari, nam na primer pove podatek, da celo račun v gostilni, ki ga je sklenila Milanova zasebna firma, plača Milanova družbena firma.

»Osebe, pooblašene za zastopanje« direktor Milan Kapetan naveden kot oseba, ki podjetje zastopa brez omejitev. Druga dva družbenika (Marjan Gril in Igor Šmajdek) pa lahko podjetje zastopata samo kot poslovna pooblaščenca. Se pravi kot tista pooblaščenca, ki ju pooblasti Milan Kapetan. Mimogrede nam pogled o omenjeni izpis navzgor novo cvetko. Družbena pogodba je bila podpisana 24. avgusta 1995, ustanovitev družbe pa je bila z ustreznim sklepom vpisana v sodni register že šest dni kasneje oziroma 30. avgusta 1995. Kdo lahko reče, da naša sodišča niso ažurna? Vprašanje je samo, ali to velja za vse primere ali samo v tistih, ko se družbenik slučajno piše tako kot vodja sodnega registra. V našem primeru se priimek Šmajdek pojavi pri Vladi pod funkcijo vodje sodnega registra in pri Igorju Šmajdku, ki ga najdemo med družbeniki. Šel bi staviti, da imata kaj skupnega. Tembolj, ker se je novoustanovljenemu zasebnemu podjetju z ustanovitvijo očitno preklemsko mudilo, kar je razvidno iz »izplačevanja po neki situaciji«, ki kaže na to, da je nova zasebna firma kasirala od družbene že za mesec avgust, ko še ni bila ustanovljena.

S tem pa smo že pri bistvu peklenškega načrta, ki kaže, da je bila nova firma ustanovljena samo zato, da se uniči oziroma »olastnini« staro. Takšno sodelovanje opredeljuje že prvi člen pogodbe o najemu poslovnih prostorov in opreme, ki se glasi: »Najemodajalec in najemnik ugotavljata, da imata skupen interes opravljanja dejavnosti, ki je podobna, hkrati pa se kapacitativno dopolnjujeta tako na kadrovskem kot tudi na poslovnem področju. S tesnim sodelovanjem

če se temu lahko tako reče, namreč poteka tako, da vse nove posle sklepa MKO d. o. o., ki jih zaupa v izvedbo Pionirju MKO d. d. Se pravi, da Milan Kapetan pridobi posel kot direktor zasebne firme in ga odda v izvedbo Milanu Kapetanu, direktorju družbene firme. O tem oba Kapetana med seboj tudi skleneta ustrezno pogodbo. Posli tečejo tako, da vse stroške nosi Milanova družbena firma, dobiček iz naslova provizij pa pobere Milanova zasebna firma. Kako absurde so stvari, nam na primer pove podatek, da celo račun v gostilni, ki ga je sklenila Milanova zasebna firma, plača Mi-

lanova zasebna firma. Iz tega lahko utemeljeno sklepamo, da Milanova nova zasebna firma ni by pass podjetje, ki bi bilo ustanovljeno zato, da bi preživel družbeno podjetje, temveč zato, da se to podjetje okrade in uniči. Iz omenjene (beri: kooperacijske) pogodbe in iz izstavljenih faktur je namreč razvidno, da Milanova zasebna firma zaračunava njegovi družbeni tudi do 30 odstotkov vrednosti pogodbenih del. Kaj to pome-

ni za družbeno podjetje, je na dlani: poslovanje z izgubo! Nadaljevanje te zgodbe je potem spet samo stvar tehnike. Družbena firma Pionir MKO d. d. se otepa z vse večjimi likvidnostnimi in drugimi težavami. Če se še ni zgodilo, potem se vsekakor mora, da bo Milanova zasebna družba priskočila njegovi družbeni »širokogrudno« na pomoč. To pa je samo še pika na i pri njenem dokončnem pokopu.

Milanova akcija je v tem pogledu zastavljena konsistentno. Jasno je, da je poslovanje obeh firm stroga poslovna skrivnost. Računovodsko delo je razbil na dva dela, pri čemer je kajpak svoje lastne skrivnosti zaupal bolj zaupljivemu delu. Podobna zgodba je s plačili. Družbeniki nove zasebne firme morajo biti kajpak v boljšem položaju od raje, ki je predvidena zgolj za delo, pre-zaposlitev ali za cesto. V tej zgodbi je Milan Kapetan spet na prvem mestu. Medtem ko se je plača za

dnevniciami. Kot kažejo obračunski listi, je na primer oktobra lani potoval kar sedemindvajsetkrat, pri čemer je skupaj napravil 4714 kilometrov in obračunal enajst in pol dnevnice. Pri tem je potuhtal novo relacijo Novo mesto-okolica, na kateri je omenjenega meseca potoval vseh sedemindvajsetkrat. Mimogrede pa je skočil še v Ljubljano, Koper, Kranj, Krško in še kam.

Seveda bi lahko še na široko dolgo razpredali o Milanovih »lastninskih« potih in izumih, od računov in naročilnic za storitve pri novomeških obrtnikih, za katere nihče od pristojnih v podjetju ne ve, da so bile tudi res opravljene, do sumljivih sponzorstev, vendar vse to najbrž nima nobenega smisla. Še zlasti, ker so delavci s temi podatki seznanili vse pristojne državne organe v občini, dosegli pa nič, če seveda za rezultat ne štejemo direktorjevega sladkega maščevanja

ZAP. ST.	DATUM	RELACIJA	DO	ČAS			PREVO. ZEM. km	STANJE STEVICA
				ODHOD	PRIHOD			
ura	min	ura	min	ura	min			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
2/10-95		NM-obolnica-Trebnje-LI-NM				1/2		195
3/10-95		NM-obolnica-KE-NM				1		278
4/10-95		NM-obolnica						52
5/10-95		NM-obolnica-LI-KE-NM				1		265
6/10-95		NM-obolnica-Trebnje-NM				1/2		69
7/10-95		NM-obolnica						25
8/10-95		NM-obolnica-LI-NM				1/2		182
9/10-95		NM-obolnica						59
11/10-95		NM-obolnica						53
12/10-95		NM-obolnica-LI-NM				1/2		187
13/10-95		NM-obolnica-KE-LI-NM				1		263
15/10-95		NM-obolnica-KE-NM				1		451
16/10-95		NM-obolnica-LI-NM				1/2		191
17/10-95		NM-obolnica						65
18/10-95		NM-obolnica-KE-NM				1		413
19/10-95		NM-obolnica-LI-NM				1/2		183
20/10-95		NM-obolnica-KE-LI-NM				1		269
21/10-95		NM-obolnica-KE-NM				1		450
22/10-95		NM-obolnica-KE-NM				1		450
23/10-95		NM-obolnica-KE-NM				1/2		201
24/10-95		NM-obolnica						51
25/10-95		NM-obolnica						59
26/10-95		NM-obolnica-KE-NM				1		450
27/10-95		NM-obolnica						58
30/10-95		NM-obolnica						59
31/10-95		NM-obolnica						59

SKUPAJ 11 1/2 4714 km

4714 o' 19,30-23,80x 60

Pri ČZP Enotnost je izšlo obsežno delo znanega pedagoškega in raziskovalnega delavca dr. Milana Divjaka z naslovom »Šola, morala, cerkev«

milan divjak

Šola -morala- cerkev na Slovenskem

Gre za del obširnega raziskovalnega projekta, ki obravnava razvoj laičnega, moralnega in družboslovnega pouka na Slovenskem od začetka do danes.

Knjigo lahko naročite po telefonu na 061/321-255 ali telefaksu 311-956

Za Jagra je to jasen znak, da je lov na družbeno lastnino odprt in so vsi, ki imajo možnost, naravnost nori, če si na tak ali drugačen način ne vzamejo svojega dela. Na koncu torej lahko rečemo, da Milan Kapetan ni nor, nori smo vsi mi, ki z njegovo raboto izgublamo čas. Kljub temu se zdi, da mora priti čas obračuna, ker si drugače pač ni moč predstavljati normalnega funkcioniranja te države, če... No, če je takšno delovanje te države sploh cilj aktualne oblasti, in ne – kot se že na glas govori – njen planiran ekonomski stečaj.

lanova družbena firma. Iz tega lahko utemeljeno sklepamo, da Milanova nova zasebna firma ni by pass podjetje, ki bi bilo ustanovljeno zato, da bi preživel družbeno podjetje, temveč zato, da se to podjetje okrade in uniči. Iz omenjene (beri: kooperacijske) pogodbe in iz izstavljenih faktur je namreč razvidno, da Milanova zasebna firma zaračunava njegovi družbeni tudi do 30 odstotkov vrednosti pogodbenih del. Kaj to pome-

njih v vsakem primeru pristali na cesti.

Kot kažejo nekateri težko izbrskani podatki, se Milan Kapetan kot direktor družbene firme tudi že pospešeno pripravlja na ustrezno dokapitalizacijo svojega zasebnega podjetja. Medtem ko za delavce, ki delajo na objektih na terenu, ni denarja za dnevnice, si Milan, kot kažejo blagajniški izdatki, lepo jemlje zajetne vsote denarja, ki ga vrača s kilometrinami in

v obliki rafiniranih šikan. Prav tako ni namen te zgodbe, da bi koga preganjali zaradi kilometrin, če na drugi strani lahko ukrade podjetje – pa »nikome ništa«. Bržda je prav v tem tragika novomeških in še katerih kriminalistov, ki bolj ali manj lahko preganjajo samo še kurje tatove in Rome. Pa še hvala-leži jim morajo biti, saj bi bila brez njih statistika njihovih rešenih primerov katastrofalna.

Tako pač je v okoliščinah, ki spremljajo primarno akumulacijo zasebnega kapitala, s katero visoka slovenska politika pod krinko lastninskega preoblikovanja družbenega premoženja jemlje državljano osnovne pogoje za preživljanje. Posledica tega je domala povsem legalen in dopusten grabež družbenega premoženja, ki doslej še niti v enem primeru ni bil sankcioniran.

Da je to res, nam je te dni pisal Ivan Jager iz podjetja TOLO Šentjur pri Celju, ki je na podlagi lastnih izkušenj z ustavnim sodiščem ugotovil, da je družbeno premoženje v tej državi povsem nezashčiten kategorija. Za Jagra je to jasen znak, da je lov na družbeno lastnino odprt in da so vsi, ki imajo možnost, naravnost nori, če si na tak ali drugačen način ne vzamejo svojega dela.

Na koncu torej lahko rečemo, da Milan Kapetan ni nor, nori smo vsi mi, ki z njegovo raboto izgublamo čas. Kljub temu se zdi, da mora priti čas obračuna, ker si drugače pač ni moč predstavljati normalnega funkcioniranja te države, če... No, če je takšno delovanje te države sploh cilj aktualne oblasti, in ne – kot se že na glas govori – njen planiran ekonomski stečaj.

Ivo Kuljaj

Humoreska

Pri nas je prostitucija zakonsko urejena!

– Ali ste za legalizacijo prostitucije? smo povprašali tovariša Neposrednega proizvajalca raznih strok, ki je skladno s smernicami raznih slovenskih in internacionalnih kongresov predsedoval ošančju bifeja Bližnja srečanja posebne sorte in zložno goltal dolge požirke priljubljenega piva.

»Pa saj je prostitucija že legalizirana.«

– Kako legalizirana? Pri nas prostitucija ni dovoljena. Zato pa zdaj dr. Predan iz liberalne demokracije pripravlja zakon o prostituciji...

»To me spominja na stare čase. Takrat je bila prostitucija prepovedana, kar je pomenilo, da je pri nas ni. Saj veste, česar nekdanja napredna oblast ni dovolila, tega ni bilo. Saj se spomnite, kako podobno je bilo takrat, ko je bilo pomanjkanje bencina. Avtomobili so v dolgih kolonah stali pred črpalkami, a poročila oziroma slike o tej gneči boste v tedanjih časnikih iskali zaman. Česar v socialističnih časnikih ni bilo, se tudi ni zgodilo, oziroma če se je dogajalo kaj, česar tedanja oblast ni dovolila, se o tem v časnikih ni pisalo. In tako tudi ni bilo prostitucije. Bile pa so prostitutke...«

– Saj ne trdim, da danes pri nas ni prostitucije, ampak legalizirana ni. Torej...

»Če prostitucija že je, zakaj pa bi jo potem sploh morali legalizirati?«

– No, da bi se stvari zakonsko uredile...

»Kaj pa bi vi hoteli zakonsko urediti?«

No, treba bi bilo uvesti statute javnih hiš, dalje lastništvo, prostitutke bi morale biti zavarovane, zdravstveno in pokojninsko. Morale bi tudi plačevati davke, dohodnino...

»Zdaj samo še recite, da bi prostitutke morale biti osvobodjene nočnega dela!«

– Pa čemu se delate norca. Saj vendar veste, da je prostitucija pri nas hud problem!

»O, s tem, da je pri nas prostitucija problem, se pa strinjam.«

– In zakaj ste torej proti legalizaciji prostitucije oziroma proti zakonu, ki bi prostitucijo uredil?

»Zato, ker je pri nas prostitucija zakonsko že urejena!«

– Kako to mislite?

»Oh, če hočete na vsak način prostitucijo spraviti v zakonske okvire, potem vzamete lahko kar zakon o poslancih in zakon o strankah.«

– Kam pa spet merite?

»Nikamor. Za večino Slovencev je slovenski parlament največja in najuglednejša javna hiša. Stranke in posamezniki jebejo drug drugega, pa ne iz kakšne ljubezni; hkrati prodajajo sebe in svoje volivce, ko za velike denarje ali pa za kakšne druge otipljive dobrine preskakujejo iz ene stranke v drugo, spreminjajo svoja načela, lažejo itd. To pa je bistveno prostitucije, ali ne!«

– Mislim, da vi žalite naše politike!

»Če koga žalim, potem žalim prostitutke, ko jih primerjam z našimi politiki!«

Bogo Sajovic

jugoslovanske države, kar zelo prepričljivo potrjuje naš zunanji dolg, ki bo znašal letos že 3,6 milijarde dolarjev. Zagata torej ni v nepotizmu, o katerem govori Podobnik, temveč v popkovini, ki se za Gasparijem vleče iz nekdane Narodne banke Jugoslavije, katere glavna odlika je bila poleg inflatornega tiskanja denarja prav čezmerno zadolževanje v tujini. Slovenija je naredila veliko napako, ker ni sprejela zakona, po katerem nihče, ki se je nekoč ukvarjal s financami v Beogradu, tega ne more početi v samostojni Ljubljani. Šele v tem primeru bi lahko govorili o resničnem ločevanju od nekdanje države na finančnem področju.

Pirkmajerjeva kandidatura

Dr. Edo Pirkmajer, član predsedstva ZLKP, nima podpore liberalnih demokratov pri kandidaturi za novega državnega sekretarja za privatizacijo. Razumljivo, saj bi se klerikalci v nasprotnem primeru ne polastili samo tistega, kar so komunisti nacionalizirali, temveč tudi tistega, kar so ustvarili. Liberalcem bi torej na tem mestu ustrezal samo človek Ropovega kalibra, le pisati se ne bi smel tako prav. Pirkmajer jim pač ne ustreza niti v prvem niti v drugem pogledu.

Drobničev problem

Anton Drobnič, generalni državni tožilec, ne najde pravih razlogov, zakaj se kopica ovadb, ki so jih na tožilstvo posredovali kriminalisti, nikamor ne premakne. Pač, da bi opravičil svoj silni aparat in povečal njegovo učinkovitost, je ustanovil skupino, ki naj bi se postavila po robu organiziranemu kriminalu. Pri tem pa je pozabil, da je ravnal natančno po Churchillovi maksimi, po kateri ustanovi komisijo takrat, kadar česa nočeš rešiti. Drobnič namreč vsak dan znova dokazuje, da ni bil imenovan za generalnega javnega tožilca zato, da bi se ukvarjal z dnevnimi problemi in prispeval svoj del h graditvi pravne države, temveč predvsem zato, da bi na tem mestu poskrbel za rehabilitacijo bele garde in domobranstva. Za kronski dokaz politične instrumentalizacije državnega tožilstva pa je močak poskrbel sam tisti hip, ko se je polotil zbiranja gradiva za obnovo (beri: rehabilitacijo) procesa proti škofu Rožmanu. Drobnič tako ni le edini javni tožilec v Evropi, ki je prišel na ta položaj tudi po zaslugi svojega delovanja na strani hitlerjevske koalicije, temveč politik, ki skuša to delovanje tudi opravičiti. To pa ni več njegov problem, temveč problem države, ki mu to dopušča.

Kuli

Gasparijeva popkovina

Mitja Gaspari, finančni minister, je v parlamentarni razpravi o predlogu zakona o prevzemu slovenskega dela dolga nekdane SFRJ ostro zavril vse Podobnikove očitke o nepotizmu. Hkrati je minister suvereno zatrdil, da pomeni predlagani sporazum ločitev Slovenije od nekdane države na finančnem področju. O tem, namreč o formalni ločitvi, najbrž ne moremo dvomiti. Vsebinsko pa se Slovenija prav kmalu ne bo prav nič ločevala oziroma razlikovala od nekdane

HOROSKOP

Zvestoba do groba

V 19. stoletju so avstro-ogrsko monarhijo pretresala nacionalna vprašanja. Posebej izpostavljeno je bilo češko vprašanje. Eden najhujših čeških nacionalistov je bil Tomaš Garrigue Masaryk (rojen 7. marca 1850), državnik, filozof in sociolog. V letih 1891–93 na nato zopet v letih 1907–14 je bil predstavnik češkoslovaške poslanske skupine. Ko je izbruhnila prva svetovna vojna, je pobegnil v tujino in tam navijal za samostojno Češkoslovaško republiko. Ko je avstro-ogrska monarhija razpadla in so nastajale samostojne države, je nastala tudi Češkoslovaška republika, Tomaš Masaryk pa je postal njen prvi predsednik. Kot predsednik se je zavzemal za prijateljske odnose s Francijo, Nemčijo

in Avstrijo za vsak primer pa je bil med pobudniki ustanovitve male antante, zveze Češkoslovaške, Romunije in Jugoslavije, ki naj bi bila blok proti nemškemu in madžarskemu revanšizmu. Ta antanta pa je razpadla takoj, ko je Nemčija namerila prvi udarec Češkoslovaški. Takrat Tomaš Masaryk ni bil več predsednik Češkoslovaške republike. Zaradi nastopa nacizma v Nemčiji je v prepričanju, da bo mlajši lažje vodil državo, odstopil in prepustil predsedniško mesto dotodanjemu zunanjemu ministru Benešu. Umaknil se je v pokoj (leta 1935) in svoje zadnje dni preživel v pisanju spominov. Umrl je leta 1937, preden so vzešile razkose njegovo državo.

Tomaš Garrigue Masaryk je nekoč, ko je to še nekaj pomenilo, posmrtno prejel častni doktorat ljubljanske univerze, kot sedaj edini tujec. Žal je bil ta doktorat kasneje razvrednoten s podelitvami v imenu socializma in njegovih doktrin.

Ko je Masaryk postal predsednik Češkoslovaške republike, ga je kar naenkrat začel oblegati trop krojačev, ki so hoteli postati »dvorni dobavitelji«. Masaryk jih je hitro ohladil:

»Zaman se trudite, gospodje, meni bo še naprej šival tisti krojač, ki mi je tudi predtem šival na kredit.«

Deni

DELAVSKA ENOTNOST	KROJENJE LETALA NA OBJEKTOH	TEŽKO GIBANJE	OSKAR DANON	MORSKE ŽIVALI Z LOVKAMI	FINSKA REKA NA MEJI S ŠVEDSKO	PUBLICIST KERŠOVANI	PISATELJICA MUCK	ORGAN SLUHA	ŠPORTNA NAPOVED	ANGLEŠKI ISRALEK (DAVID)	NARAVNI SISTEM	DOBRA VILA V SLOVANSKI MITOLOGII
VESEL ZABAVEN ČLOVEK												
PODROČJE ELEKTRONIKE												
EDVARD BENEŠ			VRSTA ŽITA						SKOPLJEN BIK			
SIMON LE BON			POPOLNA ZNAGA PRI TAROKU						NEKDANJI JUG. NOGOMETNI VRATAR			
								DOSTOJEV. ROMAN				
								PRILETNA ŽENICA				
				EMIL ADAMIC			SKEDENI					
				ČLOVEŠKI ZAVJEDALEC			ZLATENICA, RUMENICA					
AVTOR BORUT LEVEC	ARABCI V SREDNEM Veku	MILAN KUČAN		SMUKEČ LOJVEČ		PEVKA PAVONE				STEVO ŽIGON		
		KLERIKALCI		DIRKAČ VATANEN		OŽINA NA MALAKI				NEMŠKI FILOZOF (RICHARD)		
MESTICE V SEVERNI SRBIJI			KAD ZA MESEČNE TESTA	NIJORKA			JAPONSKA BORILNA VEŠČINA					
				MODEL CITROEDNEGA VOZILA								
NAPRAVA ZA IZMENIČNI NAPETOST							SLOVENSKO IME ZA APRIL (MALI...)					
							PLOD STROČNIC					
ZADUŠNICA				KRATEK PAS					PEVKA PRODNIK			
				ČAČAK					UPANJE			
JAPONSKI PISATELJ (HAKUSEKI)				PREDIVALEC ČČARJE		PRITOK DONAVE V AVSTRIJI					MESTO V RUSIJI (TANKOVSKA BITKA)	LIVADA
				VELIK KOS POHŠTIVA		TROPSKA PAPIGA						
CHARLES IVES	DUŠEVNI PRETRES			INDIJSKI PESNIK				VOJAŠKA ZVEZA				
	SMČ PRI JERUZALEMU			DAN V RIMSKEM KOEDARIJU				MADŽARSKI VIOLINIST (LIKO)				
ISKUŠNA IZPIT									ČAPKOVA DRAMA			
									VZLUK NA BIKOBORBI			
DENARNA ENOTA V NIGERII				TVORBA NA NEBU				GRŠKA BOGINJA USODE				
				EVA LONGYKA				SIGMUND FREUD				
ILOVICA				FRANCOSKI SLIKAR (AUGUSTE)				RIMSKI ZGODOVINAR				
NAGRADNA KRIŽANKA	VEZNIK			SMUČARKA DOVŽAN				SLIKA NA SVETLEM OMETU				

Nagradna križanka št. 10

Rešeno križanko nam pošljite do 12. marca 1996 na naslov: ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana, p.o. 479 na dopisnici ali v pismu s pripisom Nagradna križanka št. 10. Nagrade za rešeno križanko so (1.) – ura Etic Quartz, (2.) – 5.000 SIT, (3.) – 3.000 SIT, (4.) – 2.000 SIT in (5.) pleteni komplet.

Rešitev nagradne križanke št. 8

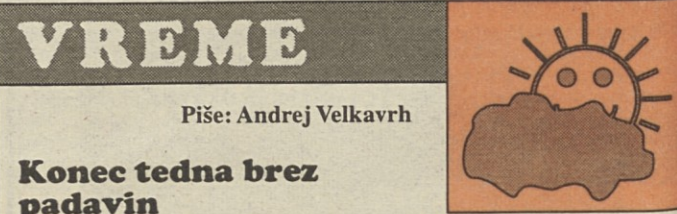
TASMANIJA, ALTAMIRANO, VRBA, PLATINA, FRANCE, KATON, ANKER, LG, NT, SKAJ, RIAL, AA, LIMONADA, PO, VOLAN, BON, SAVART, RENAN, OITA, TRAVERTIN, RENTNIK, RIL, ŠERPA, ICEK, ČS, TAJKER, AS, BO,

BASNI, OD, ARON, LENIN, TIM, SNAKE RIVER, VILICE, TALINA, OST, KALAN

Izžrebani reševalci nagradne križanke št. 8

- Jožefa Majdič, dolenja vas 2, 61410 Zagorje ob Savi,
- Danijela Lipovšek, Gorenjska cesta 12, 63320 Velenje,
- Dušan Pirc, Stara cesta 8, 64207 Cerklje na Gorenjskem,
- Alja Samec, Vrazova 4, 69000 Murska Sobota,
- Robert Romih, Ragovska 16, 68000 Novo mesto

Nagrade bomo poslali po pošti.

VREME

Piše: Andrej Velkavrh

Konec tedna brez padavin

Letos je prestopno leto, zato je zima trajala en dan dlje. Meteorološki zimski meseci so namreč december, januar in februar. Prisojna pobočja so marsikje že kopna, v osojah pa je trd, pomrznjen sneg.

Dočakali smo torej marec. Lanski je bil moker in hladen, celo malce hladnejši od dolgoletnega povprečja. Sicer pa se povprečna mesečna temperatura zraka dvigne za okoli štiri stopinje in pol glede na februar. Najnižja izmerjena temperatura marca je bila –18,2 stopinji, in to leta 1963.

Vreme je bilo zadnjih nekaj dni kar lepo, s petkovo ohlavitvijo pa bo spet prišlo nekaj oblačnosti. Toda sneženja in tudi drugih padavin se nam za konec tedna ni treba bati. Po oblačni zimi konec koncev potrebujemo čimveč sonca!

NAGRADNI SKLAD

Ta teden sta praktični nagradi v naš nagradni sklad prispevala:

Uro Etic Quartz – UZO, d. o. o., podjetje za trgovino, proizvodnjo in storitve Parmova 53, 61000 Ljubljana – tel.: 061/301-787; Trgovina: Hala Tivoli, Celovška 25, tel.: 061/1315-155. V njej prodajajo ure, zlato in ostalo; kozmetiko svetovnih znamk, igrače, audio-video tehniko, tekstil – Casucci, Lee, Legend in drugo.

Pletene izdelke – Pletilstvo Fočič, Ljubljana, Pot na Hreše 25.

POZOR!

K sodelovanju vabimo vse (podjetja in trgovine), ki bi lahko s svojimi izdelki obogatili naš nagradni sklad.